

Project Gutenberg's Barnen ifran Frostmofjaellet, by Laura Fitinghoff

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Barnen ifran Frostmofjaellet

Author: Laura Fitinghoff

Release Date: February, 2006 [EBook #9828]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on October 22, 2003]

Edition: 10

Language: Swedish

Character set encoding: ISO-8859-1

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BARNEN IFRAN FROSTMOFJAELETT ***

"Barnen ifrån Frostmofjålet" is a Swedish childrens novel, first published in 1907. The author Laura Fitinghoff was born in 1848 and died in 1908. The first printed edition is illustrated with six paintings by Vicken von Post, who died in 1950. The paintings are thus still covered by copyright, but the text is in the public domain.

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition, which is based on the first printed edition of 1907, available at <http://runeberg.org/frostmo/>

This is a plain text file using the ISO 8859-1 (Latin-1) character set
(Ë = E, e-acute; Å = A, a-ring; Ä = A, a-umlaut; Ö = O, o-umlaut).

Project Runeberg publishes free digital editions of Nordic literature.
We need more volunteers like you. Learn more at <http://runeberg.org/>

Laura Fitinghoff

Barnen ifrån
Frostmofjället

En barnberättelse
för småoch stora

A.-B. Ljus' Förlag
Stockholm

Centraltryckeriet, Stockholm, 1907.

Professor John Berg,
den sjasstore, outtröttlige människovännen,
tillägnas denna bok af
föfattarinnan.

Innehåll / Table of Contents

Företal

Nöj och barkbröd

Kap. 1. Sju småvärlösa

Kap. 2. Med vargspår i sikte

Kap. 3. Glasögonkarlen

Kap. 4. Under morgonrusket, inne och ute

Kap. 5. Alle man till verket

Kap. 6. Glasögonkarlen är ensam

Kap. 7. Skingrade

Kap. 8. Hvert har Mäta-Greta tagit vägen

Kap. 9. "Millmaste Tana"

Kap. 10. En såfin liten stinta

Kap. 11. Småstintorna, bägge

Kap. 12. Arbetsförtjänster och penningfrågor

Kap. 13. I den dödas ställe

Kap. 14. Per-Erik och Anna-Lisa

Kap. 15. Det spökar på isen

Kap. 16. I Rövarekula

Kap. 17. "Kasken"

Kap. 18. Brölopsgården

Kap. 19. Påflykt

Kap. 20. Eld

Kap. 21. I egen, grön stuga

Kap. 22. Husbond och matmor
Kap. 23. Undanjagade
Kap. 24. Ett ofömodadt åerseende
Kap. 25. Lappkåa och renskjuts
Kap. 25. Ter påegen hand
Kap. 26. "Bruden"
Kap. 27. Illa ute, i val och kval
Kap. 28. Månke och Gullspira
Kap. 29. Nä Månke vardt ensam
Kap. 30. Ute i bäskog
Kap. 31. I strid med Bjäntasse
Kap. 32. Uppe i fåbodarna
Kap. 33. Grä, och allt vä
Kap. 34. Ter påpredikstol
Kap. 35. Annat att tänka på
Kap. 36. Ter ett sändebud från mor
Kap. 37. Indianer
Kap. 38. Maglena
Kap. 39. Alla sju från lillgråstugan

FÖRETAL.

Vid en diskussion om "Våra barns nöjesläsning", som jag för en del år se'n öfvervar, fälde en känd talare, en s.k. "frifräsare" yttranden i frågan, som gingo ut påatt nämnda art af litteratur nu nämast tyckes vara afsedd för endast den bildade klassens barn. De äro hjätarna, hjätinnorna i barnböckerna, nä dessa senare äro af den räta arten. Nä dessa hjätar och hjätinnor sjäfva, eller genom ädelmodiga "upphöjda" anhöiga komma i kontakt med allmogens barn och barnen ur de djupa leden blir detta till en rörande handling. Hjätar och hjätinnor fånära nog helgonglorian öfver sig nä de i vägörehets- eller förbättringssyfte "äyna" sig å dessa tåiga beskedliga småvåp, eller elaka illmariga lymlar till underklassbarn med hvilkas innerstas tankar och mening de, trots allt, ståfrånmande och oförstående utan aning om att dessa föremå för barmhätighet och ädel nedläenhet äro deras jänlisar i medföld begåning, och i fantasiens mottaglighet för intryck af olika art. Månöjesläsningen beståaf böcker, där barnen från alla klasser känna igen hvarandra, och känna igen sig sjäfva, i deras egen omgifning. Det blir det bästa och verksammaste medlet att en dag fåfolk af skild bildningsgrad att förståoch rät bedöna hvarandra.

Ock en sak till. Vi måste fåtill stånd en sådan prisbillighet på nöjesläsningslitteraturen, att böcker från goda kända pennor, hvilka nu i dyrbar utstyrsel nåblott de förmögna hemmen, i förenklade, billiga upplagor komma ut öfver hela landet och läa barnen från de många såolika landskapen att fåsyn påoch intresse för hvarderas sårmärken i natur, språk, folklif. Sådana böcker skulle möjligen komma att uttrånga den osunda kolportörlitteratur och jolmiga söndagsskollektyr, som nu frestande bjudes eller påvingas barnen i alla de tusentals hem, där man ej har råd att inköpa praktupplagan "af

två, trekronorsböcker som nöjesläsning för barnen". Ja ungefär sådä klubbade han på talaren. Hans ord och tankar rotfäste sig hos mig. Redan då beslö jag att mitt nästa arbete skulle bli en "Nöjesbok" i ofvannämnda riktning för barn, med typer just från arbetsklassen.

Det är barn från förluten tid. De allmogebarn, som jag dåkände och lefde midt ibland, där uppe i ådalen, som jag har tagit mig för att skildra i det jag låit sju stycken förädralösa småpåegen hand ge sig ut från hembygden där, under hårda nödå barkbröd och svät och fattighus är hvad som väntar dem.

"Mor", hvaraf minnet följer de af hennes läror och exempel genomträngda barnen har jag tecknat efter typen af de allmogekvinnor, hvilka dååminstone icke voro några märkliga undantagsmäniskor även i de fattigaste hemmen.

Modern, som då fick ersätta skolan, eller, när den var ambulerande, långa tider af året fick ensam sörja för barnens undervisning, såg minsann ej mellan fingrarna med dem hvarken när det gälde "ordets" inhämtande i den nu såfötkätrade utanläsningen, eller dess tillämpande i ett arbetsgladt tuktadt sedligt lif inom stuguknutarna, där förädrarna dåännu ägde myndigheten.

Det sjöngs mycket både i storgårdar och småstugor den tiden. Pådet ensträngade instrumentet, "spelstocken" tog man med stråken "ut" ur "nummerboken" den stänma i koralen, som föl sig bäst för rösten och som skulle ljuda samman i den fyrstämiga kyrkosången påsöndagen. Fiolen ljud vid fester och glada tillställningar, ofta till sprittande låar af bondspelmännens egen komposition. Andliga sånger, folklåar och visor tonade ut från storkök, fåbodvallar och drängstugor under en smittande frisk arbetsglädje. Det låg poesi över arbetet, barnen lockades däraf. Det var ej med tyngd i lynnet och surmulenhet de följde far och mor i arbete. De voro hemmastadda i stall och ladugård hos getter och får samt lärde sig att förstånaturvårdens höga, inträngande språk under vistelse i skog och mark, pågetstig och i fåbodar.

"Ante", "Månke", "Per Erik", hvilka traska de ändlösa vägarna fram, äro omedvetna om de etiska begrepp, den skarpa sanna blick för natur och folkets sinnesriktning, de därunder tillvåla sig. Maglena, "som ser där ingenting finnes att se", och "hör där ingenting kan höras" och hvilken, ett naturens äsklingsbarn som hon är, kan sjunga och dansa midt under nöd och faror -- hon skall ge af sitt hjärtas, sin fantasys rika skatter till dem som under lifvets högsta överflöd lida brist påsådan helig gåva.

Ante skall en gång med kraft och övertygelse och med ordets makt kämpa emot det stora onda, som förtä folket och hemmen. Han har redan, innan han med småsyskonen trädde in i en gård, kunnat se och bedöma om nykterhet, ordning och arbetsglädje hölo den vid makt, eller om superiets förbannelse tryckt förödelensens stämpel över folk och kreatur och allt där både utom och inom. Antes blick har varit skäpt genom den ångest han erfarit att syskonen, Månke, Per Erik,

Anna-Lisa, Maglena, att dessa småstackare, som han på eget beväg dragit med sig ut från hembygden skola besmittas af det onda, som möder deras ögon, och han afskyr och fruktar detta onda, med en stark andes hela styrka. Mer och mer växer upp inom honom en till sist obetinglig önskan om att med ord, genom kunskapens makt fåge sig i strid mot detta onda. Han vill en gång lära folket att "förstå Guds röst, och att hitta vägen till himmelen". Barnen, och folket i gårdarna få delvis tala Norrlands allmogespråk, detta för att bibehålla lokalfärgen och låta fjällbarnen kvarstå på det plan i allmogevärlden dit de höra, men från hvilket de möjligen i läsarens tanke skulle löryckas om de, med den intelligens och begåning de dela med en del af de bildade klassernas barn, även skulle kunna föfoga öfver dessas uttrycksmedel. Det är kanske ej oäfvet att svenska barn lära att sätta sig in uti de olika landsmänen, och bör detta ej bli dem svårare än att komma tillräta med de utländska och många fränmande ord, hvilka vimla i äfven våra barnböcker, men hvilket missförhållande jag icke utan svårighet sett till att undvika.

Den snart uppväxta generation, som en gång lefde sig in i en barnbok "En liten värld bland fjällen" skola i slutet af detta arbete återfinna sina vänner från den tiden, både "Rofvorna" och "Anna Dea".

Meningen är att i en annan fortlöpande del ge en fortsättning af Frostmobarnens tillvaro och olika utveckling i de hem de vunnit.

Jag äskar de där naiva, allvarsamma och dock ljust leende små öfvergifna trulsungarna. Deras öde finnes redan delvis i fantasien och delvis efter verkligheten fullbordadt i mitt inre.

Innerligt önskar jag, att småstugornas barn och barnen i storgårdarna, trulsungarna i fjällbyar och ödebyggd samt de goda, vå uppdragna hjätarna och hjätinnorna äfven skola lära sig att förstå och äska de sju småöfvergifna barnen ifrån Frostmofjället.

Furuliden Stocksund 20 april 1907.

Föfattarinnan.

NÖR OCH BARKBRÖD.

Det var nöra uppe i Norrland. "Nöra" betyder, att man är sågodt som utan mat på de stälven, där barnskaran är stor och jordbiten, som man skall lefva af, liten.

Det gör icke såmycket att den är liten, när sommaren kommer tidigt, och kornet, som man där uppe bakar det hvita vackra brödet af, mognar redan i juli, såatt man kan fåfara till kvarnen och mala mjöl af det.

Inte heller gör det såmycket, om jordbiten är liten när sommaren är lång och lagom torr, såatt potatisen på landet växer duktigt, och man

påhösten i september kan fåta opp både tjugu och trettio stora, granna potatisar från den håa, dä man i juni satte ner en enda, men en med många "ögon", ty från hvarrt aldrig sålitet öga, eller litet rundt hå påen potatis, växer det ut rotstjåkar, när den sätes ner i varm, torr sandjord.

Ja, när det blir "godå" uppe i Norrland med mycket regn före midsommar, värme och stark dagg om näterna, dåslår björken ut och står doftande fin och fager, dåden ett par dagar förut stått med kala brunglänsande grenar. Åkerbårsblommor sticka upp vid dikesrenarna, djupröda i fägen som smårosenbarn. I den väterleken bli de snart till sköna, saftiga åkerbå.

De gråstenhållarna bli öfverdragna med mattor af hvit- och violettffågade "natt och dag"-blomster, som leka tittut med skåblommande kattfåter. Barnen binda sig kransar af dem, bygga sig lekstugor i sandgroparna, dä de höga, granna rånjåksblomstren stå tåa stånd, rosenröda, stolta i hållningen, och nyponbuskar med doftande rosor i blom titta ner pådem öfver den sluttande jordskorpan.

Det å glådje och skratt och stoj hvarrt man vänder sig. Hvita, såa rofvor som man få åa af, och åter i fyllda skidor växa ute på åkern. Nog af bröd, smör, ost och annat godt och rart, finnes åven inne i småstugor och fattigmanshem.

Men under nödåen hås icke mycken glådje af. Snön ligger kvar till framemot midsommar. Rofvorna, hvilka sent sätas ner som frön i jorden, hinna knappt knyta sig till en liten potatis' storlek, förån frosten kommer och gör det såhårdt och trångt omkring dem, att de ej kunna växa. Årtskidorna hånga vissna som småsvartnade trasor ute på åtåkern, -- inte en enda åta blir det i dem. Likadant med kornaxen, som bruka håla sig såstolta påsina vajande höga stånglar, de hånga som brutna, fast vid det gröna, korta strået.

Såkan man vå förstå att under nödå kommer intet korn och inga åter till kvarnen och om, pånågon högt liggande gård, frosten farit mera varsamt fram, såå säten åndåsåkraftlös och besynnerlig att mjådet blir gråsvart, och pannkakorna, som man lagar till af det, bli som en lös lervåling.

Det å icke mycken föda i sådan mat. Barnen bli snart magra. Deras, under de goda åren rosenröda kinder fåen gråaktig fåg, och ögonen åga ej mer den klara glansen.

Når barnen i hopar föja förådrarna å för att nerå frostfria bygder bettla om föda, se de ut som smågubbar och gummor. Det skå en i hjåttat att se dem.

Under det förfärliga nödåret i slutet af 1860-talet kom en sådan skara vandrare från Frostmofjället högt oppe i Norrland. Skaran bestod af en liten flock påsju barn, hvilka ensamma vandrade fram genom utarmade, vinterödsliga bygder. Ingen far eller mor föjde dem å. Sju stycken utmäglade små och den, som liksom förde dem an, var bara på trettonde året. Han hette Ante, egentligen Anders.

Barnen kommo från Frostmofjället, där frosten ocksåfarit hårdast fram vid gårdarna.

Deras far hade under nödåstiden tagit sig till att supa. Svag och fumlig, som han blifvit af det och af barkbröd och svätföda, hade han stupat ned under en jätetall, som han var med om att fälla i skogen. En dag bars han hem död.

Hustruns bekymmer mångdubblades. Hon orkade ej bära dem längre, utan hon rent af tädades bort af sorg, mest svät. För man kan förståatt de matbitar, som hon kunde fåihop, unnade hon hellre barnen än sig själf.

När hon nu skulle till att dö ängslades hon mest öfver att barnen, som hon arbetat och lidit för, skulle in i fattighuset, eller, än värre, "bjudas ut påauktion" till den som ville ta dem för den minsta penningsumma, som kommunen ville bestå

"Bry er int om te sörje öfver de, mor", sade Ante, som satt vid sängen och försökte tvinga i modern vattenvälningen, som han nyss kokt i spisen.

"Dom ta er, om ni vill eller int", flämtade den sjuka. "Ett sån't nödå, när alla mått förtjäna för att lefva. Och ingen som blir god mot er och bryr sig om er."

"Vi gåhärifrån mor. Vi sät småstinterna påkåken, och sågåvi gårdmellan nere i landet som annat, vuxet vandringsfolk. Skolläarns Kalle säg, att far hans säg, att folke ner i bygden ha fått bå korn och päer (potatis), och ni ska si mor, att de räck nog å oss å"

"Ja, såidit Guds väsignelse ger brödet, såblir ni aldrig utan. Du har gjort mig sålät och ljus i sinnet med hvad du sagt, lill Ante. Men Gullspira --."

"Hon fåföja oss hon å Ligg int' och ängslas mor!"

-- "Int ängslas jag. -- De ha blifvi sålättsamt inom mej. - Jag ser allt lusa såhimlande ljust öfver dej, och öfver barna där i sänghalmen, och det sjung sågrant oppöver mej. -- Ante så-- grant!"

Med det föl Antes mor tillbaka påtrasorna hon hade under hufvudet. Ante lade igen ögonlocken påhenne och satte psalmbok under hakan, så att den inte skulle falla ner. Mor hade gjort såmed far, när han var slut.

Mor var inte vä i grafven för än socknemännen kommo samman för att skaffa barnen in påfattighuset, eller auktionera bort dem.

Men den dagen de kommo till den fallfärdiga stugan, där de väntade att finna barnen, var den tom.

Brätskjulet därinvid, där de visste att geten brukade finnas, var tomt det med. I stugan var det skuradt och oppsnyggadt, som om gammalt ordentligt folk ännade lämna den i andras händer.

Barnen, hvilka de kommo för att taga, hade tydligen gifvit sig i väg redan föregående dag. Men männen kommo överens om, att man nog inte skulle behöva vänta länge förän man hade dem här igen och det med fattigskjuts från någon af de närmaste socknarna. För riktigt kunde nog ingen heller veta, hvilken väg de tagit. Telefon och telegraf funnos icke där uppe i älebygden, och man kunde ingenting göra å saken. Alla hästar, som funnos i byn, voro med i skogsköslor, hade de också funnits hemma såhvar hade tid att ge sig ut påjakt efter barnungarna. "De vände vä tillbaka när hungern tog dem. Det var skada pågeten, den kunde en ha fått säja å dom. Men, som sagdt, dom ä vä snart här, bå ungar och get."

Barnen vandrade såunda iväg utan att oroas af förföljare. Men där blef dock, under dagens lopp, en grå och en jänmer påsmåstintorna, Brita-Cajsa och Anna-Mäta.

De gråo icke för att de fröso såatt näsa och händer voro rågklintsblåpådem, och tåna såfrusna, att de inte kunde stå på föterna. Nej, de jämrade sig och gråo i hunger. Den hårdaste brödkant, den minsta potatis skulle de ha slukat med begärlighet. Men vägen över storskogen var mer än tvåmil lång, och de hade icke varit innanför en stugudör påhela dagen. De hölo sig först undan alla försök därtill, af rädsla för, att man skulle ta kvar dem och föra dem till fattighuset --, sen af nöttvång, dådet icke fans en än så eländig liten stuga att komma in uti sålång skogen var.

"Kom Gullspira", lockade Ante till sist. "Jag lider int höra den olåen påbarna. Du fådra 'na ett tag igen Anna-Lisa."

"Ja men de ärent synd, såmånga gånger som vi i dag ha sliti i hennes spenar efter mjök", invände Anna- Lisa, som var påelfte året.

"Men käre, tig dåbarn. Ni ska fåen mjökskvät igen. Gullspira, granna, fina lill-piga, kom nu såfåjag mjöka dej. Barna svät ihjä."

Gullspira, den, trots ytterlig magerhet, stålga gulbruna geten, kafvade sig fram ifrån tallriset vid vägen, där hon tagit sig ett godt må. Hon stälde sig stilla invid Anna-Lisa, som hukade sig ned och drog några mjökstrilar ner i den lilla träril (skå) hon höl med vänstra handen.

"Ge mej å-- Ge mej å', gnälde Per-Erik och Månke, (Magnus).

"h ni skulle vä skänmas, stora karlarna. Du Per-Erik ä påsjäte året -- och du Månke påsjunde."

"Næj du, påsjäte ä jag, de sa' mor, åtåhenne fick jag mjök ibland å"

"Men du bli påsjunde till Kyndelsmäs, och de ä bara en vecka dit. Vi, som ämanfolk, ska vä int ge oss över sådä pårappe. -- Gå före och håll Gullspira i raggen såfrys ni dåint om händerna. "

Det var Ante som talade och kommenderade och småpojckarna visste sig ingen annan råd än att lyda, helst Gullspira, "som hade folkvett", det trodde de fullt och fast, hört kommenderingen hon med och klände sig intill dem med sin ludna, varma päs.

"Ta hit Ujyla, tåfåvi väne åt vi å', skreko småstintorna påkåken.

"Ni måt vara snål nu. Giss påom mor hörde småstintena sina grine för jännan. Ha ni int just fåt mjök, som va båså och varm."

"Men de va som ingenting", kved Brita-Kajsa. "Va' tinnenin" upprepade Måta-Greta snyftande, med tårar i stora, sorgsna ögon.

"De va tvåskedfyllor till er hvar. Och nu kom vi nog snart fram till nån' storgård såni fåmat. Sät opp dej påkåken du åMaglena, såfå ni väma hvarann. -- Såja, de va granne småstinter, som int grine länger. Mor, hon skulle vara storgla, om hon såg er."

Ante strök småystrarna om de blårusna kinderna, stoppade in deras stela, röda händer i schaltrasorna de hade bundna i kryss om livvet, och snodde den gamla nåta fåskinnsfålen fast om deras fötter.

"Skjut påkåken nu du Anna-Lisa, såvi kom ut ur skogen hä. Skollärarns Kalle sa', att nä en fick si spillrerna af lappkåan, dä Lapp-Israel dölde, såva en inte långt från bygden."

"Ja, men han sa å mej, att vargen strök hä i fjålen. Jag var tokig, som for iväg med dej, det sa Kalle å"

Anna-Lisa gick framåbögd och skå påkåken. Hennes tårar droppade på småystrarnas halsduksomlindade hufvuden. Hon snyftade, såatt det lå som om hon hickat.

"Jag vådar mej int om te svara, nä du tala såbort i tok", skrek Ante med hög röst för att göra sig hörd. Han gick ju långt framför och drog, med kåkrepet över axeln.

"Tro du kanske, att Kalle hade tagit sej an dej, gett dej mat och kläder. Har dom int stugan full med barn sjäf, kanske?"

"Men dä slapp en dåsväte och fryse ihjä."

"Just som om dom hade velat ha dej där! Påfattighuse hade du varit i denna dag, i lag med spetelsk-Babba (Barbara) och tok-Lasse." --

"Dom svät int, och frys int ihjä dom heller."

"h tvi, en sän stinta --! Du fick äa dej fullmät af vattenväling denna moron, getost och bröd af hva Sven Pås gett oss, har du fått såä som vi. Men om du int ha skrofvat fullt hele da'en, såger du dej till att grina och villa tillbaka, och de till te fattighuse."

"Ja hvart tror du vi kom nu då Du tänk vä ta oss fram till kungen. -- Hui, -- hui, -- hui", snyftade Anna- Lisa.

"Ja, som de ämed de, såkunde jag nog göra de å -- åbe'n ta dej. Du kunde dågöra såpass som te geta getterna å en! Det vore vä nåting te stort de, emot te sitte framför spisen i fattighuse och glo."

"Hur många getter kan han ha tro, kungen", pep Maglena ut ur schalppningen.

Hon tyckte att med det där talet om kungen började det läta opp lite i tillvaron. Sanningen att säga såhade hon hela tiden likat Anna-Lisas tal, fast hon tyckte det var ledt att dom bägge tvåskulle ge sej påAnte, som, det visste hon granneligen, inte äit ett Guds lån för än de alla hade fått nog påmorgonen, innan de gävo sig af.

"h int vet jag", sade Ante, "huru många getter kungen har. Lill'stugufolk, som vi, kan ha en get, en torpare fem, sex, en storbonde tjugu och mer."

"Herre gulla, dåha vä kungen hundra. -- Int råjag me såmånge."

Anna-Lisa släppte käkstabbarna, snö sig i fingrarna och torkade tårarna ur ögonen med samma hand, som hon ändådragit vanten af.

~fven Ante stannade, såatt käkrepet hängde slakt. Han tog af den stora maläna skinnmössa, som varit fars, och torkade svetten ur den vackra pannan. Hans blåögon lyste förtrytsamt, dåhan såg tillbaka på system.

"Kanske kungen ha hundra getter, och kanske han har tusen -- ja lika många som en lapp kan ha renar. Men du tror vä int att kungen ha vett te räkna ut hur många getter en tocken liten en som du ä god för att geta? Tro han att du kan geta hundra, såkan du de, för dåhar han särskildt slag af lätgetade getter, kanske från Jerusalem; eller har han några märkvärdiga gethundar, som kan håla ihop dom."

"Tänk såfin och grann du ska bli Anna-Lisa. Kanske du fågåi lastiker (resårkängor) och med silkeskläde påhufvet och en kjol med småosor på sådu ser ut som tönblombacken påsommarn. Tänk att du ska bli sågrann!"

Maglena drog schalen från näsan och bjöd till att vända sig och kunna ta Anna-Lisa i betraktande. En liten rar unge var hon, Maglena, med det guldbruna håret glänsande och burrigt och de stora djupblåögonen sågoda i blicken. Det var som om hon trott att Anna-Lisa, som gick bakefter och sköt käken, nu var klädd i lastiker och nyponblomsdräkt, med silkesduk, bara för att hon tänkte sig henne så

Anna Lisa tog sig dock inte vidare vä ut i denna stund med svartgrå yllehalsduk snurrad fast om hufvudet och bunden i en knut i nacken, med mors gamla rutiga tröja, påhvilken midjan nådde ned å knäna på henne, och sådesslikes mors trasiga, snedgångna kängor. Genom trasorna i dem stack starrgräset fram, som man stoppat i till värme och fyllning.

Det var nog ett drygt göra, att en kall vinterdag gågenom milslång skog i en sådan beklädnad, och det var kanske inte att undra påatt Anna-Lisas annars icke öppna ansikte med de blåögonen och det ljusa håret, hade ett mörkt, bistert uttryck.

Hon och brodern stretade åter iväg med käken. Anna-Lisa muttrande och puttrande, Maglena helt upprymd -- såg för sig en kungageterskas härliga tillvaro.

"Per Erik, Månke, stanna", ropade hon till de båda bröderna. I trasiga lappskor och fars såallt för bedröligt illa passande kläder tassade de iväg påönse sidor om Gullspira med deras händer i hennes ragg.

Pojkarna stannade båda och inväntade skjutsen. De voro utleda och uttrötade påden ändlösa vandringen. "Manfolk" och påsjäte, sjunde året såmycket som helst, sågnagde hungern ändåi småmagar, bet köden i naglar och tår, och tyngde kläpaltorna mer än de värmden. Men nog för det att de voro såpass kariga att de kunde håla inne med jänmer och klagan, fast tåarna runno utför blårusna kinder, och små skuldror oförmäkt ryckte till af någon kort kvädd snyftning.

"Hva är de nu då -- sade de, manligt överlägset, där de började gå bredvid käken. "Ska vi hjälpe er te dra? Du tör nog trötne opp du Ante."

Månke sköt topplufvan, som tillhört farfar hos Sven Påsons och nådde honom ner om önen, tillbaka över hufvudskulten och gned oförmäkt bort möjligen märken efter såallt för omanliga tårar.

Ante spottade i nävarna, tog tag såatt käkrepets skar knifsdjupa rännor i vadmalströjan just över skuldran, där den gammal och sliten, som den var, inte tådde vid väst mycket mer i slitningsväg.

Han spände i och drog, som om uppförsbacken de nu nådde varit en glidande utförsbacke, iddes icke svara påMånkes ynkliga förslag. Det syntes ända ut påden kullriga ryggen, såbedröligt han tyckte det vara.

"Int kan ni dra oss allihop, det vet en vä att sånt är bara skryt",

sade Maglena, som kommit i prattagen och inte frös såmycket, sedan småsysterarna klände sig in emot henne och blifvit stilla, dåde somnat. "Men ni ska fåhöra påroligt."

"Vet de, att Anna-Lisa hon ska bli geterska å kungen. Månghundrade getter har han, större än Gullspira."

"Ingen get ä som Gulispira, var sågod, du --" sade Månke och såg hotande påMaglena.

"Jaså -- har du sett getter från Jerusalem kanske? Dom ha horn, som si ut precis som månen när han ä ny och blänkande, såde lyser om dom. Och såkommer dom i tusen hundrade, och man sir dom springa över myrmarken och äa myrbä. "

"Ja han som hade såna hä. Jag skulle kunna ha i mig tusen kanner", gnåde Per-Erik.

"Ja, dom ä myrbä" -- Maglenas röst fick ett drönmande, längtande tonfall. -- "Dom ä myrbä, för hela myran står full af såna --, och fil (grädde) ur stora hoar, kungen frågar inte efter de."

"Ja, om en ändåhade en känfilbytta hä", -- kved Magnus.

"-- tunnbröd såmycke vi kunne dra påkäken", tillade Per-Erik, med en ogillande blick påden tarfliga last den nu bar.

"Tunnbröd, förstås, ä kungens getter". -- Maglena fortfor med sin beskrifning, utan att i minsta mån stöa sig påsystkonens brist på intresse för själfva ännnet och ständiga återkommande till matfrågan.

"Ja, dom ä tunnbröd ur småkrubberna."

"Dom va ju ute påmyran nyss. -- Getterna ståvä int inne den tiden påsommarn", anmärkte Ante, som för att kunna höra påMaglenas, hur tokigt det var, behändiga språk, skjutit mössan snedt opp ifrån öronen, såatt den höl påatt vippa bort från hufvudet.

"Dom måt vä in te kvälen, för myggen och äe (insekter) och för bjöntasse (björn), dom ä nog inte fri han hos kungen heller."

"Hvem skulle villa vara ute och gete hela natten ocksåför den delen." Anna-Lisa blandade sig nådigt i samtalet. "Gåute och gete, dåen ska sitta inne och äa fläsk, som dom steker hos kungen, såflotte rinn och det luktar såatt -- ja såatt --"

Anna-Lisa fann icke ord att uttrycka hur hälig den lukten skulle vara, af stekt fläsk.

"Och päer hela grytfyllor", tillfogade Magnus ifrigt.

"Som ha sprucki i skale, och som man får äa i kannevis", sade Per-Erik.

"Ja, se'n getterna ha fått. -- Ni ska fåhöra. Dom kom öfver myran och ha äi sej såmät, att dom är lika rund, som suggan dom slaktade hos Sven Pås i höst."

"Dåorka dom int flöje såfalgigt heller, såen kan råmed att håla efter dom" sade Anna-Lisa gillande."

"Nä, dom gåsådä som suggan gick, just som såhofverande. Såklif dom opp påfjåle. De lys som frå kanken (tuppen) påkyrkan, i kungens störes (fåbodar). Och såkommer getterna dä, förstå ni, och de blir precis ljust utaf alla dom tusen hundra horna, som är som månen i nytändning."

"- hva dom ska mjöke, såna getter", sade Månke med trånad i rösten.
"En kunde vä fåsåavis."

"- göra ostar såen kunde spricka, såmät skulle en bli", tyckte Per-Erik.

"Ja, men si kungen skulle bli smäckmät först, förstå ni, och alle hans drängar och piger" ifrade Maglena.

"Föresten vet ni barna, såkan kungen fåde, som är finare ändåän fläck och päer och getost. Han kan fåfäsk-laxen om han vill", sade Ante öfverlägset.

"Int påvintern heller; dålaxen kryp efter åbotten ut till storvattne, är han nog int go te ta", anmärkte Anna-Lisa.

"Påvintern är han hvad fint är ändå, afgjorde Ante utan att låa sig föbluffa. "Då han den finaste mat och är som påhusförhöskalas hvarenda dag."

"Såhan får åa köttbullar ålutfisk åsviskonsoppa?" sporde Maglena. Hennes ögon tindrade af medkänsla i en sådan tillvaro.

"Ja, årisgrynsvåling såmycke han orka."

"- kaffe förstås", inföll Anna-Lisa. "- aldrig att han drick en tår utan te doppa de mesta han råmed af de också A hvad de kaffe ska vara starkt åsalt!"

"Ja, han som vore kung ändå såen finge allt tocke dä", skrek Magnus ut ur hjätats djup.

"Och såhar han en storen, storen stuga, dä de är finare än i prästgå'n, rent å som ett gullhus, åsåvet han dåhvar han ska ligge, -- de är dåint i ett sån't gammrat (skräp) till stuga, som våran var", puttrade Anna-Lisa.

"Som våran", -- "är hon int god nog! Om såvä vore att vi ågde na'. Me den lill'kryddgå'n och store, granne häggen. Vore såvä, att vi

kunde komma dit igen, Gullspira och allihop, såtyck ja vi skulle ha de lika bra som kungen." Ante, som talade, såg med allvarsam blick på syskonen. "Si ni, de ä en sak, att mor fans dä -- och dölde dä, och aldrig få vi igen sån stuga."

ANDRA KAPITLET.
MED VARGSPÖR I SIKTE.

Det liknade sig till att börja kvällas, och ännu voro barnen kvar i skogen. Ante blef mer och mer benägen att stanna och höra påderas pladder, om det ocksåinnebar såmycket af knot och jämmer, att det högg som spikar i hans sinne. Men han var sjäf såtröt, såhungrig, och därtill sågrufligen tungsint.

Det var ändåhan, Ante, som dels lockat, dels tvingat syskonen att ge sig ut ifrån känd bygd såhelt skädelöst.

Men han hade icke kunnat lida den tanken, att småstintorna, som mor varit sårädd om, skulle komma till oskyldt folk. Han var rädd att kommunalen skulle bjuda ut dem påauktion, såatt hvad stackare som helst, i detta nödens år, skulle kunna ta dem, bara han fick en slant från kommunen.

Om småstintorna och pojkarna ocksåskulle fåmat påde ställen de så komme till, såvar det inte sagdt för det, att de skulle fåhöra ett godt ord eller bli läda till sånt, som mor hålit sånoga på Hon hade strängt hålit på att de skulle säga sanning, vara ärliga och skäda om ordentligt, hvad de blefvo satta till. Hon hade lät dem att inte gnåla i onödan, utan att de skulle veta och förstå att de, när de blefvo ensamma utan far och mor, hade en ändå som tog sig an dem, den gode, mäktige Fadern i himmelen.

Ante hade därför tyckt, att det var sårät och riktigt att han, när de nu blifvit såensamma, höl syskonen samman. Mat, och hvad de behöfde, trodde han de skulle få när de drogo iväg ut till folk och bygder, som inte lidit såstort men af frosten, och som därför vä alltid hade något till övers för dem.

Men redan nu, första dagen, kände han huru svårt han stält det för dem alla. Väst att han ocksåblef tröt sjäf, dåhan för sin del sparat påbåde vattvåling, getmjök och de bröstycken de efter moderns döl fåt af beskedligt folk, såtröt att benen nu veko sig undan honom, och småystrarna påkåken tycktes honom tunga som timmerklampar.

Han såg af alla mäken, att mera snöskulle komma. Köden hade "slagit sig", det kände han, såvarm han ändåhålit sig som dragare, och det förstod han, dåsnön inte längre knarrade och skrek under fötter och käkmedar, som den gjort förut pådagen ända från det de alla, tidigt påmorgonen i norrskens-ljus och blekt månsken, dragit ut från den lilla grå stugan. Med afdöende spiseleld glimrande genom den lilla

fönsterrutan hade den liksom sorgsen sett efter de aftågande barnen.

Snöskulle komma och riktigt yrväder, det förstod Ante af att ekorrarna flögo som pilskott mellan granarna. De togo kottar mellan tassarna, flängde af dem de skarpa fjällen och samlade ihop den doftande, mjuka massan, som fanns innanför dem. En svindlande brådska hade de, sådet knappt var möjligt att med ögonen följa deras rörelser. Tjälern, som i stadigt väder rör sig lugnt och värdigt utvecklade även han brådska. Det var inte sågodt om rönnar med bä i furuskogen, och att lefva endast påtall och barr var dock för enformigt, tyckte han. En riktig snöyra kunde ju komma att håla en inne påboets omkrets länge nog.

Hararna, i vit vinterdräkt rutade snön med lustiga spår tre och tre, i knippen som ett broderadt mönster.

Rävarnas spår gingo fram i rak linje med runda småhå. Och så--!

Ante, som orolig såg sig omkring efter alla märken i skogen även där den var flack, häjad af skogseld eller uthuggen, Ante såg med ens stora, grofva, litet aflånggrundade spår i rad, spår hvilka gingo i bredd med hvarandra, spår af flere -- af många fötter, vargens fötter --!

Han grep pånytt käkrepet, snodde det fast om ködstelnade fingrar och skåd mössan ner över en af fruktan och ångest kallsvettig panna.

Såvände han sig tvärt emot barnen där bakom honom.

"Ni gorme (sladdra) såfarligt. Vi ska sjunga nu i ställe, sågå de fort te komma ur skogen. Ta opp, du Maglena>.

Maglena villfor utan tvekan broderns uppmaning. Hon tog med ljudelig röst upp sången om Kanan:

"Hvad har min Jesus gjort för mig.
Jo han steg ned till Kanan.
Himmelska Kanan.
Kom lå oss gåtill Kanan";

Alla barnen sjöngo, medan Maglena med sin klingande ljufva röst ledde sången.

De gingo fram genom den nu mot den tidiga mörkningen dystra skogen, över hvilken himmelen hvärfde sig snöjock och blygrå

Men nu var det som om de ej tänkt påeller förståt annat än att sjunga.

Småstintorna, som sutto omarmade af Maglena, vaknade, hungriga, stelnade, huttrande af köd och sömnyra. De kommo sig ej för med att gallskrika, hvilket nog i denna stund låg starkt för dem. När de höde syskonen sjunga stände de in med, som de alltid haft för vana att göra

det hemma i lill gråstugan hos mor.

"Himmelska Kanan, kom, lå oss gå till Kanan."

Sången tonade ut så vackert ibland gran och fur. Det var som om en liten änglahä dragit fram. Skogen lyssnade, höll andan. Inte ett ljud af glänsande rå af hemskt tutande uf eller uggla. Endast barnens sång hördes.

Ante sjöng med, starkt och högt. Han höll sina ögon anropande lyftade upp emot den tröstlöst dystra himmeln. Han sjöng i tro på hjälp, fastän hans starka röst ju egentligen bäst förmådde att nå och väcka vargen, barnadöddaren, af hvilken han nyss varnat de många spåren, i bredd med hvarandra.

Nog hade Ante vetat af förut att vargen denna hårdåsvinter börjat smyga ute i marken, och nog hade han en del oväderskvälar, när köden stod skarp så det dånade och bräkte i stugknuten, hört hans svultna jänmerulande (tjut) inne i skogarna.

Men så här långt ner å bygden trodde han, att man skulle gåfri från den. Ante tyckte det han med barnen gåt så långt från hemtrakten att alla förhållanden skulle ha förändrat sig. Och att nu ändå varsna sådana spå! En tröst var, att han ensam förstod, hvad de kunde betyda.

Nu var Kanan-sången slut. Han tog själf upp en ny sång, och syskonen stände in:

"Jag vet ett land af idel ljus, hvars ..."

Ante hann ej längre -- -- --

"Barn --! Det ryk, och gnisterna flyg ur skorsten till en gård! Herre gulla, vi ä ute i bygden, och jag hör hundarna skäla."

Han tog med ens i och började springa, som om han dragit tomma käken. Anna-Lisa slet halsduken från ansiktet så häftigt att pannan stretade upp med håret, och hon fick kinesögon. Hon lyfte fötterna lätt, som om hon redan fått på dem sina kungliga lastiker.

Men Maglena, hon kröp in i schalen med hela ansiktet. Hon var blyg och rädd för fränmande folk - helst såna ute i bygden. En kunde ju aldrig veta, om dom var som riktigt folk skulle vara, så att dom såg ut som folket uppe i Frostmo fjället. Kanske de här hade ett öga bak i hufvudet och ett i pannan; och kanske dom gick på händerna och å med fötterna.

Hu hvad det var huskigt --! Hvad kunde de tala för må tro --! Frostmo måtet var nog särskildt fint, så inte skulle en tro att sånt utsocknes folk kunde tala det.

Så långt som de nu fäddats denna dagen, så kunde en ju förstått allt

skulle vara olik och som oppnervändt.

Gullispira hon tyckte som Maglena, att det var huskigt att komma till fränmande folk dä hundar redan hördes tjuta och skåla, såhon drog sig bakefter käken med nosen sågodt som mellan käkstabben och Anna-Lisa, som hon myndigt klände å sidan.

Per-Erik och Månke, voro morska karlar alltigenom från den stund de hörde skallet från en byhund.

De spottade, misstänksamma påhvem af dem, som kunde slunga spotten längst ut framför sig och de satte händerna nerå mors gammeltröjor, som de hade påsom ytterplagg, och inbillade sig fullt och fast att de stucko ner dem i fickor. De pratade och undrade om det var någon i sällskapet, som möjligtvis varit harig och rädd af sig en sådan dag, vid en sådan farligen långskjuts. För sin del såhade de dåbärgat sig storstyft. En ä inte manfolk för inte!

Till den grad upprymda voro de, att de nedlao sig att leka med småstintorna. De gjorde sina ohyggligaste, värsta grimaser mot dem och pepo dem i halsen för att fådem att skratta.

Och i den glädjestämningen kom nu barnskaran ut ur skogen, in mot en by. Den stora landsvägen, som de föjt genom skogen, var tät uppstickad eller märkt med smågranar påönse sidor om den. Det var för att man skulle veta att kora rätt i vägen med snöplögen nä det blef såmycket snöatt man inte annars kunde veta hvart vägen tagit vägen.

Till närmaste gård, en liten gråstuga, snarlikt deras egen den de i morse lämnat, förde bara en i djupa snön upptrampad stig. Det var just inte mycket lätt att komma fram där med käken. Gråhund däiffrån skälde också som om han ville åa upp dem allihop. Nog hade det kanske varit bättre för dem att dra iväg till någon af storgårdarna, hvilka römåade med hvita knutar lyste fram i snön. Men det såg så tryggt och hemlikt ut med den lill'gråstugan uppe under berget, att de utan vidare gingo dit.

Gråhundens skall förstodo de vä. Han sade han, som alla gråundar, och sådana funnos mest vid hvar stuga, att det kom folk till gården.

Nog hörde barnen ocksåpåskallet, att gråunden inte aktade dem stort.

"Vov, vov", bara patrask, ska jag mota bort dem tro!"

Gråunden teg ett ögonblick. Han stod kvar pålill'trappan, som förestälde bro utanför stugan. Såsänkte han hufvudet och morrade betänksamt.

"Bara småt folk i alla fall, valpar, såatt sägandes -- såna torde inte kunna skada folk eller gård --."

Han höjde hufvudet, gläste meningslöst fast plikttroget, såsom en samvetsgrann gråhund alltid gör det. Men såfick han väder af geten, fick ögonen på Gullspira, som skymtade fram med hufvudet mellan käkstabbarna och Anna-Lisa.

"Jaså det var en annan sak! Inte vanligt folk. Inte med älig hundvakt. De ha en get till hund! Oförsynt!"

Gråhunden gaf sig till att skåla, morra och illgläsa, som om han sett tjufvar i en kyrka.

Barnen saktade stegen. Ingen af dem öppnade munnen.

"De ä bara för vi ä såuselt klädd", mumlade Anna-Lisa till sist.
"Komme vi som Sven Pås barna påhusförhöre, i marknadsköpta kläder och pliggskor, såskulle nog hunn dä fägna oss med svansen och skåla som om han bjöde oss stiga in och håla te goa."

"Men stinta", invände Ante, "nu kom vi inte till husförhörskalas, utan för te be folk om mat och husrum, och de si gråhunn, och vet väl att dom ha småt om de i en sån lillstuga och därför ä han sint."

"Sussu -- sussu --" lockade Ante och försökte ståla sig in med den ilsket skälände, nu rätt ut pådem rusande hunden.

Maglena kullrade sig ut från käken.

Hon slet schalen ifrån hufvudet, sprang fram emot hunden och böde sig ned emot den med utbredda armar.

"Sussu --, sussu --. Int ä du sint påoss. Du si väl att vi ä småoch ensammen!"

Det var som om hunden förståt henne. Han tystnade, sneglade förläget å sidan, gäspade, som hundar göra dåde känna sig skamsna. Plösligt satte han upp öronen som om han varsnat något hotande från bergssidan. Och såbjöjade han skåla och gläsa, med hufvudet å det hållet, torrt, tillgjordt, utan mening i skallet, skålde såtills barnen hunnit in i stugan.

TREDJE KAPITLET. GLASÖONKARLEN.

Elden brann påspiselhålen i stugan, när barnen lång- samt, sammanpackade, krypande intill hvarandra, kommo in där.

Månke fattades ändå Han påstod att han väl inte kunde lämna geten ensam. Egentligen var det så att han tyckte skå vara det Ante tog emot första tönen inne hos främmande folk. En var ju osäker påhvad som kunde mda en påaldeles okänt ställe. Maglenas föreställning hade såsmåt meddelat sig å honom med, såhan stannade lugnt ute när

de andra knogade iväg in.

"Häigen dören!" dundrade en grof röst.

Hade Ante i denna stund bara gjort en half vändning utå igen, så skulle hela skaran besinningslöst ha stötat med ut, ifrån tak över hufvudet, värme, hopp om föda, såförskräckta blefvo de.

Dä borta ifrån spishålet kom den rytande rösten från en, hvilken alldeles som Magdela räknat ut det, säkert hade ett öga i nacken. Ja, det såg mest ut som om bägge ögonen funnits dä. För svarta, stora glasögon lyste midt i bakhufvudet. Eldrött hår hade han, och han syntes icke behöva vända sig eller ens röra sig för att se pådem, som kommo in.

Barnen stodo ändåmol tysta lik en förskrämd skara af fövillade små lamm. Alla stirrade på de svarta, blänkande ögonen i den rödhåiga nacken, eller påmannens, till armbågen bara, håriga armar, som lyftes och sänktes med något glänsande hvasst han höll i de grofva, hopknutna händerna.

"De ä hundturken vi kommi till", hviskade Maglena, med tänderna klapprande af rätsla.

"Dåå han opp oss! Jag gåut och sir efter hva Månke gör å Gullspira, jag", sade Per-Erik. Han klände tyst opp dören med foten och gled ut med hastigare fart än han kommit in.

Anna-Lisa höll påatt följa med honom. Men hon såg kall grå påen tallrik påspisbänken, och den synen höll henne liksom fast inne.

Maglena och småstintorna klamrade sig intill Ante såhan nästan lyftes från golvet. Han hviskade å dem att vara tysta -- hade vå vett om hvad som brukades när man först kom in till folk -- det, att stanna vid dören och tåga tills man blir tilltalad.

Men Märta Greta, minsta lillstintan, mors gullhjärta, som hon sånyss hade varit, hon kunde inte tåga. Hon var rädd, och hon var hungrig, och hon kände sig eländig påalla vis.

"Mooj" -- tog hon i -- "Etta Eta ill dåte mooj!"

Och nu brusto alla fördämningar. Hon skrek som om man stuckit en knif i henne. Den mest lockande signal för Brita Cajsa, starkare i rösten ändåän den mindre systemen.

Maglenas läppar började skåfva betänkligt. Hon, som bättre än de andra hade förståt till hvilket folk de skulle komma, hon som hade förutsett detta rysliga, hemska med folk, som hade ögonen i nacken. Maglena blef ju vild af skrämsel vid att se dessa ögon stilla, blänkande, svarta, stirra och stirra. Hon visste förut att den bakhufvudögdade mannen var hundturken, som inte kunde hitta på nåsammare än att ta småbarn att slakta och salta in för andra

hundturkar att spisa sig mäta på

Så Maglena stod ej längre ut hon heller, utan gaf till en skäfvande grå, som hade bra stor likhet med småtintornas gallskräk.

Anna-Lisa, -- ja underligt att tala om det, -- hon var ju ändå stora flickan, på elfte året. Om det nu kunde vara för att dagens mödor varit för tunga, eller det att hon alltjämt hade den tallriken med kall gråblänkande vattgröd för sig utan hopp att nåden. Hur som helst. En bedröflig sanning är, att även hon stände in i den icke så sädeles harmoniska kören, som hon för omväklings skull piggade upp med gälla, pipande snyftningar.

Ante blef blek, han blef röd. Otäckt hvad en stor gallskräkande jänmerlå kan vara smittsam. En skulle väl aldrig hört tals om att en karl på trettonde året skulle kunna ge sig att --, ge sig att --! Nej inte om han också gått en hel vinterdag utan mat, släpat på småsyskon i en tung kåke, ängslat sig för hvad han bragt dem in uti. Inte om han så gått pinad af all fasans ångest för annalkande glupska vargar, och därtill nu, på sistone kände skammen af att komma med hela skaran för att be om mat för dem alla och sig själf, samt -- om husrum -- Men ändå

Han vart sindt Ante, på tårarna, som ville fram, och på leda snyftningar, som togo till att skaka honom. Han knå nävarna hårdt, och grinade med sammanbitna tänder för att hålla inne med hvad en karl, som hade så många smått hålla sig uppe inför, och att ta styr på måste hålla inne med.

"Barna, barna, då-- är ni tokig --! Vi är hos fränmande folk. Dom kö ut oss, om ni håll på så hä."

Var det likt det, att "barna" skulle tiga vid en sådan darrande, halfsnyftande tillsägelse. Såg Ante ut så dä, och lä han så underlig och gråfäddig, så var då riktig fara åfäde.

Oj, oj, hvad det blef för en hvinande olå i skriket.

"Hva äde folke ifrån, som kom med såledd sätt att häsa? Goddag och Guds fred brukar en annars säga."

Glasögonkarlen vände sig långsamt. Nu blefvo barnen med ens mol tysta af häpnad. Kan man tänka, han hade ögon även midt emot nacken, i ansiktet, som vanligt folk, och han såg på dem med en tungsam, men inte alls ondskefull uppsyn.

"Hvem har haft så lite vett att dom släppt ut bara småfolk nu, i hårdåstider, och dåvargen stryk kring knutarna?"

Ante steg fram så långt han förmådde med det tunga släpet af de små om benen.

"De är ingen, som släppt oss. Vi ha gått själf, för lill'stugan våran

ä tom påbåfar å-- mor --"

Antes röst tog till att darra påett oroväckande sätt.

"Men ni har vå kommun och fattigvård. Det blir för den här socken te forsla en sån här hop tillbaks dit."

"Det ä hårdå. Alla därhemma ha de småt. Ingen vill ta småstinterna för annat än te fåpångar för dom -- och mor var sårädd om dom."

Ante teg åer -- sväjde och sväjde --, bet ihop tänderna.

"Påde vise!"

Glasögonkarlen spottade och hvisslade.

"Men ni ha vå fattighuse, i fridens dagar?"

Han vände sig helt påstolen -- barnen började åer darra för den grofva, dånande rösten.

"Dom ä såosams där förjännan, hjonen; int fåbarna där lära hvad mor ville dom skulle veta. De ä ingen, som håll efter dom te minnas hvad mor skulle ha lät dom. Och såä tok-Lasse där, han talar skammun (oanständigt), och spetäsk-Babba bor där å"

"Påde vise -- och här ä jag ensam i stugan. Dom ha gått --, allihop ha dom gått! Påde vise! Och nu kanske ni tänkte fåer någe till lifs här --"

Det gick en skäfvande suck genom barnskaran, som från ett enda bröst.

"Pådet vise. Ja här har jag ju kall gräd, och strömming, ja den kan ni fåte lägga påhalstre där och steka. Och dricka kan ni fåtill gräddoppa, för si jag fick en häntare med från nändemans när jag kom därifrån i dag. Inte utan att det finns en slick sirap kvar i burken att blanda i dricka också -- Sånt småt folk har kanske ingenting emot sirap?"

Ett lätnadens ljusa leende flög som solglimt över förut bekymrade småblekansikten.

"En kaffeskvät också -- h ja, sånt gå för sig. Kaffe, fast utan grädde eller mjök, för si mjök, sir ni barn, det har man inte när man sitter i backstuga och skräddar ladder (vadmalsbottiner) till hela socknen, dålefver man påannan dryckjom."

Glasögonkarlen steg upp med ett stänkande läe. Han stödde sig hårdt mot den grofva knöpk han hade bredvid sig. Det syntes att han var illa tagen af gikt och hade svårt för att röra sig. Dessutom varsnades lät, att han var utan kvinnlig hjälp i stugan. I eldskenet syntes det huru sopor voro hopade där överallt i vråarna. Strömmingsben och potatisskal lågo kvar påbordet, och i den en gång hvitmåade sängen,

vid ena väggen, stack halmen ut ur det trasiga varet. Fårskinnsfälen var utan håttäcke och det gulrutiga öngåtsvaret pålångkudden hade väl inte varit i tvät på många god dag. Glasögonkarlen letade under mycket stänkande fram, ur ett gammalt blått hörnsåp med röda rosor på dörrarna, salt strömming och brödbitar. Han tog även ut en kaffekvarn, i hvilken han ur en näverask hällde ned brändt kaffe.

"Om jag skulle kunna få mala jag", sade Anna-Lisa försagd. Hon stod redan några steg närmare gråtallriken.

"Så gå jag ut efter mer te lägga på elden", tillfogade Ante. Utan att vänta på svar var han ute.

"Kære lå mej få lægge strømmingen på halstre -- de bruka jag göra hemma", ifrågade Maglena.

"Ta hit en tvaga såka ja tope sådolvve" pep Brita Cajsja, som snått såg påhuru strømmingen började fräsa och spräta på halstret.

"Etta Eta tope dovle å, ifrågade allra minsta tvåringen och räckte fram handen efter något att sopa med.

Glasögonkarlen brö ut i ett grymtande skratt --.

En hade väl aldrig sett slik liten en piga.

Ante kom tillbaka in med fånget opp till näsan fylldt af långved utifrån backen, där han sett att det fanns när han kom till gården.

Per-Erik och Månke följde honom i häarna. De klände igen dören för Gullspira, som i ett ögonblick glimtade fram i dörröppningen, och när hon blef lämnad utanför uppgaf ett hjärtskärande bråkande.

Ante släppte veden i golfvet. Han stod med nedslagna ögon, hade ju rent, för allt nytt som tagit honom, glömt att en get även följde med i sålskapet.

Inte utan att glasögonkarlen nu vardt sint.

Hvad var det för fasoner! Hade en nånsin hört att man påvintertid drog getter med när man gaf sig ut på --. Han höl på att säga "tiggeri". Men det var något i Antes fasta, allvarsamma ögon, som höl honom tillbaka.

"Geten där ha väl int behört känna ondt af att auktioneras bort heller?"

"Gullspira är van te vara med barna, och sen hon fick killingar har hon mjölka så bra. Småstinterna hade för länge sen gått å om inte hon hade varit. Jag lofte mor då hon døde, att Gullspira skulle få följa oss. Mor visste de en kan ha mycke godt å en get, när en ingen mat har å smånen, -- så jag tog Gullspira med oss."

"Hon skulle int tröje (trifvas) hos andra än oss heller", försäkrade Maglena stolt.

"Ja, och för den delen har dåjag tagi foder me å Gullspira, såen behöver dåinte ängslas för de", sade Månke drygt och klef fram. Han hade stått och tittat på Glasögonkarlen, hvilken för honom, som genast fick se framsidan af hufvudet blef en vanlig människa med ögon där de skulle sitta ögon, hvilka till påköpet för den som, liksom Månke tittat pådem i smyg voro bara goda, inte lika rösten, som var strä och skrämsam.

"Påde vise -- att här finns ännu mer med småolk. Här en, och där en till; -- två tre, fyra, fem, förut. Finns kanske lika många kvar där ute, som är lika morska som de här bägge sista? Foder ha de burit å geten! Kluck, kluck --"

Det lå som om mannen skrattade.

"Hvar tänk lill'drängen här hysa geten i natt, om de nu är bara en, -- eller har han kanske tagit foder med för hele tjoge getter. -- Ja säg ifrån med ens, om ni har fler."

"Nä, vi ha int mer än en", försäkrade Månke med en stor allvarsam blick upp emot de plirande ögonen.

"Bruka ni ha nå' i sängen eller i spisen -- hva?"

"Önse hur hon ligg, Gullspira. När de va riktigt kallt påhalmen i stugan dåvi pojkar låg pågolfve, såtog vi dit Gullspira till oss. Det vardt liksom varmt å nå!"

"Ja och såslapp hon fryse sjäf ute i lidre. De var de du mest ängslades för, du", föl Maglena in.

"Påde vise -- att hon ska ha bäddadt å sej, geten."

"Nä, int att hon bryr sej mycke om de, för hon lägg sej ändåom de å är obäddadt", försäkrade Månke. "Hon är aldrig noga påt Gullspira".

"Kluck, kluck". Glasögonkarlens axlar skakade.

"Om du skulle be nå stiga in och håla till godo med hvad en har att bjå på"

Månke gick storbelåen till dören.

"Var sågo och stig in Gullspira, och håla te goo."

In steg Gullspira med högt buret hufvud. Hon såg sig om bland barnen. Varsnade Anna-Lisa, som vispade om sirap i drickesvrilen, trippade fram till henne och gaf henne en liten puff med hornen.

"Herre gulla barn. Hon vill bli mjöklad. De är den ti'n nu -- såsom

en ändådragi na hela dan."

Det blef ett önkande, smekande sort bland barnen.

"Fina Gullspira, granndocka, lill'päla."

De fölo påknärundtom henne pågolfvet, strykande och smekande henne såsom de vå aldrig smekt mor eller hvarandra.

"Hon tänk vå att vi ä hungrig förstå, lill'pigan." Maglena drog getens smala nos emot sin tunna kind.

"Påde vise, att hon brukar tänka påså'n't också, kluckade karlen, som även gaf Gullspira en smekning längs ryggen.

"Ja och nu kom hon dåriktigt med gräde till kaffe, som vi ska få De ä fädigt nu", smånyste Anna-Lisa, för hvilken drömmen om kallgröden mer och mer syntes bli verklighet.

Hon lyfte den trebenta kaffekokaren från det flammande bålet påspisen lade, som sed var ett par duktiga saltkorn i den och spolade lite kallt vatten över den för att påskynda afklarningen.

Ante och Maglena hade röt af bordet. Grötallriken och gamla grörester, förvarade i kallkontoret ute påförstugukvisten sattes fram med sirapsdrickat till. Strömning, som doftade nystekt och som var salt sådet spräte om den fanns även och bröd till, rent af så mycket de ville äa.

Det var med stor andakt, som barnen med knäppta händer läste bordsbönen inför en sådan anrättning.

Glasögonkarlen han snö sig och han haltade rundt i rummet, alltjämt mumlande: "Påde vise. Sådär många skulle de ha varit hä å men alla ha gåt."

"Ska inte getmadammen vara me vid borde", sporde han, när han stötte påGullspira, som liksom tankfull stod invid elden och idisslade.

"Joo, om hon får lof så Hon ä skal och ben och allt som bli över. Var sågo, Gullspira!"

Månke makade ner allt hvad de kunde undvara, i sitt lilla barmskinn af gammalt läder, och lå geten äa, samtidigt med att han å sjäf.

Rät som det var rullade småstintorna ner i golfvet, insomnade.

Glasögonkarlen hade gåt ut ur stugan. Anna-Lisa hælde upp kaffe i några omaka, men riktigt granna koppar, som hon letat rät på skåpet.

Det var något till godt att fåi sig det goda varma kaffet efter den kalla, men ju ändåsårara maten.

Karlen kom in med fångtet fullt af halm. "De här tror jag skall förslå för båfolk och få"

Han bredde ut halmen pågolfvet, pålämpligt afstånd från spisen med eldgnistorna.

Gullspira visade sin erkänsla genom att genast gåfram och nappa i sig några af de tomma axen, och sedan stolt och behagfullt klifva in i halmen och lägga sig till ro för natten.

Ante satt kvar vid bordet och tackade, med sänkt hufvud, Gud för maten. Såsteg han upp, tog småtintorna en efter annan, höjde af dem halsdukspaltor och schaltrasor och lade dem såi halmbädden, med deras hufvuden emot getens varma ragg.

"Påde vise -- kluck, kluck." Glasögonkarlen stod och stirrade påde smådä påhalmen. Sådå, rara barn voro de, med ljuslockigt hår, fina småansikten, fastän såbleka, såtunna, med frostbitna smånäsor.

Han drog fålen från sin egen säng och ville höja över dem. Men Ante höl honom tillbaka.

"Käe gör int de, -- ta int å er sjäf. Vi har fåskinnsfålen ute på kåken och klåderna, som vi ta å oss. "

"Jag har en skinnfål in i lillkammarn å Ta fålen ni."

Glasögonkarlen gick in i, hvad som vå var lillkammarn, genom en dör bakom spisen. Han kom ut igen med en riktigt snygg fål över armen. I ena handen höl han en halfstopsbutelj och i den andra ett sprucket dricksglas.

"Nu ska en sårejel liten karl, som har sliti såondt hela dagen, ha sig, hvad godt ä. Si hä, en ordentlig sup, det gör godt i skrofve."

Han fyllde glaset till mer än häften. "Jag plär alltid sjäf supå ur buteljen och ä god för att i ett drag ha i mej hela fjändelen. Men någe måt påsåvis, om hur mycke en ska ta i sig kan ju inte den ha, som int ä fullt van. Halfva dricksglase tänk jag ska svara emot en god, redig fädsup. Smådrängarnas tur kom se'n den. Måro dom ä nog såkarig att dom vet te förståsej påhva godt och nyttigt ä i vintertid dom å" Han såg vävilligt påde små"karlarna".

"Såköpp (skå) då pådej, i förstone!"

"Smådrängarna", Månke och Per-Erik blefvo med ens såhåga i halsen. De torkade sig om munnen med afvigsidan af handen, som de sett storkarlarna, ja far deras ocksågöra, nå de skulle till att supå. Till och med de ådres därvid andåktiga, belåna uppsyn försökte de att efterlikna, då de stodo beredda att efter Ante fåsmaka på brånnvinet.

Men Ante stod framför glasögonkarlen blossande röd, som om han varit anklagad för ett brott.

"Käre, käre er far, lå mej slippe tocke!"

"Hurru nu då är den kvicke, rejele pojken en tocken mesfjädig, att han int tar till godo när han blir bjuden på en sup. Han syns då komme från Lappfjåle riktigt nu då han. Och jag, som tyckte de ni va kommen tåsvensk-folke, som plä ha bättre vett än te neka för en sup när de bjuds. Si hä, begas (tjura), int nu, utan ta den här skvåten. Jag just som trå efter sällskap å min sup."

Han satte glaset nästan befallande till Antes mun. Men gossen bet ihop tänderna och steg tillbaka.

"Ni måt låe mej slippe far, för jag har loft mor såinnande säkert att int bli nån supare."

"Hä hä hä, vråskrattade glasögonkarlen, "supare", för de du tar en sup. De är käringprat, du är rädd för mor din än. Tocken mes!"

Ante blef hvit i ansiktet. "Käringprat" det mor sagt, mor, som ensam fåt draga försorg om barnen, sedan far de sista åren kommit i dåligt sällskap, som lockat honom att dricka tills hans krafter voro slut och han långa tider lade sig hemma, hjälplös och eländig, utan att bry sig om hvarken henne eller barnen.

Tårarna kommo honom i ögonen.

"De var den förste supen jag skulle akta mej för, sa' mor, och den här skulle bli den förste. Kom ihåg, att jag har alla de här småna att svara för å"

Glasögonkarlen blef med ens såunderligt spak. Han sänkte buteljen, som han just höll upp emot det öppna gapet för att dricka ur. Så stälde han sej att stirra in i den aftynande elden.

Efter en stund satte han korken i flaskan och slog ner den med knutna näven, sedan han mycket betänksamt hält tillbaka det af Ante ratade innehållet i glaset. Men han darrade som om han lidit dödsvårda, och svettpälor rullade ner från hans panna.

"Pådet vise, att det är 'första supen' man skall vara rädd för", sade han långsamt, liksom högtidligt. "Ja, såskall ja bli den som är rädd för den 'sista supen' också då jag inte var det för den första. Det sa' Ladd-Pelle och jag med!"

Han haltade stånkande in i lillkammarn med brännvinsflaskan i handen. Såkom han ut igen och stälde sig länge att se på barnskaran i halmbädden. De sofvo djupt, i samma ställning som de kastat sig ner, bleka småstackare, men såbarnalyckligt, tryggt slumrande, att det syntes honom som om han fåt Guds änglar till huset, som höllo vakt om dem.

Gullspira låg midt i gruppen, idisslande, med halfslutna ögon och knusande överlägsen hållning.

FJÄRDE KAPITLET.
UNDER MORGONRUSKET INNE OCH UTE.

Tidigast af alla vaknade småtintorna på morgonen. Utom glasögonkarlen förstas, Ladd-Pelle, som han annars kallades, då han, när han var nykter, tillverkade rent märkvärdigt fina laddar.

Han hade varit uppe länge nog, så förundrad över att sådags vara redig och klar i hufvudet att han gick och småluckade för sig själf som i förgjelse.

Grävattnet stod och kokade i grytan och till och med det, såhade han sköjt ett par nävar pärrer, så barnen skulle få smaka däraf till saltströmmingen.

Ladd-Pelle hade inte på många år känt sig så besynnerligt lät i tankarna. Han rent undrade över att han kom att gå hem förra kvällen, han, som annars brukade stanna över i krogköket på gästgivaregården och kunde gå suptagen många dagar. Ja underligt var det. Nu satt han ju redan i fullt arbete, hade vä beställning på så många par laddar, så han kunde hålla på natt och dag, och folk ville ändå ha mer af honom.

"Ita Tasta" -- hördes Mäta-Gretas röst från halmbädden. "Opp! si ny dotta."

"Ita Tasta", annars Brita-Cajsa, var genast klarvaken. Hon kröp på alla fyra över de ändå stadigt sofvande äldre syskonen, till Mäta-Greta, som i ensamheten kraflat sig över dem, även hon, och vidare rullat sig fram till spisen. Där hade hon fått fatt i ett vedträ som hon lindat i halsdukar och förklädesträsor och nu höll upp emot systemen med en min af stolt lycka. "Putta na --!"

Brita-Cajsa trutade ut sin lilla mun såmycket hon förmådde för att få den att nå in genom de tjocka höjerna till sjäfva vedträdet, som riktigt nog fick en smackande kyss.

"Ha hon fått nån mjök", frågade Brita-Cajsa ifrigt.

"Tinnenin." Mäta-Greta skakade bekymrad sitt hufvud. "Tinnenin allt." -- (Ingenting alls).

"Vänt, ja ka ge'na ja', tom moj ga lillbjo."

Hon lade vedträdet tätt till sitt bröst, såg ner på det med stor ömhet i blicken, vaggade sakta med kroppen och hviskade: "Sung nu Mäta-Geta, såsomna hon."

"Va ta mi Jetu ot tömi. Millmaste tana, o ä ät dåti Tana.
Millmaste tana."

Mäta-Greta var fast övertygad om att hon sjöng fullt korrekt sången:
"Hvad har min Jesus gjort för mig." "Millmaste tana", det betydde
Himmelska Kanan. Den som inte kunde begripa det' hade vä inte vanligt
människoförstånd.

Syskonen voro mycket stolta över, att lilla Mäta-Greta, som inte var
tvåå, kunde "säga allt hvad hon ville", riktigt "tala rent".

"Dotta ha pumm." Uttydt: dockan vill ha mjök. Att en sådan föda eller
dryck består dockan när Brita-Cajsa höl henne till bröstet, tycktes
icke ingåi Mäta-Gretas föreställning. "Pumm" skulle dockan ha, hon,
som Etta-Eta själf måste ju känna en vådsam hunger och törst.

"Anna-lta opp! Etta-Eta illa ha pumm åtatta åäle."

Anna-Lisa, som sömnyr satte sig opp i halmen, förstod genast att
Mäta-Greta ville ha mjök och kaffe och väling. Hon såg upp
förlägen. Dåman var ute hos fränmande folk, som de nu alla voro, så
fick en be sej fram såvackert och inte kommendera sej till hvad det
såvara månde.

Ante var även kvickt påfötter. Hans första tanke gäde Gullspira,
som inte fanns i stugan. Det var ju hon som hade mjök ä
småstintorna.

Han häsade godmorgon påvärden, som satt vid spisen och drog den
beckade träden genom det styfva vadmalet, samt såg ut som han setat i
stugan alldeles ensam. Ante fick med djup tillfredsställelse ögonen på
matanordningarna i spisen.

Men sågick han ut riktigt i förskräckelse för geten. En kunde aldrig
veta hvad det blifvit af henne, dåhon kommit ut ensam påsåfränmande
ort.

Ante hade sånär icke fåt upp dören för den föfärliga västanstorm,
som sopade fram och rå som tusen vilddjur, in mellan bergen. Snöbar
stormen med sig -- snö såman icke kunde håla ögonen öppna och se
hvad man hade framför sig, knappt se handen.

Gråhund hade krupit in påförstugukvisten, men med ögon och öron
spända ändå En bra hund fick vara påsin vakt just sådana
styggvädersdagar dåbåt' varg och rä, och uf och uggla kunde söka sig
fram till folkboningar.

I dag hade nog gråhunden även en annan orsak att vara misstänksam.

Den där geten, som gick och hofverade sig som hund, hade nästan retat
vattuskräck pågråhunden, när hon gaf sig till att gåin i stugan och
bli där över natten. En hund med hederskänsla kunde ju inte vara inne

i sånt sällskap och höra ledt bråkande. Nu hade gråunden legat och tjuvat och ondgjort sig hela natten. Ett sånt där missfoster med horn, utan svans, och med ögonstenar som stodo på längden i stället för runda i hufvudet, hon skulle få ligga inne hon, då en så fin gammal gråhund, som skyddat gården natt och dag och som dragit husbonden ur tusen faror, då han var drucken och inte kunde reda sig, fick ligga ute. I ett sånt väder till, då ingen borde kunna köra ut ens en hund.

Att det där missfostret bara täcktes gåin i huset! Och att sedan se henne, när hon kom skuttande ut på morgonen, så säker och trotsig, som om hon bott där inne för alltid. Gråunden blef så skamsen så han kröp under bron, för inte kunde han ge sig till att ställa sej och skälla på någon som kom ut ur stugan. Den hund fanns väl ej skapad som skulle ha burit sig så bakvänt och ohyfsadt åt.

Men nog för det, att man kunde ha ögon och öron med sig och se hvad det skulle bli af den, som obekant och utan hundgåvor att nosa sig till allting, gaf sig utom gården i ett sådant väder.

Gråunden skälde, kort och dämpadt skadeglåd, nästan som om han skrattat för sig själf.

Han vände bort hufvudet, ruskade på sig och morrade, lite lagom hotande, då Ante kom ut och började ropa och regera. Gång på gång lockade pojken på ett så tokigt ljudande namn, som "Gullspira". Om det varit Piona eller Snälla eller Frågvis, men "Gullspira"! Ante klev ner från trappan, vadande i snö till midjan. Han skuggade, bländad, ögonen med armen, som han höll upp framför sig.

"Gullspira -- kille, kille, geten. -- Hvar är du --?"

Ante tänkte på vargspåren han sett under gårdagen. Visste väl hur hågad han var på getköt, vargen.

Inte ett spår var att se i snön af geten. Stormen rå, så att Ante riktigt kände huru hans egen röst drunknade i dånet. Det var därför han inte hörde huru Gullspira bråkte, till svar på hans ropande.

Ty hon hade länge sedan hört honom. Men hon tänkte som så att hon ville mallra i sej frukosten, som hon hittat åt sig i ett gammalt uthusruckel, först innan hon gaf sig till känna.

Någon gång måste där ha funnits kreatur i rucklet. Vid jebindslen hängde ner i två större bå, och en liten räcka på hvad som varit fyra små getbå urskiljdes i en vrå Kolsvart och förfärligt smutsigt var det här inne, och Gullspira skulle väl aldrig annat än i yttersta nöd kunnat förmå sig att gå in. Men hon fann några borttorkade lökärvar i en af balkning. Till och med det så hittade hon några höstrån och sådor, sådant fint affal af blommor och blad, som lossar ur det till hötorkade, slagna gräset och som kreaturen såg äna förtäa.

Ja, så fick då Ante kafa omkring där ute i snön så länge, tänkte

Gullspira, och ropa och locka. Inte gick han å för det. Men i alla fall bråtskade hon påmed att äa, såatt munnen gick som en hackelsemaskin. Hon hade nog litet sjukt medvetande; men tänkte också påatt hon behöde samla påsig mjök till de småbarnkillingarna dä inne i stugan.

Ante klef i snötill armarna. Han var nu nästan framme vid landsvägen. Öngslig, utom sig, blef han, dåhan ej fann geten. Hvad skulle han ta sig till om han inte fick mjök å småstintorna. Och såtungt och sorgsamt det skulle kännas att tänka pådet vargen slitit sönder fina, granna Gullspira.

"Määä -- tyckte Ante sig höra. "Määäää"

Han vände sig häftigt om, fick Gullspira nästan i famnen, som hon kom hoppande och dykande i drifvan.

"Gullspira, du fåint skränme mej såhä", sade han med en betänklig skäfnig i rösten. "Du måt vä forståatt de ä du och jag som stå för alle småen dä inne och vi måt håla ihop."

FEMTE KAPITLET.
ALLE MAN TILL VERKET.

Det var oro och misstämning inne i stugan, men som vände sig till riktig fröjd när Ante och Gullspira kommo äer dit in. Anna-Lisa fick mer än en stopfylla med varm skummande mjök af geten, det räckte både till gröddoppa och till kaffe, och att blanda i vatt'välingspadet, så man tyckte att det blef rent kalasmat.

Men sådet såg ut i främmandestugan! Gamla trasiga laddar, som Pelle hade till lagning, slängda kring golfvet. Halmen utströdd. Hade icke den väsignade elden brunnit påhäden, och lyst opp stugan, såskulle vä mökret stå pådä inne hela dagen, dåinnsidan af fönstret var gråsvart af smuts, och yrsnön nu dessutom klumpade sig fast utanför.

Ante och Anna-Lisa togo itu med att rusta opp dä en smula.

Maglena letade rätt påmässingkammen i lillkunten. Det blef i dag hennes uppgift att kamma småsystkonen, hvilka uppgävo tjut påtjut under hennes nitiska bemödlade att fålockigt hå att falla slät och stripigt att ligga fint.

Sedan var det kylda, såriga tår och skafda småhår, som skulle ansas. Näverrifvan (ask af näver) togs fram ur kunten, den var fylld med hemkockt såpa, en välkommen gåva af en granne dä hemma.

Det var bara roligt att fåslaska och tvätta fäterna i såpa och varmt vatten och att sen stryka pådem svingalla, som i flaska ocksåfanns i kunten.

Huru mycket Anna-Lisa förmanade till varsamhet, såslaskade barnen så vådsamt, att hon ansåg bäst att blöa hela golfvet och först som sist skura af det.

Ante, Maglena och hon fingo i hvarsin tvaga. De strödde sand öfver det med varmt vatten spolade golfvet, satte de bara föterna påviskorna och gnedo såatt flisorna stucko upp ur det murkna, nöta träet.

Golfvet hade vä inte varit skurat pååatal, eller sedan "de allihopa" gingo ifrån stugan och lämnade halta stackars suparen allena.

Småstintorna sutto uppe i gubbens bädd och gjorde dockor af vedträd och stickor. Småpojarna diskade vrilar och träskedar och skrapade grögrytan under ett öronbedövande oljud.

Ladd-Pelle blef alldeles förskräckt när han fick se hvilken mängd trasiga laddar, som barnen, under vildslut slängande, hopade samman å honom under spisen. Han kände sig ändåbra förnöjd när han tänkte på huru välkommen han skulle bli dåhan kom ut i gårdarna med dem, färdiga. Det var annars känd sak att Ladd-Pelle hellre söp än arbetade.

Lite emellan hôte han i dag å lillkammarhålet till, där brännvinsflaskan fanns, i sällskap med en hel kutting starkvaror. "Stå där du och blinka och vinka, och ligg där du, stinn i krävan. 'Sista supen' ska ni fåbehåla sjä! Jag skulle ha legat här i dag jag rejelt som ett svin om jag tagit den #'ista supen', skulle bli. Mäkeligt att barna här skulle vända in hit. Alla tiggare, som gått fram här de sista åren, såhar dom nog sett att här var ett såstygtt hå, att ingen kunde ha sänre, och dom ha bara gått förbi. Men barnen, kluck, kluck. Dom hade inte bättre vett än te gåin till en sån fyllkanalje. Om jag nu bara låit bli att ta hem brännvin i gå, så hade jag haft pengar såjag kunnat köpa kakor hos bagarn te småänglarna hä."

Han reste sig mädosamt, satte kaffekokaren öfver elden, blängde utå rummet, smånysande.

"Ska vi inte ha oss en förmiddagstå tro? Herre gulla" mumlade han för sig sjä, "stintan har rent af vett tåsej sjä te tväte af fönsterglasat."

Barnen logo emot honom, varma och röda, såsom de fäktat. Småstintorna i sängen sjöngo sina småtill sömns med mjukt, ljuflikt ljudande, 'Millmaste tana'.

Månke och Per-Erik slogo och gnisslade med knif och jänskrapa i grytan, skrattade och skrånade:

"Näcken han spelar påböjan blå"

Inte nog med det. De drogo till med en visa som Ante inte likade, då

den liksom angick honom sjäf.

"Ante han var en hurtiger dräng,
flitiger som en myra,
rask var han som den raskaste karl,
stark var han vå som fyra."

Det var liksom att göra spektakel af honom med den där visan, såhan blef sint, och sade att de kunde gasta på en finare lå. De kunde också bli att skrapa hå i botten påfrämmande gryta.

"Nog håll jängrytan", medlade Pelle. "Det lå såfärgesamt te höra barna sjunge. Dom ha aldrig gjort det här hos mej för. Båkäringen och barna träte dåföjännan innan dom for af till Amerika, dit jag dåint ville föja dom."

"Ja nu är de ett sånt oväder i dag att ni tö fåstanna här, för ute hinn ni inte till landsvägen för än ni är begrafven, så snösom de är! Men jag har inte mycke att bjuda på annat än sädigt (skändt) mjö till grä, och strömning, och såkaffe."

"Ja skulle de int duga de", sade Ante, som råde upp sig. Han hade gåt framåböjd och skrapat golvet med näver för att efter skurningen fådet hvitt och torrt.

"Vi tycker att de är behändigt te fåstanna här i stugan, vi", tillade Maglena. "När vi fåaldrig sålite afrödt här, såblir de liksom hemma i stugan hos oss, fast där hade vi blommer i fönstre."

"Ja men annars heller", fortfor Maglena. Hon riktigt hoppade till. "Jag, som tog lillkaktusen me mej i knuten."

Hon sprang till kanten, som hängde påspiskroken, gråde bland allt grej de hopat samman där, och fick tag i en stor strut, ombunden med en halsdukstrasa.

"Si ni! Ni måtro han lef den fina, granna lillkaktusen. Jorden fins kvar pån å Käe fåjag en näverrifva te sätte'n i."

Pelle antydde å henne hvar en sådan fanns.

Såsatte Maglena ner den tilltufsade plantan, som dåinte precis gjorde skä för benämningen "fin och vacker".

Hon hviskade ifrigt en stund med de äldre syskonen och gick sedan blyg, men med högtidlig uppsyn, fram till värden.

Maglena frågade med bävande stänma om han ville håla till godo med hennes lillgrannkaktus. Hon hade fåt den hos skollärarns och det skulle bli sågranna blommor påden, ellanste räta, och större än en kaffekopp. Men den skulle ståsåsolen kunde lysa påden genom fönstret, -- och vatten skulle den ha hvar dag.

Ladd-Pelle hade nog inte mycket förstånd om blommor. Den här tyckte han såg ut mest som en bäversvans med hvassa småår på. Men nog hade han så mycket vett att han förstod att stintan gaf bort hvad hon höll högt i värde, såhan tog å luggen, dåhan inte hade mössan att ta af och bjöd henne sedan handen för att tacka.

"Hål till godo", sade Maglena, såkungligt nedlåtande som om hon skänkt bort en hel blomsterträdgård.

"Jag vet aldrig hur vi ska bära oss å, då jag är rent af utan bröd", funderade Pelle och skåd glasögonen å nacken till. "Si jag brukar inte hålla sånoga påhvard mat jag får i mej själf här om dagarna, det är nog tokigt, men är såändå"

"Har ni bara mjö, sånog kan vi baka", sade Anna-Lisa överlägsen i rösten. "Vi fåvä elda opp bakugnen."

"Det var en sak de att jag har mjö, men såsådigt så jag tror int nån kan fåbröd af de."

"De var vä väre för oss te fåbröd förra vintern, och i vinter å när vi fick blanda bark och halm i degen", ifrade Anna-Lisa. "Ante", åertog hon, "gåeften ved du och elda opp ugnen. Jag såg ett baktråg i kontore här nyss, de ska jag bära hit. Och du Maglena, ta grytan tå pojkana och sät 'na över elden, såska jag ösa dit vatten till degspad. Vi fåbaka ljusugnsbröd, som int behöf ståoch jäsa, och så göra degen riktigt klinthård, dåmjöde är sådigt."

"Som vä är såha vi dåkrita här såvi kan hvitlimma spisen efter oss när vi ha bakat."

"Men", fortfor Anna-Lisa med bekymrad röst, "de är farligt ledt, att vi int ha en mattresa te lägga över nyskurade golfve."

"Påde vise, att här ska bli som hos fint folk. Ja, sågåin i lill'kammarn och ta ut trasmatterna, som ligg' där. Ta fältäcke också såkan vi stoppa fast det om halmen, där i vrån. Här blir rakt som jul i stugan. Ja, bättre, för den delen. Jularna har jag int haft mycken reda på som jag lefvat i superi. Kom hit ni småpojkar ska ni fålära er göra laddar."

Månke och Per-Erik fingo becktråd, vadmalsbitar och syl. Makalöst stålrigt att dra tråden högt i vädret, fåklämma sylen genom det hårda tyget och lädret, och att i samma nu känna sig som fullgod laddmakare.

Elden flammade snart i den stora bakugnen. Anna-Lisa och Maglena fäktade med att knåda deg och kaffa ut tunna kakor påbordet. De hade degen hård som en sten, för att den inte skulle bläna opp under gräddningen.

Ante stod för ugnen. Han tog brödkakorna, som systrarna bakade ut, i det de rullade dem med kaffeln och sedan naggade dem med naggen af hopfästade hörsfjäl-rar, hvilka gjorde tät, tät med hå i kakorna.

Sedan sköt han in kakorna i den flammande ugnen och gräddade dem en i sänder, framme vid luckan där häden var finsopad. Han fick passa på vä att sno och vända kakorna med träpaden såatt de icke skulle brännas af den flammande elden.

Småstintorna voro förstå ocksåmed i bakkingsbrådsken. De hade sitt eget bakkbord, påen inte allt för ren trästol. Dockorna sofvo med vedträdshufvuden påden smutsiga öngottskudden, hvilken skulle komma med påbyk innan kvälen.

Annars var det rammel och rumor i stugan, ett lif och en flit.

Middagen skulle ju ocksålagas.

Pelle kom upp med förslag om att grädda ärtpannkaka i den varma ugnen. Fläckflott i en kruka hade han att häla påden, sådet blef fin middag med det fäska brödet till, gråt visserligen med blänkande "degrand", och segt, såman kunde ha slitit tänderna ur sig pådet, men ändåorimligt väsmakande, som brödet gärna blir, när barn fåbaka det sjäfva.

Gullspira fick gåut och plocka i sig mat där hon förut funnit påden. Kvarlefvor fick hon sedan inne. Sähon gaf mjök i överflöd. Annat hade Pelle varit van vid. Brännvinet hade här i stugan oftast fåt ersäta både mat och dryck.

SJTTE KAPITLET. GLASÖONKARLEN TER ENSAM.

Barnen hade dröjt kvar hos Ladd-Pelle hela tvådagar. De skrattade å sig sjäfva när de talade om för honom hur han i förstone skrängt dem. Han som var bara god och rolig.

Ovädret hade låtat opp. Man såg karlar köra snöplojen nere på landsvägen. Pelle och Ante voro ute och försökte trampa opp en stig dit ned.

Morgonen därpå i dagningen skulle barnen ge sig af och de gingo alla till bädden i god tid. När de hade somnat, hvilket inträffade såfort de lagt sig i halmen, gick Pelle ut. Han haltade ner å bygden. Folk, som sågo honom sade: "Nu går Ladd-Pelle till krogen igen. Han har vä legat hemma, full under ovädersdagarna".

Men Ladd-Pelle gick inte till krogen!

Han köpte gryn i handelsboden för de fädiga laddar han hade med sig dit. Socker köpte han och en bit fläck, och såsmåhvetebullar, fjorton stycken. Han tänkte påbarnen, och att de skulle ha tvåhvar till kaffe, innan de gingo ifrån honom nästa morgon.

När han, spik nykter, kom hem, satte han sig att sy med förtviflans

fast. Det drog långt om pånatten, innan han gick till sängs.

Men dåstodo där tre par nya laddar invid halmbädden pågolfvet.

Småstintorna hade varit sågodt som utan skor påfötterna, hvilka sett ut som köttstycken, svullna och röda, när Ante påkvälen tog af dem de omlindade trasorna. Och Anna-Lisa hade haft skafsår påhäarna, så att blodet runnit om dem och hon grät när hon skulle lossa kängtrasorna från fötterna.

Det var kallt och inte fritt för att inte en eftersläng af ovädret låg kvar i luften, när barnen påmorgonen skulle begifva sig af.

Pelle hade nu hyllat om dem påalla sätt. Men han tyckte det var så ledt att se dem draga ut ur stugan. Det var som om både värme och ljus skulle gåifrån honom med barnskaran.

Geten, det praktiga djuret, som mjökade såbra, om han dååminstone kunde fåbehålla henne! Det skulle gålåtare att släppa brännvinet, tänkte Pelle om en hade så mjök att sådär ta till när som helst, när törsten kom efter saltströmmingsfrukost och middag. Dessutom, inte kunde barnstackarna dra en besvärlig get med hela vägen, tyckte han, såhan frågade dem om de skulle ha lust att släppa geten och lämna den till honom. Han skulle nog skaffa pengar för den; nu, när han börjat arbeta skulle det inte bli svårt. Men var det likt till det, att de ville släppa Gullspira. Hon, som gaf dem värme, mat, som de voro go'vänner med, och som var gammal och trygg att ha med.

Far fick nog inte misstycka. Men inte för många pengar, inte för något pris kunde de släppa Gullspira.

"Påde vise, att ni är som go' vänner med oss också och liksom kan hålla er till, na. -- Såfår jag söka till att hjälpa mig utan", sade Ladd-Pelle saktmodigt.

"Vi ha haft de såbra här, och ni ska ha såmånga tack för oss alle." Ante räckte fram handen och såg sågodt och allvarsamt opp till Ladd-Pelle, att denne tyckte det han inte skulle ståut med att bli utan dem alla.

"Och käe, glöm int att lillkaktusen ska ha solsken påsej, och vatten hvar dag. När vi komma igen ska jag ha en annan stor, grann blomma åt er, far", sade Maglena. ~fven hon tog i hand och tackade.

Anna-Lisa förstås tackade, hon som inte fyllest kunde visa eller säga huru rent beläen hon var över nyladdarna.

Småstintorna lyftes upp. Mäta-Greta sträckte upp armarna, spetsade munnen till en trut -- "Putta faj, -- då dann tol te Etta Eta".

"Hon vill pussa er, säg hon, för ni ha gettna granna skor."

"Påde vise! Herre gulla, att jag stackars suput inte ska vara värd

att komma när en sån Guds ängel --."

Ladd-Pelle vände tvärt ifrån barnen, gick ensam in i tomma, men nu så snygga stugan. Han satte sig invid spisen och snyftade som om all glädje i lifvet flytt honom.

Gråunden, som belåen sett det misshagliga sällskapet draga iväg och ute på lilltrappan hvittat muntert afsked med svansen, gnälde nu jänmerligt och deltagande, när han inne i stugan fann husbonden i så tungsam sannelag.

SJUNDE KAPITLET. SKINGRADE.

Det väckte nog icke så stor uppmärksamhet hos folket i den stora fjällbyn, när de sågo skaran af barn draga därigenom. Det var en så alltför vanlig syn i dessa tider att se uthungrade, hela hushål ge sig iväg för att bedja om lifsuppehälle.

Frostofjällsbarnen drogo enligt Ladd-Pelles råd direkt ner å äfakanten till. De voro ängsliga och försagda att börja med, gingo i saknadens tal om Glasögonkarlen.

Men det var sågrant med den myckna snön, och såfritt och lustigt att komma ut, såde kände sig slutligen riktigt nöjda och muntra på morgonkvisten. Det klarnade opp i luften och drifvorna stodo i höga vallar längs vägkanten. Sålustiga voro de också de tunga drifvorna. De hade hängt sig som tjocka hvita fålar över taken, fålar, som hängde ner ända emot fönstren. Enbuskar och smågranar hade höga roliga toppmössor på sig, och längs de gamla gärdsgårdarna veko sig snödrifvorna över dem, som tjocka, hvittulliga klädesplagg.

Sådet var såmycket roligt att se denna dag. Röda tvååningshus och smågråstugor brydde de sig inte såmycket om. I alla dessa var allt bra likt som hemma i deras socken. Kvinnfolk, som klevvo i snön över knäna för att komma ut till ladugårdarna, hvilka lågo nersjunkna i de hvita drifvorna, barn, som sopade och skottade trappsteg och stigar, samt karlar, som sysslade med köredskap och beredde sig till timmerdrifning på skogen.

Frammot middagen gingo barnen in i en röd storgård i slutet af den stora byn. Mat fingo de där, bröd och kokt strömming. En vril känmjök sattes även fram å dem på spisbänken.

Men de gingo tysta och modstulna därifrån. Matmora, som gifvit dem Guds lånet, hade sett såbister ut, slängt maten till dem och mumlat, men såatt de alla hört det, ett en blef rent uppåen af tiggare från fjällen.

Husbonden, som kommit in, hade sett dem äa, där de stodo i rad vid spisbänken, och han hade sagt att tocke där sällskap passade bäst i

fattighuset, och att om han inte hade hästarna upptagna af skogskörning, sågjorde han klokt uti att ge dem bakskjuts dit.

Barnen dä hade sett såbuttra och sura ut, som om de bott i ett fattighus i stället för i en såstor gård, dä de voro sårika att de hade sex kopparkittlar påhyllan öfver dören, och granna skåp och silfverskedar i en hel rad öfverst oppe i skåphyllan.

"Fast dä va fint såtyckte jag att de va grannare hos Pelle", sade Månke. "Si de va en rejel karl de."

"Grannare var de inte", invände Anna-Lisa. "Var de likt de, såfarligt som dä såg ut när vi kom, golfve lortigt och spisen svart, han ha vä int varit hvitlimmad pååavis, och fönsterglase såen int kunde si igenom de, och lakan och öngottsvar bedröflige innan vi fick tvåta dom. Nej grannare var de inte. De ä int grannare nu, när golfve ä hvitt, med matten på och spisen ä fin, och fönsterglase klart, -- om jag vet --!"

Anna-Lisa såg virrig och villrådig framför sig.

"Ja, int vet jag heller", funderade Ante. "Bröde vi fick hos dom va tå bättre mjö, och ljus och grant var dä, mat fick vi dä, och ändå jag just som sint pådom."

"Mor, som sa att vi fick int vara sint, Ante. Nej int ä jag sint", sade Maglena, "men när jag tänk pådom såblir jag mest rädd för folket vi ska komma till, ut i bygden. Jag ä rädd för såna, som ä storgårdar. Dom ska ju ändåha de såbra, me pengar te köpa för, så nååre gör dom ingenting, --"

"~ndåhar en de bättre hos Pelle."

Syskonen gingo i grupp framme hos Ante. De hade såmycket att prata och fundera om.

"Och där fanns ändåingen mor i gårn hos Pelle", anmärkte Månke.

"Nej, för dåhade han kunna haft de behändigt ändå åsnyggt inom knutarna", afgjorde Anna-Lisa.

"Däsom moran varit som våran mora innan hon døde", tillade Maglena med en drömmande blick uppå. "Dom hade int nåroligt sjäf heller."

"Vi fåraska på såvi komma utöver ån innan de bli mörkt", sade Ante och blickade upp omkring sig. "De börjar påte små(pinblåsa) från nordost åde ä aldrig nån behändig vind."

"Huru har småtintorna de nu då?" Ante stannade käken, böjde sig ner emot småtintorna och stoppade fast fälen om Mäta-Greta, som satt lite hankigt framför Brita-Cajsa.

"Mäa-Deta tåg att hon vill ha vinga och flyda tom tatan dä, tom jänt

fal bleme ott", sade Brita-Cajsa.

"Etta Eta illa ha tåtoa inna --, flyda opp te millmaste tana --, moj i millmaste tana."

Mäta-Gretas stora djupblå ögon tittade allvarliga ut ur schalöppningen.

"Ja hör på hvad hon säg. Hon vill flyga till himmelska Kanan. -- Mor ä i himmelska Kanan" bekräftade Maglena, hon skö schalen tillbaka för att fåkyssa den lilla system, som var såhjätekä för dem alla.

"Se här ska du fåmin bulle. Jag sparde en just för den skull."

Maglena stoppade bullen ifråga, hel, som den var, in i Mäta-Gretas mun.

"Gulla heller Maglena såtokigt du bä dej å. -- Ska du rent kväva lilla våran", sade Ante, han drog tillbaka bullen ur munnen på den halfkväda lillan och plockade in bit för bit af den i hennes begärligt öppna gap.

"Si hä fådom en mjöksvåt till att väma sej me. Hon ä duktig te mjöke nu Gullspira."

Anna-Lisa kom fram med en bra nog stor träril fylld med varm, skummande mjölk.

"Uj-Yla! Tappa Uj-Yla", ljöd Mäta-Gretas smekande röst ut ur schalen.

"Uj-Yla" gick fram och stötte med sin smala nos in i schalöppningen.

Nu bar det iväg igen med friska krafter. Den iskalla storgården och de harmsna känslor den väckt, var borta, ur tankarna. Vägen var redan tämmeligen bra uppkörd. En renhjörd hade dessutom tydligen nyss gått fram där och trampat opp den. De tusentals spåren hade en lång räcka af vägen gjort den bred och öppen. Ett trasigt ostkar af fläade råter, sådant som lapparna använde när de göra ost af renmjölk, låg midt påvägen.

Maglena tog upp det, och satte det påen kvist från en af smågranarna, som prickade ut vägen.

"Kom, och lå de ligga", murrade Anna-Lisa.

"De låg int nåbra, och lillgranen där ba mej göra'n fin", skrattade Maglena, "men nu håll jag påte bli tröt."

Det hördes pårösten att Maglena inte var såmunter som hon låsade vara.

"Stäl dej bakpåmedarna en stund, såfå du hvila", sade Ante.

"Anna-Lisa och jag rå nog me er alla tre en bra bit. Jag ä rädd för

snöskya där, i nordväst över storfjälle. -- Men det skall väl inte dra så långt om förän vi fågåupp från än här och nåbyn, han talade om, Pelle."

De gingo fort fram över den släa väg, som pååfven gick fram över isen. Småtintorna hade somnat, åminstone voro de alldeles tysta. Tysta voro de, som drogo också Det låg liksom något hotande ängsligt i luften.

En vindstöt kom farande med ett långt klagande tjut. "Hu, en kan tro de vargarna är efter oss, såstygt lå de i vädret", sade Anna-Lisa och drog den tunna duken bättre om hufvudet.

"Du har väl lättare för att gånu ändå när du får såbra på fötterna", frågade Ante med en blick ner på de visserligen betydligt lunsiga, men nya, rara laddarna.

"De var en sak de. Jag kan hoppa i dom, och dom sitt fast ändå" Anna-Lisa gjorde verkligen några inte vidare nästa skutt fram på vägen.

Det var som om hon med det retat en sky af snöflingor, som legat på lur i barnens väg. Ty i ett huj kom hvass, piskande snösvepande om dem. Den trängde med ilsket hvin inom halsdukar och schaltrasor. Den kastade sig massvis över vägen, som snart blef ojämn och gick som i vågkammar. Hade inte smågranarna stått och stakat ut den, såhade barnen snart blifvit villade bort, på den förfärligt vida, nu obanade åfslåten.

Det blef så tungt att dra kåken genom den hopade snö. Ante ropade över till Maglena att hon fick klifva ner från medarna nu.

Maglena lydde och kom strax dämpåklafsande fram till syskonen, hvilka, med geten mellan dem, bildade en tät grupp.

Så låt det i en hast blef påkåken!

"Det var farligt hvad du var tung. Nu är det lätt som ingenting", sade Anna-Lisa och slet repet på sig. Hon hade liksom fått annat humör sedan hon fick bättre på fötterna och slapp det svidande skoskafvet.

"Jag tyck en är int god för te komma fram i snö här, jag", puttrade Månke, som just var midt inne i en drifva.

"Men jag går efter drifbottnarna jag", flämtade Per-Erik, "det bli lite fram och tillbaks, men jag orka rakt int med te klifva igenom för jännan."

"Tror du det är mycket långt kvar te bys", frågade Maglena hviskande, och smög sin hand fast i Antes ena hand.

"Jag tror nog int de", svarade Ante, som med uppspärrade ögon försökte tränga igenom de vildt hvirflande, piskande snöflingorna.

"Vi mått stanna och stoppa om småstintena först, sådom fåde varmare, såska vi gåpåfortare se'n."

Ante vände sig å käken. Han tyckte i snöskimret att det såg så underligt tomt ut dä. I ett par steg var han invid den. Han gaf till ett skrik, ett hest, underligt utrop. Ett sånt skrik hade vä syskonen aldrig hört ifrån Ante, som alltid höl sig såtyst och allvarsam.

"Hva i fridens dagar ä de å dej, gosse", ropade Anna-Lisa till.

"Mäta-Greta --! Ni mått vä si -- Brita-Cajsa, hörer du!" Ante skakade lif i Brita-Cajsa, som sof stadigt.

"Hvar ä Mäta-Greta?"

"Int vet ja, hon ha ju teta hä föjännan."

"Kan ni gåvägen fram ensammen nu, sågär jag tillbaks efter Mäta-Greta", sade Ante beslutsamt. "Gåbara såpass fort att ni håll vämen i er, och håll er mellan granprickarna."

"Ja ni mått göra som jag såg", upprepade Ante myndigt, men med ett djupt bedröfvadt utseende, nu till, dåsyskonen uppgåvo ett tjut af skränsel, sorg och fasa att bli lämnade ensamma, utan Antes tryggande skydd.

"Du Anna-Lisa måvä kunna tiga, och ni också som ä manfolk. Jag mått gåvägen tillbaka och si efter Mäta-Greta. Hon kullra nog å käken straxt, när Maglena hade gåt å medarna. Kunde du inte ha fåt städä, såhade du sett de. Jag skulle latas jag förstäs, och int dra såmånga.

"Ja, käre dej ampes (ängslas) int över de nu, int", snyftade Maglena.

"Gåoch sök lill Mäta-Greta väan. Vi ska gåfram som storfolk vi. Fläckbiten ha vi te äa å och bröd också"

"Ta dej an barna, Anna-Lisa."

"Si efter lillostkransen pågrana; dåjag satt dit en, såva vi med allihop, och dåbehör du int gålängre än dit", ropade Maglena efter Ante, som halfspringande, nu med vind och piskande snöi ryggen på sig, gaf sig iväg utå det igenyrda snöfåtet.

TTONDE KAPITLET.
HVART HAR MÄRTA-GRETA TAGIT VÄGEN?

Anna-Lisa tystade och lugnade Brita-Cajsa med jollrande prat, och med en ny varm mjölkskvåt. Den lilla, nu yngsta, blef stadigt faststoppad påkåken. Maglena gick härefter för säkerhets skull bakom och skåd på Hon höl de snöbländade ögonen uppspärade för att se till det

inte även den hä lilla skulle trilla af och bli borta för dem. Utan all Antes uppmaning dätill pulsade de långsamt, och tungt genom drifvorna, trätta, rädda, hungriga. De gingo i tungsam sorg efter lill' Mäta-Greta, som med sitt lustiga språk, sina roliga pånitt, varit dem till såstor fröjd. De glömde alldeles bort huru trötsam hon också varit, när hon ju skrikit om näterna och behöft ansas, klädas och matas, bäras och pysslas om påalla sät.

"Jag tänkte jag, att hon var ett fegbarn" (beständ att dötidigt), sade Anna-Lisa med grå i stänman.

"Ja de flög för mej å dåhon sa att hon ville till moj i 'millmaste tana', som hon sa", tillade Maglena med en gammal människas sorgna, bekymrade uppsyn.

"Ja bara int vargen ha tagi na", anmärkte Månke gammelmansförnumstig i rösten, "han ä farlig i vinter, vargen. Oppe i Frostviken har han vari ända framme vi gårdarna."

"Käe dej, tig", fnyste Maglena. "Ska en gåhä och tänka de vargen rifvi lill Mäta-Greta. Om int Ante finn na, sa har hon flugi opp sjäf till millmaste tana, och mor har varit hä efter 'na, fast vi int såg de i snöase hä."

"En kan nog int vara såsäker påde heller", invände Per-Erik betänksamt och spottade framför sig. "Boströmen opp i Långvattne lä ha skrämt björn ur ide, sånu far han och spring svulten förstå. Bjöntasse ha nog rifvi na."

"Javisst", hämade Maglena Per-Erik med gnälände röst. "Och ända från Långvattne och hit, där jorden mest ä slut, har björn sprungi för te äa opp lill Mäta-Greta våran. Storgalten hos Sven Pås har vå kommi ut å och fåt väder å 'na, och gamm 'brusen (gumse) hos skolärens, såhan kan fåstinga ihjä 'na."

Maglena brast i grå. "Ni ä såotäck te hitta påde ledt ä, när de ä ledt förut, såatt --, såatt jag bli sint. De ä vä grannare då te tänke de mor flugi hit efter lill Mäta-Greta, som hon hade så hjätans kä. Om hon bara hade orka såhade hon nog tagi Brita-Cajsa å mej med sej å"

"Börje int påte prata som fegbarna du nu, också, afbrä Anna-Lisa systems harmsna utbrott. "Jag tyck att vi ska int tänka nån'ting för än vi fåhöra hur de ä, när Ante kom efter oss."

"Ja han lä nog aldrig finne oss", muttrade Månke.

Men det gjorde han ändå Ante. Han kom kafvande i snö, när syskonen voro såträtta, såuppgifna att de hvarken orkade tala eller vara "sint" påhvarandra.

De orkade inte ens sticka handen in i barmen för att känna efter om någon kakbit fanns kvar af dem de stoppat dit.

Hade bara Anna-Lisa stannat eller satt sig ner i drifvan att hvila, så hade hela sällskapet följt hennes exempel, småpojkar helst, i deras tunga, besvärliga kläder. Det var mest Gullspira, som hindrade dem att sätta sig ner och såsomna af för alltid. Bara någon af barnen vände å sidan i det syftet, såsprang hon iväg under högt bråkande. Och så måste de snart efter, sårädda som de voro att förlora henne.

Men de orkade inte länge råta sig efter henne heller. Månke, som länge gått och stapplat, stupade omkull, och fräste ilsket när Anna-Lisa ville hjälpa honom påfötter och få honom iväg.

Sådet var dåsom ett under att Ante äntligen kom, för med honom blef det som lefvande lif i barnen igen.

~ndock kom han utan lill Mäta-Greta --!

~nda fram till ostkransen i granen hade han gått, men inte sett ett spår af lill'stintan deras.

"Vargen ta nog vara påde han får", anmärkte Månke med ett tveksamt sidobläng på Maglena, hvilken med en lysande blick uppå försärade, att dåhade hon rätt ändå när hon sagt att mor tagit Mäta-Greta upp till himmelska Kanan. Vargen skulle vä alltid ha lämnat kvar någon klädtrasa, påstod hon ifrigt.

"h -- han ha nog buri 'na med sej fullklädd", envisades Månke.

"Hva tro du Ante?" sade Maglena, och smög sig skäfvande af förskräckelse in till brodern.

"Jag vet int. De var bara hvita snön hopdrifven hela vägen Maglena, jag lid int te tänka de vargen rifvi lill Mäta-Greta. Det ä så tungsamt -- just som jag, som råfor de."

"Du skulle hellre vara gla och känna de lätsamt, för si du mor har tagi hill'stintan hel, opp till sej."

"Du fåint gråe, Ante."

Maglena strök brodern över kinden med sin isstyfva vante.

Men det tröstade honom icke. Stora gossen! Tårarna droppade och smätte samman med den piskande yrsnön, dar han gick framåböjd och drog den i snönodden dock nu såalltför läta käken. Han kände knappt lätnad af att fånipvägen i sikte, som förde ifrån äfven upp till landmark. Och nu först märkte Ante att snöskyn stormat bort och att himlen emot aftonen klarnade.

Jägmästar Kronhjort reste vägen hemöver, just samma väg, som barnen dagarna förut traskat fram på. Han hade farit tätt förbi deras lill'gråstuga oppe i Frostmo fjället, passerat storskogen och, liksom barnen måst stanna över i första fjälbyn för ovädret.

Han tänkte minnsann inte på att taga in hos Glasögonkarlen han inte, utan han hade bott på gästgivargården och ätit en god frukost i kändt, muntert sällskap. Och så hade han kommit sig rätt sent iväg.

Nu for han ner på den sneda, krångliga vägen genom nipan, som barnen nyss gått, för att nå äfven och vägen där. Han satt i sin lilla kappsläde, klädd i vargskinnspäs, luden mössa och praktiga renskinnsstölar, som nådde honom över knäna. Den piskande yrsnön gjorde honom icke så mycket, häst han snart skulle få vinden på sidan.

Jägmästaren ännade gina af och ta den riktning, som blott Lärkan, hans häst, och han själf kände till, snedt över äfven, opp emot åsen och till den stora kyrkby, där han hade sitt hem.

Just som han kom midt för den martall, som stod ytterst på den udde, där vägen gick fram och där han tagit mäke för sin afväg, skyggade Lärkan och hoppade med begge framfötterna varligt över något, som låg midt i den snöpackade vägen. Så stälde sig hästen mol stilla, vände hufvudet och såg på husbonden.

Jägmästaren sprang vigt ur kappsläden. Han böjde sig ner under hästen.

Himmelens Gud hvad var detta! Ett barn, ensamt i sådan ödslighet, en liten stackare med bleka, af grå blänkande kinder, inhöjdt i fattigmans trasor.

Jägmästaren stod en stund rådlös med barnet i famnen. Sof det, var det dött!

Nej det lefde -- det andades, började skrika: -- "Moj" -- "Ante" -- "Uj-Yla" -- "Ita-Tasta". Barnet snyftade och skrek och skakade af köd.

Den unge mannen stod dum och rådlös. Gift var han, och hem hade han. Men någon som helst vana vid eller erfarenhet af huru småbarn skulle ta's, ägde han icke, då han själf inga barn hade, eller någonsin haft.

Lärkan såg ut som om hon skulle ha förståt saken bättre. Hon skrapade med framhofvarna i snön, slog med hufvudet och såg på husbonden. Hvad var enklare än att ta det lilla människofötet, som hon sånär trampat ihjäl med, och i ilande fart ge sig iväg hem med det, där det kunde få värme och vård.

Som om jägmästaren förståt hästens tankegång, grep han sig plösligt an. Han tog den lilla skrikhalsen och trädde henne innanför päsen. Men med ganska stor motvilja, ty jägmästaren var en mycket fin och

prydlig man, rädd för smuts och trasor, framför allt rädd för skrikande, osnutna ungar. Och den här var en i högsta grad skrikande och i högsta grad osnuten barnunge.

Så nu satt hon där fast insnurrad innanför den varma påsen. Den lilla ungen tystnade såsmåningom, under den vaggande rörelse släden gjorde över obanad snö och vid den vackra klangen af dombjälror, som skramlade duktigt. Ty hur tungt det är var, att komma genom snön, sågnodde dock Lärkan påaf alla krafter. Det gälde att hinna hem med ett utfruset stackars litet människobarn.

Jägmästaren, som först hållit den lilla som en liten timmerkloss rätt opp framför sig, fastgjord innanför resskäpet, blef såunderlig till mods när han kände den lilla magra kroppen skäfvä under småningom aftagande snyftningar.

Hvad det skulle kännas godt ändåatt kunna trösta och hjälpa en sådan liten en. Han drog opp henne, in i påsen, i bättre läge.

Hvad kunde ett sådant stackars litet pyre behöva i matväg? Gud tröste mej såvisst, tänkte han. För allt hvad jag denna morgon drifvit i mej själf af mat och dryck, har jag nu inte såmycket som den minsta brödkant är en sån här liten en.

"Du får raska på pigan min", manade han påhästen. Lärkan fnyste och satte opp hufvudet. Hade hon inte "raskat på kanske, mot vild snöstorm, som slet i man och svans -- vadat i snötill buken ibland! Men bevars, nog kunde hon öka farten ändåmer! Ja hon kunde spränga sig, springa tills hon stöp påfläcken också om husbonden såville ha det! Husbonden, som hon tjänat i tio år och färdats med i skog och fjäl.

Vägen, opp genom den stora skog de nu nådde, var banad. Lärkan satte iväg såatt det ekade af bjälkerkransen. Emot kvälningen hade hon hunnit den stora fjälsocken, som bredde ut sig utanom den vida dalbotten. Uppför en duktig backe bar det. Dit upp förde en allö af hvitstammiga björkar.

De åkte igenom den, svängde af till ett litet ljusrödmåadt hus med balkong och veranda i grönt och hvitt. Eldsken lyste ut från fönstren, och röken stod pilrak upp genom luften, som nu var hög och klar, med rosenröd aftonrodnad och redan glimmande stjärnor påhimmelen.

"Välkommen hem igen, Artur", ropade en ung fru oppe ifrån verandan. Hon stod kvar där med en stor ullschal om hufvudet, som tittade ut därur, fint och blekt med ljust hår, som snodde sig framom schalen.

"Tack lill'gumma! Bed Dordi komma och ta föningen jag har med mej."

Dordi, den gamla piga, som en gång sköt jägmästarfrun som barn, kom fryntlig ner för trappan. Det hände ibland att jägmästaren hade med något sålsynt matnyttigt eller annat, en björnstek, en varghud, eller mera vanligt, fågel af olika slag. SåDordi var beredd att lasta

påsig. Men hon drog sig förskräckt tillbaka.

"Gulla heller, jägmästarn! Hva ska vi med tocket? Gåin frun, de ä kallt."

Men nu hördes ett skrån från släden, ett tröstlöst, övergifvet lillbarnskrik.

Den unga frun slängde schalen. Hon sprang utför trapporna i några steg, tog det skrikande trasbyltet i famnen och bar det upp. "Lilla pyre -- stackars lilla pyre -- hvad ha de gjort å dej. Tyst, tyst nu. Vi ska snart komma in till väme, och fåmat i den stackars lilla kroppen."

Fru Gerda var ej rädd för skrikande, osnutna ungar. Hon var vå van vid småbarn från sitt barndomshem, där de varit en stor syskonskara. Till djup hemlig saknad, hade hon sjäf inget barn. Hennes önskan att fåta ett fosterbarn gillades ej af mannen. Han ville ej att de skulle "dra påsig ansvaret för andras barn", och pinades vid blotta tanken på "elaka, olydiga, skrikande, smutsiga ungar", något annat slag af barn kunde han ej tänka sig. Och nu var det han sjäf, som föt ett litet barn till huset!

Nu, påkvälen, sedan han äit och hvilat sig, satt jägmästaren och såg påhuru hans hustru snabbt och skickligt, ändrade om stora plagg till små huru hon, påett förunderligt sätt fick ihop en liten klädning, ljusblåtill fägen, ett litet förkläde, ett par småbyxor.

Hon var såifrig, hans lilla hustru. Hennes ljusa hår lockade sig nerå pannan, och de annars bleka kinderna voro fint röda af ifvern och sömnaden. Hon såg upp till mannen med lysande ögon.

"Artur, vi fåvä ha henne tills vidare? Du skall se henne. Hon ligger nedbäddad i en stor klätkorg ute hos Dordi."

"Tills den som rå om henne låer höra af sig få hon vä stanna. Vi kunna ju inte kasta ut henne pålandsvägen. Ett under att icke någon varg af dem, som strukit fram hä i dagarna, kommit över henne."

"Hu, och du skö ju tvåsådana bestar bara i förgå. Ack, om ingen rådde om henne, ändå Hon heter troligen Henrietta, för hon kallar sig sjäf "Etta Eta". Hon ä sårar. Och vet du, hon knäppte händerna strax hon hade fått välning och smögås och sade "Tatt Du", och hon pratar sålustigt."

"Ja nog kan man tänka hvad en sådan dä halftåsunge, eller hvad hon kan vara, skall kunna prata."

"Hon ä mer än ett halft å, kära du, hon har ju munnen full af små hvita tänder och gå omkring sånäpet. Säkert har hon en bra mor."

"Hoppas det för barnets egen skull, om det en gång kommer tillbaka till henne."

"h, nej då-- Artur. Vi släppa henne inte!"

"Hon har nog någon syster eller annan god vän, som heter Ullari, och som brukar ge henne mjök, för när hon fick mjök strax hon kom, så ropade hon gång på gång "Uj Yla".

"Ita Tasta säger hon också ofta. Jag brukar kunna tyda barnprat och gissar att hon menar "hvita katten", I morgon skall jag försöka få fatt på en vit katt åt henne. När hon kom i säng, sedan vi vämt upp hennes småstackars förfusna fötter, så knäppte hon händerna igen och sjöng, vet du, med riktigt ren röst, en såsöt melodi."

"Med ord till också?" frågade jägmästaren lite spefullt, ehuru han inte kunde låta bli att med påtagligt nöje lyssna till hustruns beskrifningar.

"Ord, det förstås, men jag kan inte få ut hvad de kunna betyda. Oupphörligt sjöng hon samma ord såljufligt, med hufvudet påsned: "Millmaste tana."

"h, -- Vildmosse svanor! Det var en visa, som mor min sjöng för mej när jag var barn och skulle somna, en visa om vildmosse svanor. Jag tror det var af den visan jag fick skog och vildmossarna såkära att jag blef skogsman."

"Men nog är det underligt att det lilla fattiga pyret från nordens och nördårets västra trakter skall komma hit till oss och sjunga den visa, du, som är skåning, somnade vid som liten. Och så att du, som aldrig tänkt på att tyda barnspråk, nu genast förstår hvad hon sjunger. Det är rakt som mening i det."

"Ja det är rätt underligt, -- det nekar jag inte till", sade jägmästaren, ganska smickrad af att hans barnspråkstyrdning uppskattades af hustrun.

"Om nu ingen kommer och återfordrar henne, sånå får hon stanna för mig. Det blir väst för dig, som skall ta henne om hand."

"För mig! h Artur, såsom jag längtat efter ett litet barn!"

Jägmästaren drog sin hustru intill sig.

"Vet du, ibland har jag gjort såmed."

Han gick ut hvisslande på "vildmosse svanor". Den visan, som han ej sjungit sen han var liten pojke.

En åtta dagar senare kommo barnen långsamt, med släpande, tröta vandringssteg gående uppför backbranten emot det ljusröda huset, där jägmästarens bodde. Det var ju en afkrok från den stora landsvägen och gårdarna där invid, sågentligen hade hvarken Ante eller Anna-Lisa varit för att de skulle ta den. Kanhända finge de knappt en brödbit i ersättning för en såtrötsam vandring. Såmycket nödläsa folk, som vintern igenom gått före dem hvart de kommo, såkunde en förstått folk skulle tröttna att ge.

Men Maglena tyckte att det ljusröda huset uppe påbacken såg ut som om det varit struket med linnbä (lingon) och fil (grädde), och att det liksom skrattade och blinkade å dem med småfönster, som sågo ut som ögon upp under taket.

Gullspira var af samma mening som Maglena. Hon vände tvärt in påvägen uppå skogshöjden, och satte nästan i att springa, såatt barnen utan vidare betänkande måste följa henne.

Som vanligt blefvo de tysta och försagda när de kommo in mot gården. Den stora gråelghunden, som skälde emot dem skrände dem dock ej. Den såg mera värdig och stålig än ondsint ut. Barnen vände stegen mot kökssidan och stälde käken utanför. Denna gång ännade de låå Per-Erik stanna hos Gullspira.

Rät som det var, och innan barnen hunnit in, fingo de se en ung fin fru, som kom åkande påkäke nerå gården från en kort, ändåhögre upp belägen backe. Hon hade en liten stinta framför sig påkåken. Den lilla var klädd i hvit killingskinnpås, liten hvit stickad mössa, och hade småladdar påfötterna. Hon skrattade och hoppade i fruns knä synbarligen förtjust över att fååå kåke. Fru steg upp, lyfte henne upp till sig och kysste henne.

"Du åskade lilla Etta barn, nu ska' vi gåin, barnet skall åå, och sofva middag, och bli mors friska duktiga flicka."

"Uj Yla", "Uj Yla", "Ante", "Ila Tasta" -- Allena!"

Den lilla sprattlade vildt, för att slita sig ur de armar, som såömt omslådö henne.

Fru Gerda vände sig hättigt om. Hon släppte barnet, som ifrigt sprang ifrån henne, lå armarna sjunka och stod stilla kvar, en bild af sorg och övergifvenbet.

Barnen vore som förstenade. De stodo moltysta, orörliga. Men Gullspira var genast inne i förhålandena. Hon gaf till ett bråkande och sprang fram till Måta-Greta. Hvad frågade hon efter att den lilla, med undantag af laddarna, var fin som en prinsessa. Var det inte ändå samma lilla människokilling, som hon brukat ge mjådk till och värma med sin pås. "Uj Yla"!

Måta Greta slog armarna om getens huvud, som bödes ner emot henne.

Hon sträckte ut armarna.

"Putta! Tappa Ante! Ante ta Etta Eta."

Och Ante tog upp den lilla systemen i famnen. Han strök hennes kinder, hennes händer. "Lill'stinta, -- lill'stinta våran! Käe dej Mäta-Greta. Sätungsamt som vi haft de' utan dej."

Mäta-Greta höll armarna fast om hans hals som om hon aldrig velat släppa honom. Men såhade hon de andra syskonen, hvilka äfven ville vara med, lill'Brita-Cajsa, alla hade slagit krets omkring dem och sleto den återfunna i armar och ben för att fåta henne och smeka henne, och klappa henne, de med.

"Mäta-Greta, fina, granna lill'stintan", som de gåt i tungsam saknad efter. -- Samma lill'stinta fast hon nu var i fina herrskapskläder. De släppte henne ej från sig, utan när de kommo som bettlande, köksvägen in, hade de den lilla hvitklädda värdade ungen med i flocken.

ELFTE KAPITLET.
SM`STINTORNA B`GGE.

När Forstmobarnen drogo i väg igen från jägmästargården voro de endast fem i sällskap. Brita-Kajsa hade fått stanna hos den lilla systemen. Och såvoro småstintorna åter tillsammans.

Det var jägmästaren själf som såvelat ha det. Ordningssinniska, som han var, gaf han akt på och blef ytterst häpen och förundrad, när den nya lilla trasvargen, som vä i hans tanke knappt torde kunna förstå att föra maten till munnen, kom in i hans rum för att tacka för maten, och genast såg att hans pappersknif låg under bordet. "De ligg en knif unde bode", pep hon med fin stänma och kröp ner efter föremålet i fråga.

Och sannerligen, pappersknifven, som han var såräld om och som han förgäves letat efter, låg under hans skrifbord, sågodt som gömd under renhuden dä.

"Skulle du vilja ge mig den, du", sade han och räckte ut handen mot henne.

Brita-Cajsa gick genast fram med knifven, och lämnade den.

Jägmästaren, som visste hur svårt det var att fåhundar att apportera, blef nästan flat. Han hade trott man skulle ha svårare ändåatt fåett barn att lyda.

"Ita Tasta tomma, ny dotta, sunna, vyssa--millmaste tana, ny dotta."

Mäta-Greta, som redan var helt hemmastadd inne i jägmästarens vackra treffliga rum, kom tultande in och drog nu Brita-Cajsa med sig. Hon

ville visa henne ny "docka", en riktig sådan med klara ögon i fint porlinslufvud, och hon ville att de skulle sjunga och vyssa henne till sömns, som med förra "dockor" varit brukligt.

Småtingarna bäddade å dockan inne i symaskinslådan i sängkammaren. Där inne hos fosterföräldrarna hade Mäta-Greta numera sin egen prydliga bädd och lilla säng. Brita Cajsa lade även sin docka, ett vedträinlindadt i trasor, i maskinlådan --. Såsjöngo småtintorna ljufligt och andäktigt sin sång om himmelska Kanaan för de båda sönniga dockorna, medan de vippade lådan mellan sig.

Gerda, fostermamman, sprang efter mannen. Han måste höra och se dem, se, och jämföra det redan rötkindade, frimodigt blickande lilla hittebarnet i näta, rara kläder med den andra, den lilla bleknosen med lidande blick och tunna, utslitna paltor. Gerda visste väl hvarför hon ville ge mannen denna anblick.

De båda makarna stodo slutna intill hvarandra och hörde på barnens sång.

"Du Artur. -- De sjunga om "himmelska Kanan". Hör på den här lilla nya, och det är inte om "Vildmosse svanorna", tillfogade hon skyggt. "Du tycker väl inte att du blifvit narrad af den där lilla Guds ängelen!"

"Nej i sanning, ej. Jag skall säga dig att nu ville jag aldeles inte vara utan henne. Det skulle bli allt för tomt och tyst i huset igen."

"Artur mins du ordspråket, som säger: Grytan, som kokar för en, kokar lika lätt för två"

"Säger du det. Gud vet ändå--!"

Jägmästaren såg begrundande på den smådär pågolfvet, som fortfarande sjöngo och vippade med maskinlådan emellan sig. Den ena af dem skulle och ville han ju behålla. Men den andra -- den bleka lilla varelsen med tunna kinder och de mörka, lidande ögonen --, ja hon måste ut igen på landsvägen. Och ingen mor eller far ägde någon af dem, det hade hans hustru berättat.

"Ja, så lå, i Guds namn, grytan koka för två, sade han till sist.

Barnen sjöngo och sjöngo, medan fosterföräldrarna, allvarliga, med ljusa anleten gingo ut till de större barnen, som sutto i köket och pratade med Dordi. De ville ej ta de små utan de större medgifvande. Och man kan förstå att i en liten gård där sjäfvä fönstren logo och blinkade upp under takåsen, och där gården sjäfvä var som struken med lingon och gräde, där skulle det ju bli godt för småtintorna att få stanna.

ARBETSFÖRTJÄNSTER OCH PENNINGFRÄGOR.

När de återstående barnen nu fortsatte vägen voro de icke längre så tunga i tankarna. De hade såmycket märkvärdigt att tala om. Först om den granna frun, som var såmild i ögonen. Om lakanen med spetsar, och om röda täcken till småstintornas bäddar talade de, och om den fina goda mat, som smånen nu skulle få för jännan.

"Och si ni, de är såriktigt folk dom ha' kommi till, sånt, som mor skulle likat", sade Ante allvarligt. "Frun hon satt vid korgsängen i gå kväl och lå småstintena läsa lill'böna deras, och såsa hon att dom skulle be Gud bevara syskona, som gick ute, och lå oss alla bli snällt, godt folk. De tyckte jag om och därför fick dom bli där."

"Du hade nog måte lå dom stanna i storbondgård'n å om dom hade velat ha' småstintorna där, fast folke där var båd' sur och elak", sade Anna-Lisa, lite försmäligt.

"Aldrig i världens tider", tog Ante hättigt i, "var sågod du. -- Där, som husbond svor såfarligt. De kan komma hvad ondt som hälst över en tocken gård, och de skulle småstintena fåli' af å"

"Ja", tillade Månke, "och drängarna ute pågård'n, som skulle säta hästarna för stöttingarna, dom ropa 'tusan djälar' jämt. "

"Hu de är rent farligt", sade Maglena och ryste.

"Såhä sa han", fortfor Månke, liksom belåen att fåupprepa det "farliga": "Ta hit yxfan, såjag får slåi spiksatan i den förbannade stöttingen."

"Tig gosse! ~r du tokig som rent drar ondt över oss med att säga om såfarliga ord. Mor, som var sårädd för svordomsord", sade Ante förskräckt och bedrövad.

"Ja för dom kom med det som ondt är, hit till jorden. De förstå de, att onden själf kom, dåman ropar efter en", tillade Anna-Lisa. "Tänk pigan deras svor också Hon kom in med rånjök, för en ko hade nyss kalrvat hos dom, och när hon stöp och spillde ut en skvät, såsa hon, -- 'den' -- jag vill inte säga såstygtt --, mjöken."

"Ja stygtt är de, och ni behöver vä int tänka de jag hade lännat småstintena i en sån gård, om dom ocksåfåt hvetmjöspankaka och fläk och säkaffe (dopp) hvarenda dag."

"Ja småstintena hade kanske lät sej svära i en sån gård, dom är, misstänkte Per-Erik.

"Men dom hade fyra hästar där, och bössa påväggen, och husbonn, hade en slidknif, som var grannlå riktigt, sånog hade småstintena fått de bra åpåsitt vis."

"Nu ska ni fåsi slidknifven jag fick två jägmästarn", afbrä Ante.

Han tog fram ur barmen en knif i slida, en knif med svart glänsande skaft och läderslida, en knif, som var blänkande hvass i eggen och tunn i spetsen.

"Nej, gosse!"

Månke stannade midt på vägen som förstenad. "Han har väl tusen kronor han, som kan nännas ge bort en tocken där. Hvad kom de till att han gjorde de?"

"Jag skulle hjälpa Dordi te spänte sticker och hade bara min gamm-knif. Jag vet int om, hon har sagt någe till jägmästarn, men då jag var in ten och tacka för oss, sa gaf han mej knifven. Och såsa han, att en bra Svensk, som vet att väl bruka sin knif, alltid kommer att reda sej och gå fram med heder."

"De lå grant sånt där tal", sade Maglena drömmade.

"Frun där, som var såfarligt behändig, hon gaf mej såfint garn. Si här ska ni fåsi. --"

Maglena tog en pappersstrut innifrån den om lifvet tillknutna schalen. De stannade käken, voro nu midt i en skogsdunge, borta från ögonen på folk. Hon satte sig på käken.

"Si här --, rött garn till rosor, och grönt till blad, och brunt till stjäkar."

"Men hvar --, hvar i fridens dar skall dom sitta?" frågade Anna-Lisa, lika förvånad i uppsynen hon, som de andra syskonen, hvilka i yttersta häpnad togo Maglenas härlighet i betraktande. Där bland var även en virkkrok af ben, samt en omgång strumpstickor, fästade i ett nystan gråt garn, som även höl en glänsande stoppnå.

"Så här sa' hon till mej, den där behändiga frun."

"Kan du sticka", sa hon.

"Hjäpanes, de måste du väl kunna", fnyste Anna-Lisa.

"Ja', sa jag också var så god. -- Du kan väl låta mej tala till slut! 'Ja' sa jag."

"Nå hva sa hon där?" frågade Månke ifrigt.

"Här ska du fåsi' sa hon."

"Hva fick du si där, ifrade Per-Erik, som for med handen över det granna garnet, som om han velat smeka det."

"Jämmerligen, ni fråga och gorma, så jag ä opp hva jag ska säga, och int mins de'."

"Du skulle fåsi nånting", hjälpte Ante henne påtrafven.

"Ja såvar de, men tig nu. Hon viste mej ett par vantar, si ni såfina vantar, att ni int sett slikt."

"Dom kosta mycke pengar kan en veta", sade Månke betänksamt.

"Ja, sir du, de gjorde dom, men int för den, som kan säta ihop dom -- för dåkostar de bara garne."

"Garne, ja, men de kosta vä int intvåt de håler", funderade Anna-Lisa.

"Ni ä dåsåfarligt besvärlig med te säta ihop ledheter, såjag vill nät och jänt tala slut", knotade Maglena. Hon tog dock nådigt fram en halfstickad vante, vid hvilken det hvita ullgarnet ännu satt fast.

Den var "påad", såsom kvinnfolk opp i Norrland för, med en liten benkrok påade ihop präktiga starka vantar. Och påden halfvan var sydt med garn röda rosor, gröna blad och bruna stjäkar.

"Gå de i er nu hvar rosorna och bladerna ska sitta, tro?" Maglena lä den lilla vanthalfvan gåemellan syskonen. "Ja, men hvem ska göra de! Int kan du fåihop sånt som ä såfint och konstigt, int", sade Månke överlägset, med förkrossande övertygelse.

"Nej det förstås", bjäbbade Maglena. "Du tro vä att du för vore god för te göra de, -- du, som stoppa strumper liksom man snor ihop öppningen påen mjöpsä, bara dra ihop håe - hur stort de än ä."

"Maglena akt dej, sådu int blir munt" (näbbig), förmanade Ante. "De ä aldrig någe behändigt nä kvinnfolke bli sä."

"Ja, såkan han tiga, dåhan ingenting vet om de han gormar om."

"De ä för en ingenting vet, som en frågar", fortfor Ante saktmodigt. "Int vet jag håler hur du ska bära dej å med rosorna dä, eller hur du ska fåtid med sånt göra."

"Ja, men jag vet de. När du var ute i gå och bar in ved å dom och skotta snö såvar jag inne hos frun, och hon hjälpte mej att laga tröjan hä. Och jag fick sy förklähä å mej."

"Jag fick sy ett å mej å, sade Anna-Lisa stolt.

"Och när de var gjordt, såvisa hon mej hur jag skulle påa. -- Såhä ser ni! Men de' ä farligt konstigt förstås."

Med froströda, stela fingrar, näsan rinnande och munnen hägtidligt hopknippt, förevisade Maglena sin, i syskonens ögon, förunderliga färdighet i att påa.

"Och se'n sir ni, kom de märkligaste."

Hon trädde med viktig min rött garn genom ögat på en tappisserinå.

"Sen, si ni -- kom de riktigt underliga. -- Att jag kan -- sy -- så hä -- grant."

Bara några stygn sydde hon, men det väckte tillbörlig respekt hos syskonen.

Maglena sprang opp, stoppade in garnet och tog en riktig åkarbrasa, ty platsen ute i snön i flera graders kyla, var inte den lämpligaste till syskola.

"Efter de, sir ni, såpåar jag vantar och syr rosor på och -- säj dom, sir ni, -- och få pengar -- och köper oss en liten stuga, som si ut som linnbä åfil och har fönster, som skratta opp under taket. Småstintena och allihop, såska vi göra vantar. Svenska vantar --, för frun hon sa de vi skulle göra allting just som i tanke på att Sverges namn skulle komma med, en få göra allt en gör såen inte skämmer ut landet förstås. Bara det blir vå, såska jag börja på att sticka me'n jag går, för hon sa' att såhar kvinnfolke gjort hä för. Jag ska sticka småstrumper å er pådagarna och såpåkvälen, nä vi sitt ute i nån björkhage, såska jag påa och sy roser, som ska bli lika granne som tönblommor."

"Ja, int för jag tänk te åge mej påte påa vantar", sade Månke i det han rådde påsig och stoppade in vid handlederna överflödet af de långa, hängande tröjarna.

"Nej, jag för min del far te Amerika och grä opp såmycke guld, så jag kan köpa hela Frostmo socken och köran me om jag vill, och fylla'na med myrbä och mylost (rund fäsk ost) och åkerbä och fläk och --"

Månke tumlade å sidan. Storskrikande och förskräckt tog han handen å kinden. En öfil brände dä. Ante, som inte hade agat barnen sålänge mor lefde, och som brukade ha ett förunderligt tåamod med dem, blef i ett nu flygande sint.

Månke fick en öfil, och Ante gaf sig vidare till att skaka om honom som om han hade varit en potatissäck, som man ville ha mera rum uti.

"Gosse, att du int skäns! -- Ska du håle fränmande land för mer än våat. -- 'Fara dit efter gull' -- som farbror våan, som bara gåt bort sej dä. -- de till, att du skulle ta gulle och köpa köran bara för du skulle ha den granna köran, dä dom fåpredika om Gud, till ett hebbere. -- De ä ett ledt sinne i dej Månke, åsån't dä tal lid jag int höra."

Barnen gingo i vanlig vandringslunk vägen framå, betydligt häpna över Antes oväntade vredesutbrott.

Månke tjurande och småjutande.

"De ä bättre för en karl te göra vantar me heder än te ta opp säckfyller me gull och ha de till sånt, som ondt ä, -- kom ihåg de du Månke", fortfor Ante ännu flämtande af harm. Han klef in i småskogen genom drifvan, och skar med den skarpa knifven af en grantopp, som hade grenarna sittande i såjämn krets om stammen att den lämpade sig vä till grötvara (kräkla). Han bjöd till att bli god igen.

"Dåint småstintena sitt påkäken nu", sade han, "såhar jag tänkt forsla ännen pån te arbeta ä om kvälarna när vi kom in i nå gård där dom ha eld påspisen, eller i nå bryggstuga eller drängkammare.

"Du tänk göra grötvarer och tvagar te säje?" frågade Anna-Lisa, med en viss respekt i rösten gentemot den myndige brodern.

"Jag ha mest tänkt de. Träskedar å Farfar där i Sven Pås var nog fri (duktig) te göra skedar, men jag ha ju aldrig haft nå knif, såjag har kunnat göra efter dom."

"Men dom ska jag måå å dej", ropade Maglena inå dungen, till Ante. "Sågranne småblåroser, och hvitkullen (prätkragar). Jag ska göra fägen som mor gjorde den, tåld, blomster och räter."

"Fåjag hjälpe dej te göra skedar när jag blir stor", mumlade Månke, när han kom i närheten af Ante ut påvägen.

"Nog ska du fåde, gosse. Si här ska du fågamm knifven min, såkan du, fast du ä liten fåböja påte göra ännen."

"Vi kan säje skedarna åAnte, och fåpengar. Men jag ska int köpa kökan, för dåkan int prästen läsa där."

"Nää, och vi kan int sitta där och höra pån och sjunga och läsa, så vi bli snällt folk, som mor tänkte vi skulle bli."

TRETTONDE KAPITLET.

I DEN DÖDAS STÄLLE.

När barnen några dagar senare hunno så långt som ut ur värsta fjälbygden, kommo de en kväl fram till en gård där sjukdom och sorg gästade. Det var till en stor rik bondgård. Äldsta flickan där hade nyss döt, bara tio å gammal. Och nu låg lillpojken, ende sonen, som var sju å, sjuk i samma onda som systemen döt utaf. Hustrun, en ställig, vacker kvinna stod vid spisen och vispade kornmjöl i det kokande gråvattnet, när den lilla barnskaran med som vanligt blyga, försagda anleten trädde in.

Hon hade en sträng husbonde till make och fick nog skäda sitt ordentligt och som vanligt, fast sorgen satt i hjärtat och oron i sinnet för den lille, som nu kanske ocksåskulle tagas ifrån henne.

Hon vände sig mot dören, nä den länge blef öppen, innan alla de fem barnen hunnit in.

I dag knuffade de Anna-Lisa före sig. I en såhär stor, fin gård var det sågrufsamt att komma in, för den som var uselt klädd och kom för att begära mat och husrum.

Hustrun blef vid att stirra på Anna-Lisa.

"Kom fram till elden barn", sade hon med mild, tungsam stänma. Hon räckte ut handen och hälsade god dag på Anna-Lisa, som kände detta så både stort och högtidligt. Det var just inte vanligt att bli hälsad så nära man kom som när värsfolk i gårdarna.

"Hvad kan hon heta en sån stinta", frågade hustrun och strök tillbaka halsduken från Anna-Lisas ljusa hår.

"Anna-Lisa", svarade den tillfrågade och såg med sina ärliga blå ögon upp i bondhustruns sorgsna.

"Nej, de är väl int sannt heller? 'Anna-Lisa', som våran Anna-Lisa, hon som Herren tagit."

Hustrun tog sig om hufvudet med bägge händerna och sjönk ner på spisbänken. Grögrytan hade hon redan lyft från elden.

"Jo nog är det sant", bekräftade Ante och steg fram. "Hon het Anna-Lisa hon, som mormor våran, som är död."

Mannen kom in i följe med de tvådrängarna. Snöga voro de, fast de ute på förstukvisten stampat af sig de värsta klumparna, som följt med ifrån skogen, därför de kört fram timmer.

Unga karlen, som han var, gick han lutad, med böjdt hufvud.

"Hur går de lilldrängen vår?" frågade han hustrun i förbigående.

"Bara som med stintan. Herren ta nog gossen å"

Mannen gick tyst fram till bordet, satte sig ner och läste bordsbönen. Han tog träskeden och å ur samma gräfat som drängarna fast hvar och en af dem hade sin särskilta lilla trävrl med mjök. Getost och smör och bröd fanns även på bordet.

"Har Gullicksmor farit iväg", frågade han vidare lågmädt.

"Hon for före middan och då kunde hon inte mer göra för lill' Calle. Om vi också körde alla de femton milen ner till doktorn, så hjälper de inte. Han ligger bara i slummer nu -- såvi är nog snart barnlös."

Mannen å, sked efter sked, men nog syntes det att sorgen hade ramat honom såväl som hustrun, hvilken stod vid bordet till synes lugn, och skar opp tjockbröd (runda rågbullar) till skogskarlarna, som alla sågo

lika betryckta ut.

"De ä int ondt efter småfolk annars int, ser jag", sade husbonden med bitter röst. "Dåen int fåbehåla och föta sina egna, sågjorde en bäst i att skicka iväg andras barn också"

"En gjorde stor synd då syns de mej", sade hustrun saktmodigt. "r vi snart utan barn, såå de hä småstackrana, som jag hör, utan förädrar. Jag tänk de ä nästan vä såtungt de."

Det blef alldeles tyst i det stora köket, över hvilket elden flammade såmuntert. Kittlarna över ingångsdören blänkte i en lång rikemansrad. Vägsängarna voro försedda med rårutiga förhängen. Den höga dalkarlsklockan lyste grant, blå med röda rosor. Snygga trasmattor randade det inunder dem hvitskurade golvet. Och innanför de blanka fönsterrutorna, med hemväda luftiga kappgardiner för, syntes blommor, myrten, balsamin, lejongap och täblomma. Sådet var ett stortrefligt rum, som inte skändes af de tre spinnrockarna med lin påhufvudet och garn pårullarna, hvilka voro undansatta för kvälen.

"Gåfram och tacka (häsa) far, Anna-Lisa", sade hustrun och skö flickan emot husbonden med ett meningsfullt, sorgset leende.

Anna-Lisa rodnade djupt när hon ensam gick fram. Hon såg såmild och rar ut i denna stund, såtreflig, snygg och kammad, fast hennes kläder voro usla och slitna.

Husbonden såg upp förundrad.

"Hvad i fridens dar hetter du, stinta?"

"Anna-Lisa". Hon såg försagd och ängsligt bort till syskonen.

Husbonden tog, liksom förvirrad, om hufvudet med händerna, som hustrun gjort nyss.

"Herre gulla, Brita Dea, hon liknar ju akurat Anna-Lisa våran innan sjukdomen börja påte ta na."

"De kom för mej å när hon stog framför mej i jäns, att Anna-Lisa våran gick undan för den hä skulle komma istäle."

Hustrun såg fast och allvarligt påmannen. Hon tog Anna-Lisa vid handen -- lade sedan sakta, liksom smekande, sin arm om flickans hals i det hon åter förde henne fram till syskonkretsen vid spisen.

När karlarna, efter att ha tackat Gud för maten, stego opp från bordet, dukade hon fram där för barnen mjök och grå och, hvad som icke ofta kom dem till del, smörås pådet fina, påden tiden högt skattade rågbrödet.

Sen gick hon snabbt och tyst ifrån dem. Barnen förstodo att det var för att se till den sjuke gossen.

De sutto kring bordet oroliga och betänksamma. Talet om att Anna-Lisa kanske skulle bli stannande, ängslade dem.

Hustrun kom ut igen ifrån lillkammarn innanför köket där den sjuke låg. Hon gick hastigt genom köket och tog vägen ut.

"Han är dönu kanske", hviskade Anna-Lisa. "Då blir dom sint på Herren och vill kära ut oss."

"Inte", invände Maglena. "Ni såg väl att de lyste ljuset ur ögonen påna. Han är väl hellre bättre, gossen, och då blir dom glad och vill tacka Herren, och såta dom dej, Anna-Lisa."

Ter sutto barnen tysta, i tungsam stämning.

Plösligt böjde Anna-Lisa huvudet ner emot händerna, som hon hade hopknäppta över bordet. Hon gret --, gret, fast så tyst att ingen kunde höra det. Men det syntes på axlarna, som skakade och på den trötta ställningen med huvudet.

Syskonen mumsade på sina präktiga smörgåsar under ängslig tystnad.

"Kära dej, Anna-Lisa --, kära dej", -- sade Ante och försökte dra hennes händer åt sidan. Det föll honom så tungt och ovanligt för det här, att Anna-Lisa, som alltid varit så stilla och lugn, nu skulle gråa så farligt.

Anna-Lisa satte upp huvudet, alldeles rödgråen.

"Jag vill inte vara utan er --, först småtintena, som jag ser så farligt, -- och så er allihop."

"Ja, nog blir de ledt för oss, ä", sade Ante stillsamt. "Så bra som du har varit mot småna här, och oss allihop för den delen."

"Och hvem ska mjölka Gullspira --, ålaga å pojkarna, åtvätta och håla er i ordning --", snyftade Anna-Lisa. Hon såg med en moderligt bekymrad blick över de bägge minsta vid bordet. "Ni vill ju hvarken kamma eller tvätta er om jag inte håller efter er."

Mänke och Per-Erik sänkte ögonen, skuldmedvetna. Så morskt manfolk de ville vara, så föreföll det dem farligt besvärligt det där, att måsta vara kammade och tvättade. Det var inte alls något behändigt heller, att om lördagskvälarna få lof att kränga af sig varma skjortan, som snodde sig så godt efter kroppen. Och så streta för att få armarna in i en annan, som kunde vara huskigt kall, ja blå till och med, tyckte pojkarna, när den legat i kanten och det varit yrsnö som trängt in i den, eller oväder. Just aldrig heller att någon skjorta passade precis åt dem. Skjortan, såväl som andra plagg, kom alltid som en överraskning för dem, -- stort var det ibland, så plaggen både hängde och släpade, och smått och trångt en annan gång, så nästan kom i klän när ombyte skulle ske.

Anna-Lisa, hon brukade gnida dem i ögonen och om hals och öron med såpa och vatten och torka dem med gammelkläder, som voro tvätade, men omanglade förstas, och hårda "såde refvo som vargklor", försäkrade smådrängarna nä de satte sig till motvän.

Om de nu sutto vid bordet verkligen ängsliga att Anna- Lisa skulle bli stannande efter dem hä, såhade de dåinte samma bekymmer som hon i fråga om den kommande bristen påsnygghet och ordning. Det enda, som skulle håla dem uppe i saknaden efter henne var just det i en hast uppflammande hoppet om, att de, utan henne skulle gåfria från vatten, såpa och torktrasa.

"Du skulle fåde bra hä, Anna-Lisa", sade Ante med ett försök till frimodighet i rösten. "Du få nog riktig säng te ligga i, och sån hä mat förjännan."

"Och medan såskulle ni allihop gåkring vägarna, och jag skulle tänka påatt ni låg såni fick ohyra efter andra nålåsfolk i nån kall stuga, kanske, och att ni aldrig fick äa er mät."

"Nog ha vi fåt de nån gång å Mins du i den stora gården, dä dom ändåhade såmånga barn, och vi fick en hel gryta ätsoppa --, dom kokte särskildt dä för dom, som gåkring vägarna."

"Ja, såskulle jag kanske ståhä åoch koka för såna", forffor Anna-Lisa klagande. "Och tänka att ni var hungrig och int visste en enda dag i förväg hur ni skulle fåhusrum till natten."

"Käe dej, int ä de någe farligt, int", satte Maglena in med mjuk tröst i stämman. "Vi ha vä aldrig legat ute heller nån natt, och rät som de ä, såä det ljust hela natten och dåfåen ligga hos blommerna ute påbacken. "

"Och dåsåligg jag inne i sängen", sade Anna-Lisa med samma klagande röst.

Men hon log lite skamsen i detsamma. Och med det for en lätnadens ljusning över syskonen.

"De ä farligt hvad de ä svåt te vara nöjd", sade Ante eftertänksamt. "Jag har gåt om dagarna och tyckt att det skulle vara såbra om vi allihop fick komma till snält, rejelt folk -- såna, som mor skulle lika, -- och nu så --."

Ante tystnade, det syntes huru tungt han fann det, att möjligen måste lämna den omtänksamma, duktiga systemen efter sig.

"Du måt gåmed oss hvart vi gå Anna-Lisa", mumlade Maglena med sista smögåbiten i munnen. Hon torkade näsa och fingrar pådet lappade, urtvätade förklädet och strök med sitt hufvud emot Anna-Lisas kind.

"Si du, de ä alltid behändigt te vara ute, -- om en ocksåinte har de

såbra, såsir en ändåsåmycke. Snön hitta påte sätta sej såroligt påallting. Och roligt ä de till se spåena i snön nä han ligg jänn påmyrer och åkrar. Det blir sålånga krus pån -- just som spetsar.

Haren och råven och hunn, och skatan och kråkan, som har kommi nyss, allihop krusa dom snön med fåterna påolika vis, såden blir såfin som till bröllop."

"Jag sir ingenting sån't, jag. Jag sir bara er", mumlade Anna-Lisa, sorgsen.

"Ja du ska komma och följa oss igen, hör du Anna- Lisa. Nu blir de vå och storforsarna kom lös, och det sjung sågrannt ur dom. Gullspira ha vi me oss, såvi ha mjök te dricka, -- myrbä ha vi påmyrena, och blåbä och jordbä såmycke vi kan äa."

"Ja ha en gåt ute och sliti ondt påvintern, sånog kan en gåpå sommarn ä, sade Månke afgörande.

"Stinta, jag tyck du ska följa som för jag", ansåg Per-Erik. Yttrandet kostade honom en viss övervinnelse, ty den hotande faran af tvättning och kamning stod alltjämt för honom.

"Tyst", varnade Anna-Lisa och höjde lyssnande upp hufvudet. "De lå inne i lill'kammarn, pojken lef, han vill ha nån till sej kanske."

Hon smög villrådig, påtådfver golfvet och stannade vid dören.

"Kom hit --, jag vill int vara ensam", hörde hon en späd, svag röst därinne.

"r de du, Anna-Lisa", sade den lilla sjuklingen borta i utdragssoffan.

"Sjung 'Hvar jag gå', för mig, -- såska jag somna."

Gossen vände sitt, nu efter en häftig kris till det bättre, svettfuktiga ansikte å väggen, slä ögonen och väntade påsången.

Anna-Lisa kände vä den sången, men det bar henne emot att sjunga ensam och påfrämmande stäle.

"Sjung, hör du", ropade gossen, med sjuklingens otåliga röst.

Anna-Lisa gnotade sakta: "Hvar jag gå i skogar, berg och dalar, följer mig en vän, jag hör hans röst."

Medan hon sjöng, strök och svalkade hon gossens panna med en linnetrasa, som hon fuktade med vatten från en porslinsmugg, som stod påstolen bredvid hans bädd.

Hustrun kom in, med mannen i följe. Det var honom hon sökt upp och nu fåt med sig. Han skulle se undret, som skett med gossen, deras enda

barn.

Mannen blef såtagen, när han såg barnet, som för feberred kastat sig i plågor, nu ligga i lugn häsosömn, att han ofrivilligt knäppte händerna i tack och lof till en hjälpsam Gud.

Anna-Lisa afbröt sången och steg upp för att fåkomma ut.

Mannen tog tag i hennes arm.

"Du ska stanna hos oss stinta, för såglad som nu har jag aldrig varit i alla mina da'r."

Anna-Lisa drog sig sakta ifrån honom. Sorgsen och förskräckt såg hon å dören. Det var som om hon där bakom ägt all världens skatter att förlora.

"Du är väl glad att slippa nöd och bekymmer och ha hem och skydd här för alla dina dagar nu, då jag tänk att du ska fåstanna här för alltid", frågade den unge husbonden förundrad och nästan onöjd, då han såg flickans ängsliga uppsyn.

"Jo", svarade flickan lågmädt. "Men de blir mej bara såtungt, när jag tänk på småpojkar. De är jag, som ha tvätta dom och kamma dom, och mjökat Gullspira, så att dom har fått så mjök om dagarna. Den minste är inte så gammal som den här, och skall fara och gåkring vägarna, medan jag har det bra."

FJORTONDE KAPITLET. PER-ERIK OCH ANNA-LISA.

Anna-Lisas stora blåögon tårades. Hon gick ut till syskonen. Husbonden följde henne. Han tog smådrängarna i ögonsikte,

"Så det är den där lilla som du ängslas mest för? Herresten heller, token liten dräng, som har kunnat vandra ända från Frostmofjälle."

"Jag är nog int liten, jag. Jag blef påsjette året nu i Kyndelsmess."

Per-Erik besvarade flyktigt ungbondens blick. Han skrapade gräfatet ännu en gång och slickade af träskeden med ordning och eftertryck.

Husbonden måste dra påmunnen.

"Dom kan nog kanske inte släppa af dej, syskonen dina?"

Per-Erik spottade för sej och glodde med stora ögon bort emot spiselden.

"Jag vet int hvad jag ska säga. De skulle nog vara ledt för dom till att int ha nån te ängslas för och håla efter, nu sen småstinterna

vardt kvarhålen hos jägmästarns."

Hustrun kom till. Hon stod och hörde på gossens prat, såljus och glad i uppsynen som hon inte varit se'n enda dotterns död.

"Såkan ni kanske inte undvara honom då?" undrade husbonden med en liten särskild, menande blick emot Ante.

Ante mötte blicken allvarsam.

"De löna int te orda om de förän någe så'n't kom påtal."

"Det är godt, klokt slag i de här barnen", sade mor Mäta-Dea. "Jag tror dom för hvad väsignadt och bra är, till huset."

"En kunde kanske låa den där morska lill'karlen stanna här också länge", sade husbonden tveksam. Han ref sig betänksam bakom örat.

"Lill'Kalle frisknar nog till fortare, när han får kamrat", sade Brita-Dea.

Ante blef ifrig han med. Skulle Anna-Lisa tagas ifrån dem, såblefve det svårare ändåatt håla ordning på de små bland alla de fränmande, ibland bra ledsamma förhålanden de råkade in uti.

Det fanns såmånga stygga exempel, såmycket af orent, som skulle träffa gossens ögon, såmycket ledt, lätsinnigt tal, grå och knot och gruffliga svordomar, som ännu skulle nåhans öron, när man sådrog fram från gård till gård.

"De vore nog farligt bra, om Per-Erik fick bli i en sån här gård, så de kunde bli en rejel karl af 'en", sade Ante. Hans djupa, mörka ögon sågo allvarsamt upp på den starke, granne bonden, som stod framför honom.

"När jag blir lite gamlare, såska jag ge mej i tjänst som getare eller lilldräng, där jag får lära mej nånting, och se'n ska jag komma hit efter Per-Erik, om han bara får stanna till dess."

"Såfår han vä de. Jag lid int tänka de lill'Kalle vår skulle kunna bli bortvist och gåkring vägarna som den där lille nu skulle komma te göra. Det är morskt slag i dej, gosse, också Och jag tror dej mest om te kunna göra hvad du säger, sådu till slut kan komma och ta igen lillen, därest du får ha häsan."

Hustrun räckte stornöjd ut handen mot Ante, med häsande, bekräftande handslag.

"Bädda å pojken i norra översängen", sade mannen. "Han syns vara ren och snygg, fast han kom från landsvägen."

Ja, nog visste Per-Erik, att han var "ren och snygg". Det var bara måndag ännu, och han hade sista lördagstvagningen, denna gång åförd

af trång, näklänmande skjorta, i alltför friskt minne.

Anna-Lisa får ligga där hon å, sade Brita-Dea. Hennes anlete lyste af belåenhet och hon pratade med barnen, som om de varit gamla bekanta.

Pigan, som kom in med kvälsmjöken skummande i en stor blåmåad bytta, stannade vid dören som förstenad. När hon gick ut för att stilla korna och mjölka dem, var där tyst i gården, tyst som när dören tagit, och står hotande att taga ännu mer. Och nu -- glada, jollrande barnröster, slammer af skedar och fat, som diskades. Framför spisen en liten stinta med lockigt hår, som sydde röda rosor på en tummvante. En pojke, som spantade stickor och sopade spiselhålen, sedan han lagt mera ved på häden. Mor Brita-Dea själf vid spinnrocken igen.

"Jämmerligen heller, såbehändigt här ä", sade Stina. Hon öppnade dören till ett stort skåp, där tomma, rena mjölktråg voro inskjutna i slår över hvarandra. Såsatte hon sil över trägen ett efter annat, och hælde med skopa i den varma mjöken.

Den stora katten, som satt och glodde från skåpbänken, fick också en skvåt i sitt fat invid vattentunnan vid dören.

Stina försåg sig med smör, bröd och kallnad gröt från skänkskåpet. Se'n drog även hon fram spinnrocken och snurrade på sått hjulet blef som ett moln, medan lingarnet, fint som silke, ökades på rullen.

"Du får gå med pojkarna här till drängstugan", sade matmodern omsider. "Se efter att dom får öngotts-kudde och en snygg fåskinnsfäl. Stintorna och Per-Erik får ligga här i översängen. Vill du se hur lugnt lill'Kalle sof, först?"

Matmodern och Stina gingo på tå i lill'kammaren. Stina såg obegripligt belåen ut, när hon kom ut därifrån. Hon gick fram och tog Anna-Lisa i handen.

"Välkommen till oss, stinta, -- och du å, lill'dräng. Vi ska nog bli godvänner, det känne ja' på mej."

FEMTONDE KAPITLET.
DET SPÖRAR PÅ ISEN.

"Hu häler, det är rent som om vi vore ensam på hela jorden", sade Maglena och drog den lilla hemväda schal hon fått af mor Brita-Dea bättre om sig.

"Ja, nog är de sant, men de ska bli mindre grufsamt te komma in i gårdarna, när vi int är så många", tillfogade Ante.

"När jag stanna ute hos Gullspira, där de int finns någe' lider te binda 'na i, så blir ni bara två och de är väl ingenting te grufva för."

"Ingenting", upprepade Maglena. "Jag kom jämt i håg småstinterna -- och Mäta-Greta, när hon sa 'tinnenin' i ställe för 'ingenting'. Hon satt lill'hufve' påsne och titta opp med ögonen och skulle låsas vara såbedröfvad."

"Ja, hon var nog de åflera gånger, dåhon frös, lill'stackarn, och var hungrig och ville till mor", sade Ante eftertänksamt.

"Mor skulle nog vara nöjd, tänk jag, som det är städt för småstinterna nu", tillade han.

"Nog är hon de, mådu tro. De var väl hon som fick komma hit till jorden lite grand, som en ängel och tala i folke, bågsmästarns och Carl Nil'ses att ta barna."

"Ja, nog ha dom det bra nu, för int skulle dom tycka att de vore någe behändigt te gåhär påisen och räna å alla håll med föterna, såen kan klyfva sej midt itu", sade Månke bistert.

Sanningen att säga saknade han Per-Erik ohyggligt, om han ocksåtyckte sig kunna undvara Anna-Lisa. Det var inte utan att i hans saknad blandade sig ett grand medlidande med brodern, som nu ensam och försvarslös, blef den, som Anna-Lisa skulle ryka påmed såpa och vatten. Månke hade deltagande framhållit denna synpunkt för Per-Erik, som dock med något af mod och förhoppning i rösten försåkrat, att det inte skulle bli fullt så"huskigt" ändå Lill'Kalle tog ju opp sig, försåkrade Per-Erik, "och måtro sårik bondson han än var, såkunde en nog tänka, att han skulle måta bli både kammad och tvätad, nu till, när de fåt en sån som Anna-Lisa till gårds."

Men fastän han tänkte påhuru hjälplöst utsatt för sånt där han var, Per-Erik, såönskade Månke denna kväl att han varit tillbaka i den ljusa, trögsamma (hemtrefliga) gården, hos honom.

Det skulle vara annat det än att gåöver en is, som lyste svart, och blänkte som om man gett sig ut i öppna sjön, samt ha över hufvet på sej ett norrsken, som var ledt och ängslande, med röda och gula och blålågor höjt opp påhimmelen. En kunde rent tro att det skulle bli domens dag och att allt som fanns, bågjord och måne och stjärnor skulle brinna opp. För såknastrade det och lyste och flög af lågor uppefter norra himmelen. Och ändåsatt månen där påsitt håll och rent skrattade med hela mun, utan vett, när han hade såmycket farligt omkring sig.

Månke kunde mycket väl ha fåt åka påkåken, som gled lätt som ett, intet över isen, och dåhade han inte behövt plågas med att räna och halka å alla håll. Både Ante och Maglena hade uppmanat honom att sätta sig ned påden. Men Månke sade att han var karl till att gå

Saken var den att ufven hade börjat tuta såotäckt i Svartberget, som gick som en vägg neremot sjön. Och såvar det ledt med det otrögsamma norrskenet. Månke han tyckte att påkåken var han allt för långt

borta från folk, d. v. s. de två äldre syskonen.

Ante och Maglena ledde Gullspira emellan sig. De stödde henne på samma gång, ty det var väl så svårt för henne som för Månke, att komma fram i halkan.

"Vi får mest ta och dra na", sade Maglena. "Stackars lill'piga, du räknar ju å alla hål och blir rakt slut för oss."

"Sätt dej på käken du Månke och håll i 'na. Hon kan godt stå där."

"Hon står nog ändå. Det känns liksom behändigare för mej te gå", försäkrade Månke i det samma han rände iväg snedt med ena foten och satte en duktig rofva på isen.

Sint var det han, ty det var väl elfte rofvan han satt se'n han kom ut på isen, och rädd var det han.

Där han nu sitter kvar och smått gråande gnider den del, som först tar tårn när man sätter rofvor, så får han se något som kom håret att resa sig på hans trinda hufvud. Han var först inte vidare morskt i hågen förut heller. Jo, något kommer rännande emot barnen på isen, något som flög lika fort som östanvinden, som blåste emot påsjön. Det illulade och det fräste och det spottade. Och där syntes som en liten, liten rök, stående rät opp ifrån det där, som kom rännande.

Månke han kom på fötter igen, och det med fart.

"Herre gulla! -- Gosse! Stinta! Sir ni! -- Jag menar de är skrymt själf, som kom och tar oss."

Ante och Maglena ryggade tillbaka af förskräckelse. De hade allt gärna, lika väl som Månke, velat ta till fötter. Men det var ju en ren omöjlighet att i blåhalkan kaffa sig undan det sig hastigt nämande vidundret.

"Hva' i fridens dagar är de", hviskade Ante med ögonen utspärrade emot det mörka odjur, som med två små eldglänsande häjgon, eller hvad det var, syntes änna flyga på dem.

Maglena knep hårdt om Antes hand.

Månke, lill'"karlen", glömde alldeles sin manliga värdighet. Han gallskrek och hakade sig med både armar och ben fast vid Ante.

"Ja men aldrig har jag sett så farligt i hela lifve", skrek Maglena.

"De är ju en katta, och han kan int gå --. Maglena tog vidundret, som verkligen befanns vara en katt, opp i famnen, utan att akta på huru den fräste och spottade; själf darrade hon af skrämsel och medlidande.

"Han har så underliga fötter", tillfogade hon hemskt till mods. "Kan du Ante förstå vad de är å dom?"

Ante tittade noga påkissens fötter.

"De ä -- de ä --. Nej hur ska'n kunna förståde. Men de ä rent af tomma svinklövar, som dom ha stuckit in kattfötterna i. De ä därfö han int har kunnat reda sej, utan föjt med östanvädre utfö isen."

Maglenas tårar flödade. Hon slet och ryckte för att få loss pinoredskapen, som klände om kattens fötter.

"Kisse, stackare, stackare kisse! De ä folk, som har gjort de, för si hur hådt dom bundi me hvassa snören."

Det var som om Maglena i dessa snören fann bevis för att folk utfört nidingsdådet, och att i annat fall katten sjäf skulle ha trätt påsig fyra svinklövar, som galoscher.

"Ja, ha folk gjort de, såä dom int folk, utan nånting som ä otäckare än allt styggt", sade Ante. Hans ögon lågade i månljuset och hans händer knödos som om han haft lust att klåupp det folk, som gjort detta.

"De var rompa (svansen) där, som stog rät opp, som jag tänkte var rök", sade Månke, hvilken nu alldeles fristående, påvederbörligt afstånd från kattens befriade klor, tog den i ögonsikte. "Jag höl mest påte bli haj (rädd) jag, och såä de bara en katta", fnyste han föraktfullt.

"Bara en katta", rå Maglena full af förtrytelse. "Jag vånne att den som gjort de här, sutte bunden om fätren och rädd, och hungrig, och frusen."

"Ja och hade de här stygge norrskene oppom sig, och ufven, som tuta i berge, och ett tjog vargar, som ule omkring sej", afbrö Månke för att fåstraffet skäpt.

"Ja de å -- åsåskulle han, som har gjort de, fara fram med östanvädre ensam pånatten, åint kunna stanna", åertog Maglena.

Hon gret fortfarande, vaggade och smekte katten, där hon med den i famnen satt sig ner påkåken.

"Såledt folk trodde jag int de fanns i världen", sade Ante dystert.

"Sånt hade dom aldrig kunna ta sej te' me hemma i Frostmofjåle."

"Hå var de likt de! Den, som hade gjort sånt hade blifvi utskänd för alla sina dagar", afgjorde Maglena hådt.

"Men nu måste du ha mat, stackare kisse. Du ä såtunn och torr som ett knifblad."

Om Maglenas liknelse ocksåinte var såalldeles fullgod, såvar det ändåen sanning att katten såg bedräglig ut, ruggig, -- dåden ej fåt

slicka och putsa sig, såsom kattor vilja håla sig fina, vå, den hade ju varit i vatten --, och mager, med blöjande fötter.

"Se där Ante, ta 'na me'n jag mjökar en skvät å 'na."

Ante tog katten och höl den plikttröget fast, om också icke med den överströmmande ömhet, som Maglena visade i sin behandling af det olyckliga pinade djuret.

Katten hade slutat opp att spotta och fräsa, och sörplade nu i sig varm mjölk ur en liten vril. Se'n började den putsa och slicka sina ömmande, skafda tassar, samt tvätta sig i ansiktet med innsidan af framtassarna, som den först våte med tungan. Efter detta kröp den kurrande, mildt, tacksamt jamande opp i knäet på Maglena. De voro med ens sågoda vänner, den säkra vänskapen mellan den räddade och räddaren.

Käkfälen ordnades i bästa skick. Månke kommenderades dit igen, och nu kunde han vå sitta där förstås, "för att int katta skulle springa ifrån dom".

Med Maglena i närheten, som i samma afsikt gick tät bakom honom och skå kåken, återkom hans för en stund såpåfallande försvunna folksvärdighet.

SEXTONDE KAPITLET. I RÖVARKULA.

Månke sof, där han satt på kåken och hvilade sina trötta, ansträngda senor och ben. Kisse sof, och hvilade döjsskrända nerver och nästan ur led vridna lemmar. Uf och uggla tutade och skreko gällt ko-hu-u, och klähvitt i bergen, som afspeglades i isen, såden blef kolsvart inemot stranden.

Men ute på sjön glänste isen röd, gul, grön, alltsom norrskensflammorna över himmelen speglade sig i dess glänsande yta.

Ante och Maglena, att inte nämna lill'Månke, skulle nog ha tyckt det vara hemskt och kusligt, ensamma ute en sådan kväl, om de inte kåt sig såopplifvade genom det att de fåt rädda katten.

Som de nu gingo där och språkade och ledde Gullspira stadigt emellan sig, sånådde de sista lill'granen på sjön. Den, liksom de andra vägprickande granarna hade mistat fotfäste under tövädret, som varit, och stod hankigt påsned.

De fingo säkrare fäste för fötterna oppe i land, påuppkörd väg. Gullspira dök blixtnabbt in i busksnåret för att skaffa sig kvälsmå af tallris och videknopp.

Kisse ville ej stanna längre, den var med ens fädig att ta till

fåter. Maglena fick fatt i den. Hon stoppade katten in i schalen och höl den fast med bägge händer, medan Ante ensam fick dra kåken med den alltjämt lika lugnt sofvande Månke.

Han styrde stegen mot första stora bondgård han fick i sikte. Från ett annat, ett rödmåadt tvååningshus en bit ifrån vägen, lyste ljus ur alla fönster. En kunde förstått där var begrafning eller bröllop. Så det var inte för slikt vandringsfolk, att gåfram till sånt ställe.

De närmade sig därför det förstnämnda, ävenledes stora tvååningshuset, som var gråt och omåadt, inte riktigt färdigt heller, så gammalt det än var, ty för somliga fönster sutto ännu brädlappar spikade i stället för glas.

Gädesgården, som omgaf inäggorna, var trasig långa sträckor, och i ena grindstolpen, som ledde in till gården, satt grinden och hängde på ett gångjärn. De hade icke, som man brukar göra om hösten, lyft in grinden undan tyngande snö. Skräp och bråte och buteljuskärfvor lågo synliga och blänkte i månkenet.

Kisse lefde och regerade inom schalen hos Maglena, som om katten i en hast blifvit vild. Den både klöste och fräste, huru lugnande Maglena än talade till den.

Det gnälde i dören till storstugan, till höger i förstun. Nu stod det ej till att håla katten. Med ett tjockt skrån slet den sig lös och flög som ett skott ifrån Maglena, ut på gården.

En pojke af Antes storlek kom slängande ut på trappan föjd af en gråhund.

"Buss pådom, buss påtattarpacke, som kom", skrek han med gäl röst.

Gråhunden skälde och morrade emot barnen med uppdragen nos och ilsket blänkande tänder.

Månke vaknade och gaf till ett skrik. -- Gullspira flydde bakom Ante.

Men Maglena gjorde som hon brukade, när hon på ett så förunderligt sätt förmådde lugna och tänja djur.

Hon satte sig ner på marken, och bredde ut armarna mot hunden utan att bry sig om att han nafsade å henne och slet lös en del af schalfransen.

"Sussu -- sussu --! Int vill du oss någe ondt, vi, som ä små och ensammen".

Gråhunden tystnade, men morrade med ryggborsten höjd. Han såg farlig ut, där han med lömsk blick och smygande steg gick omkring barnen, och snät vägrade efter geten, som krupit in emellan dem.

"Gosse", ropade Maglena med sin vackert klingande mjuka, men på samma

gång bestända röst. "Gosse, huta å hunn eran. Du sir vä att vi ä småoch ensammen. Du ä stor du, och måte hjäpa oss", tillade hon, dåpojken bara hvisslade och inte tycktes hëra påhvard hon sade.

"Huta å hunn pårappe!" Maglenas röst blef befallande. Gråhunden tog intryck af den. Han stod som skamsen.

Pojken steg ner från trappan, sparkade lös en isklump och kastade den midt i gruppen. Den träffade hunden, som gnälände och med en hatfull och skränd blick påGrels, pojken, gårdens ädste son, lommade iväg ut genom grindöppningen.

Grels gjorde som gråhunden, tog vägen ut genom grinden, men sneglade lömskt tillbaka. Han såg huru barnen dä gingo till vedlidret med getkråket, de hade med sig.

Jo, dä var hon säker, geten!

Alla tre barnen föjdes å till lidret med Gullspira, som de helt lätt bundo dä invid en spånhöj, dä hon kunde fåliggplats tills de, som vanligt kunde fåin henne i en ladugård. Det var bara en af dem, som annars brukade vara upptagen med Gullspira. Men i dag, hä, var det som om de icke vågade vara åskills en enda minut.

De hölo hårdt hvarandras händer, när de gingo stegen opp till förstugan och öppnade dëren till det stora rum eller kök, dä det lyste ut ur fönstren.

Ja nog var rummet stort och vackert, det kunde ha sett ut precis som storköket hos Carl Nilssons. Hä fanns ocksåöversäng, rosig dalkarlsklocka och blåmåadt skåp. Men allt var slarfvigt, oordentligt. Inga gardinkappor funnos för fönstren eller förhängen för sängarna. Påbordet syntes ännu trärrilar och träskedar kvarlämnade efter kvälsmåtiden. Brännvinsbuteljer och öflaskor stodo dä, och en massa smutsiga kort voro utbredda påbordshönet.

Tre rödbrusiga karlar, husbonden och hans drängar, spelade bondtolfva. Svordomar och råå utrop ljådo ut i rummet.

En storväkt, vacker men slarfvigt klädd piga stod med ena foten opp på spisbänken framåböjd, och skrapade grågrytan, som hon å ur.

"Maka å er, farfar", skrek hon ilsket till en gammal gubbe, som darrande och fumligt, satt och täjde spånt- stickor.

"Ni ha int oppe hä att göra längre. Ni ha ju fåt i er hvad ni ska ha. Ge er i väg nu bara!" snäste en ännu ung bondhustru med fina, men skarpa drag. Hon stod vid spisen och "luskade" en flicka af Maglenas åder.

Ante och hans syskon stego ljudlöst in genom dëren. De kände en brinnande lust att vända om, och om såskulle vara, fly ut i vildmarken igen. Men det var såsent. De voro tråta och frusna och

långtade såmycket efter något varmt, efter lite vattgräs eller väling.

Tvåsmåpojkar af ungefär Per-Eriks och Månses ålder, hvilka framme vid bordet, skrek och slogos om sista skvåten i en ölflaska, fingro syn pådem.

"Tvy!" Den ene, Måns, spottade skickligt, såatt han nära nog vunnit sitt mål, att nåde inträdande. "Tvy! Mor, sir ni hva för ett tattarföje, som står här", gastade han.

Bondhustrun vände sig om. Barnen tyckte att hennes skarpa ögon och hvassa näsa liksom högg sig fast i dem. De kröpo samman och gjorde sig små såmycket de det förmådde.

"Hva ska ni hit för, här är ingen gästgivarvård. Vi ha int mer än vi ä opp sjäff", skrek hon, och gick emot barnen med bordsknifven hvarmed hon luskade dottern, i högsta hugg.

"Babba Kajsa -- hör du", ropade en ihälig röst ifrån ena nedre sängen. "Gör int barna där någe för nå. Du drar olycka över gården. Jag har sett dom i drömmen i natt."

"Tig, gamm'tok!" rå kvinnan. Men det var som om de uttalade orden ändock gjort ett visst intryck påhenne, ty hon vände sig från barnen och åertog sitt för deras skull afbrutna arbete.

"Ge dom kallgräsen, som vardt kvar när jag gaf hönsena i morse. De står en tetmjökskvät kvar där påborde i vrilen, och brötskräpet, som är där kan du ge dom."

"Ge dom sjäff ni" --, snäste pigan. "Jag ska rusta mej för te gåtill bröllopsgå'n med mjöken jag. Alla andra mjöktintena är nog redan där. Men här i gården är de aldrig nån ordning med nån'ting.

Hon gick, men stannade tveksam, med dären öppen. Farmor borta i nedersängen ropade påhenne:

"Brita, akta dej stinta --! Jag la'ut kortena för dej i jåns --, de låg bara fattigdom och brölöshet, men hjärterknekt emellan. Du kan ta bort farligheten med att du gör det godt är. Ja-ja -- akta dej, du."

Brita drog å sig dären med foten och gick in igen. Hon slängde fram de osmakliga matresterna till barnen, hvilka darrande, mer af skrämsel än af köd, smöggo fram till spisbänken, dit matbitarna blifvit framkastade.

"h hut, du har tagi min mjökvril", skränade mindre pojken, Jöns.

Utän vidare gick han fram och ville rycka vrilen ur handen påMaglena. Hon höl den fast och såg honom stadigt in i ögonen:

"Mor din ha sagt till om maten å oss, ådålar du int ta den å oss."

"Mor!" han räckte ut tungan emot modren. "Jag --", han sade något mycket rått, -- men som betydde: "Jag struntar i mor och hvad hon säger."

Maglena fick dock märkvärdigt nog behålla vrilen. Detta var en missräkning för Erika, som just slitit sig lös från modrens grepp i hennes huvud för att få åskåda huru striden emellan den argsinte, snåle brodern och den fränmande tiggaringen skulle sluta.

De småvandringsbarnen åo kall, snaskig grä, sur mjök och brödröster -- tysta, förstända, utan att låsas se eller höra de råa pinande ord, de grimaser med utsträckt tunga och långnäsa, som bestodos dem från gådens trenne barn.

Grels kom även in, just när de förutnämnda småandäktigt tackade Gud för maten. Han såg led och otäck ut. Gammalgubben, som fumlade med att få karfva sista spänstickan ur tjärvedsroten, fick brått att resa sig. Han letade efter käppkryckan. Men som vanligt hade någon af barnen tagit den från ryggstölet på hans stol och kastat den utå golvet. De gapskrattade när gubben, halfkrypande, med ett ben släpande, hasade sig fram på golvet efter den.

Ante, som ju såg hvar kryckan låg, gick genast fram och tog upp den. Han räckte den till den gamle, som med sura, förvirrade ögon såg upp till honom.

"Hva-hva-hva-är den go-go-go-s-s-sen ifrån", stam- made han med misstro och förundran i stänman.

"Go-go-go-s-s-sen", -- hämade gådsbarnen. De hoppade högt, slogo ut med fötterna, smälde dem samman igen och försökte att sätta krokben för farfarsgubben, när denne äntligen kom så långt, att han kunde stega fram mot dören på sina gamla förvärkta ben.

"Gåfrån spisen ungar, så jag få rum här med kaffebrännarn", sade matmor till de fränmande barnen, utan att ge akt på huru hennes egna uppförde sig.

"Ante, hjälp farfarn, han går lika illa, som mor gick på sistone", hviskade Maglena. "De är så farligt halt ute på bron."

Ante gick långsamt, som skamsen efter den gamle. Men när han kom ut, där ingen gjorde narr af honom, tog han fast tag om gubbens ena arm och hjälpte honom varsamt ner för trappan utför den hala, knöliga stigen, som ledde till den lilla stuga där han bodde som fälorådstagare.

Böndernas gamla fädrar oppe i Norrland kallas "fälorådstagare" eller "gammelfolk", när de lännat från sig gård och jordbruk till sonen och hans hustru. De gamla fåsig tillräknadt och utmät hvad de skola hafva af mjök, mjö, potatis och dylikt. ~ro ej barnen i den gård de lännat grannlaga och goda, så ha de det svårt de gamla.

Den lilla stugan där farfarsgubben nu stapplade in, var kall och ovårdad, därför att farmorsgumman var sjuk och låg i västra nedersängen oppe i gården. Hon låg där, icke för att få bättre tillsyn, utan emedan man ej iddes gåner och laga den mat gubben skulle ha, dågumman ej orkade laga den, och slapp tänka på att se till henne. Pigan, som annars skulle elda och se om den gamle, hade i kväl annat att tänka på

Gubben beredde sig till att, rysande af köd, lägga sig påklädd under fåsinnssfälen i nedersängen. Han var för stel och frusen för att kunna orka lägga ved påden ännu från morgonen heta askan i spisen.

Ante gjorde det i hans ställe. Han satte dit kaffekokaren också som stod ute påhålen.

Gubben satt påsängkanten och såg pågossen, hvilken i hans tanke liknade en Guds ängel, sågråtaskiga och lappade kläder han än hade.

"Du-d-du får l-i-g-gg-a hä i övers-s-sängen i-i-i natt", stammade han.

"Maglena och Månke ä" frågade Ante ifrigt. Han tyckte att tillvaron hos den stackars gubben, som såg vänligt på honom, i hans kalla ovårdade stuga, var vida att föredraga framför det stora ljusa kök där man bara "träte" med, och snäste hvarandra. Lätare i sinnet sprang han opp, sedan han sett till att vedklubbarna i spisen tagit eld och att farfar blifvit afklädd och kommit i säng.

SJUTTONDE KAPITLET.

"KASKEN."

Grels stod ute påtrappan då Ante kom ditå. Han var påfallande spak -- ja hödes rent af helt förtrolig, när han gaf sig i språk med Ante.

"Vi tänk gåpåkoxen i brölpsgården här bredvid. Brita ska gådit med mjöken och dåföj vi med och koxa påbruden."

"De bli nog behändigt för er, de", sade Ante och ville förbi Grels, in. Men denne stälde sig i vägen.

"Ja de bli lika behändigt för dej och syskonen dina, som för oss."

"Int fåvä dom gåpåkoxen här, int."

"Hvem som häst får vä gåpåkoxen. Pojkarna i byn ä sint påden här bruden för hon, som ä sårisk och grann stinta, har tagit en utsocknes karl, som int ha nåhemman och ä en sån mes, att han säg nej till brännvinet. Och därför ska dom ställa till roligheter i natt och skrämma dom. Vi, småpojkar från den här byn och från grannbyarna å ska dit och vara med påhavad som blir."

"Men inte vi då int. Maglena och Månke är trötta och mått gå och lägga sig."

"De är dom, som vill gå och Brita och jag ha lovat dom att få följa. Dom si mej just int ut till att ha haft mycket att ha roligt å", tillfogade Grels med något visst medlidsamt i röst, som tog Ante.

"Ja, vill dom, sånog få dom för mej", sade han.

Grels gaf honom hastigt vägen fri. Ante gaf ej akt på den stygga glimten i hans ögon.

Maglena och Månke kommo emot honom ifriga. Trötthet och missmod voro borta. De skulle få gå och se på bruden i granngården. Prostinnan själf hade klätt henne, och hon skulle vara så fin sådrottningen själf kunde inte vara finare, -- i gullkrona, och rosor hela hufvudet fullt, och rött silkeskärp och svart silkeskjöl, och lif -- och -- och!

"Måns och Jöns-Petter är riktigt bra mot oss nu", försäkrade syskonen.

"Men du häler, dom ha hållit på villva ha i oss "kask".

"Ni tokig barn, har ni druckit af en såfarlig dryck." Antes ögon spärades ut af förskräckelse. Han gaf sig till att skaka och vända på Månke, som om han tänkt att få ur honom ett dödligt gift.

"Släpp mej, släpp mej!" skrek Månke, dämpadt för att de innevarande ej skulle få ögonen på den nesliga behandlingen, som brodern lå honom undergå

"Dom höll bara på men vi tog ingen kask", -- hviskade Maglena lugnande.

"Husbonn hällde så mycket brännvin i hetkaffe, såde blef mer brännvin än kaffe. Och drängen där, han ville ha i oss sånt."

"Ja, int kunde ni småstackare komma från det", jänrade Ante. "Och så ha ni inte kunnat akta er för första supen ändå"

"Vi gret och ba' att få slippa", försäkrade Maglena "och jag sa att jag skulle få spy af det."

"Men dom ville ha i er ändå förstas -- för att få ha roligt å er när ni se'n i fyllan int skulle veta hva ni gjorde." Antes ögon brunno mörka.

"Ja, de ville dom, och drängen där, som nu drick ur brännvinsflaskan, han tog mej om hufvet och höll fast mej, för han skulle få mej kasken", puttrade Månke och glodde surt på drängen i fråga, som just satte brännvinsflaskan till sin egen blåsvullna mun.

"Gosse --! Hur bar du dej å för te slippa unnan, en?"

Ante grep Månke häftigt om skuldran.

"Käre dej, du hör vå att de int var såfarligt", skyndade Maglena att tillägga. För gamm'farmor i sängen ropa pån. Sådä ropo hon:

"Jäker, akta dej! Jag sir ljus över barnas hufven -- och de stå bara möker om dej sjäf."

"Han svor å farmor, som ä såsjuk, i lungsjuka, liksom mor, och som snart kan dö Men han släppte oss ändå-- förstå du."

Ante nickade till som af lätnad. Sågick han sakta fram till sängen, där den sjuka låg och stirrade ut med ihåiga ögon. Hon hade fåt ett styggt hostanfall och han lade armen om hennes lif för att håla henne oppe och lindra anfallet.

Hon föl tillbaka flämtande.

"Tro int påfolke hä, och int påbarna. De akta int gammalt folk --. Akta int far och mor -- och dåä de int någodt te vänta af dom. Vi ha vari sän'a hä i gården allihop se'n långt bort i tiden. -- Hä ha' funnits såmycken elakhet och superi och svordomar, som dragit hit all mökrets makter."

Hon stirrade opp framför sig, som hon sett i syne.

"Ni ska ha såmånga tack, farmor", sade Ante med låg röst. "Mor sa' alltid att en' lä sej supa dåen' böja me kask."

Det flög som ett ljusskimmer över den gamles dödliknande anlete.

"h det känns godt te höra tack. Vore såvå att jag kunde lefva igen och lefva bättre. Om barna såg att de gamla voro bättre, såblef dom nog bättre dom, å Gammelfolke hos er har varit riktigt folk -- de förstå jag."

"Mor hon var storriktig. Hon läde oss de rät var -- och hon gjorde de sjäf."

"Jag ser de --. Vå skall de gåer. -- Men akta er för folke åbarna hä --. Dom ha' ondt i sinne till er."

"Hva' gormar ni om? - Lå käingen vara, hon gör int annat än skåler och hostar da'n igenom", skränade Grels och ryckte Ante i armen. "Kom, vi ska gånu. Brita ä rustad."

Barnen, både de fränmande och de från gården, gåvo sig af. Grels ryckte dem med sig när de ville stanna för att säga godnatt till Gullspira.

ADERTONDE KAPITLET.
BRÖLLOPSGÅRDEN.

De kommo fram till bröllopsgården. Dörarna stodo öppna och det rök af värmen där innifrån. Packande fullt med folk syntes utanför fönstren; de koxade in, för att fåse bruden.

Just som barnen nådde fram, kom hon ut påbron för att visa sig. Brudpigorna, som hållit pellet öfver brudparet i kyrkan, följde henne.

Grann var hon, den unga bruden, det var visst och sant. Hon var högväkt och stålig och bar guldkrona. Dess småblad af guld pinglade när hon röde sig eller skakade hand och "tackade" alla byns stintor. De hade, just som sed var kommit med mjök till risgrynsgrå och ostkaka. Rosor bar hon, bruden, rosor i krans om hufvudet, och i girland, från axeln nerå lifvet. Rosor på den svarta sidenkjolen, därtill hvit slöja och bredt, rött guldblommigt skäp, som nådde ner till kjolkanten.

God och mild såg hon ut. Hennes ögon sökte omkring efter de gamla och till småbarnen, som ej orkade eller vågade tränga sig fram. Dem kallade hon till sig, dem skakade hon hand med eller talade till.

"Nej, si tre barn, som jag int känner. Dom måte komma hit, så jag få tacka dom. Det bär lycka med, när vandringsbarn häsa på en sån dag."

Bruden gick ner för trappstegen och fick Ante och hans syskon med opp. Det hvilade något lidande, tärnt och dock ljust och frimodigt öfver dem, som liksom drog henne till dem. De voro ju också "utsocknes" hä, liksom hon skulle bli på den trakt dit hon skulle komma, när hon flyttade "ner i landet" där hennes unge make var sågstälare.

"Nu ä ni påbrölöp, såmycket ni vet det", log hon emot barnen.

"Är ni från Frostmofjälle, såhar ni äi barkbröd nu ett par år. Men i dag ska ni äa risgrynsgrå och vörtlimpa med smör, och kåt, och kaffe ska ni ha och doppa såmycket ni orkar."

Bruden ropade påkokmorän, som stod påtrappan till bryggstugan. Barnen måste ha ett duktigt matknyte med sig, när de skulle till att gå förmanade hon.

Grannens barn kommo också in och fingo sedvanlig traktering de med. Men bruden tog ingen vidare notis om dem.

Fjälbarnen fingo sig nog ett må, hvartill de aldrig tänkt sig maken. Brita, som bland andra människor, var som en helt annan flicka, snygg, gladlynt och rent af god, tog sig helt oväntadt an dem. De skulle upp och se pådansen och lekarna, se henne dansa också för det kunde hon. Hon hann knappt till dären med barnen, för än en stålig, smidig timmerflottare kom och tog henne vid handen.

Ungdomen sprang redan i ringdans. En stinta följde ringen, inuti den,

och höl sig till en gosse dä.

Hon sjöng med klar, grann stänma:

"Ja, stampa du som gå i ringen,
du vill gifta dej, men du få ingen.
Dansa med mej, det få du, om du vill.
men mitt unga hjäta hör mig ensam till."

Men i alla fall tog flickan, med den granna rösten, genast en annan gosse, en som dävid såg mycket beläen ut.

De svängde om inne i ringen och nu sjöng hon:

"Kom vännen, kom,
kom sväng dej om med mej i dansen,
hopp falla la, la.
Glädjens i dag, det är vår lag.
Måte sorgen aldrig komma."

Bruden och brudgummen dansade inne i ringen. De sjöngo den samma glada danslåen men påvemodig, såinnerligt vacker melodi. De sågo hvarandra i ögonen, såunga och granna och starka i hågen.

En annan lå togs opp. Alla sjöngo och sprungo i ringdans.

Gäcksam löpte gossen i ringen. Han sjöng och flickan svarade.

På samma sätt hölo de i med den ena leken efter den andra.

"Här är vännen den bästa,
som jag tänker mig att fästa,
uti lifvet och uti döden den bästa.

Du är min ros och min lilja,
ingen skall oss kunna skilja,
förän döden han hafver vunnit sin vilja."

Dans pådans föjde alltjämt.

Ante och Maglena stodo i dören. Månke hade krupit bakom den, och slumrade ljufligt med hufvudet såplaceradt att den förstkommande kunde ge det en ofrivillig spark eller rent af trampa påhonom ordentligt.

Nu voro danslekarna slut. Fiolerna, tvåstycken, stände upp. Spelmännen stampade takten sågolfvet gungade.

Brudparet dansade --.

De dansade några tag med hvarenda en. Bruden till sist till och med Ante, som blyg för lumpdräkten, tafatt sprang med, utan takt, som om han varit ett tre års barn. En blank tolfskilling fick han af bruden,

när hon med en god blick åter lämnade honom vid dörren.

Maglena, lill'stintan, skulle ju dåocksådansa med brudgummen.

Hon slängde gammelschalen af sig. Håret föll ner om axlarna på henne, lockigt, glänsande, sådet gjorde henne vacker, trots de lunsiga kläder hon bar. Röd var hon om kinderna, såsom hon blygdes och var stolt på samma gång. Men takten höll hon, och dansa kunde hon, såatt de, som sågo på måste skratta, såbelåna voro de att se påhuru säkert de småladdklädda fötterna förde sig.

Äfven hon fick en tolfskilling, och en "till lill'pojken de haft i sällskap", också De finga "godta" att stoppa i knytena och mer än en bulle och god kaka.

De hade såroligt, sådet lyste af dem af fröjd där de stodo. Folk voro ju såsnälla emot dem.

Barn, som voro med påbrölopet, smöggo småningom fram till dem och ville göra sig bekanta.

Plösligt vände sig Maglena mot Ante.

"Gosse, jag hör Gullspira!"

"Är du tokig. Int kan hon höras ända hit och i sån lå som här är." Ante såg sig virrig omkring. För en stund hade han glömt den vanliga tillvaron, ansvaret och omsorgen om dem, som berodde af honom.

Han såg förskrämd bort emot spelmansvrån, blicken sökte instinktmässigt Grels och de andra tvåpojkarna, hvilkas, han tänkte pådet nu, illmariga, elaka ansikten han sett där just när han dansade rundt med bruden. Han böjde sig utan ett ord, ner efter Månke.

"Nu ska vi dansa kronan af bruden", sade en liten flicka, som hade stor likhet med bruden. Hon räckte med ett godt leende sin hand ut emot Ante.

"Skynda dej! Vi ska dricka kaffe och doppa se'n", ifrade hon, lill'Anna, som ståt invid Ante och tittat påhonom en lång stund.

Ante såg in i hennes granna ögon, som liksom drogo honom. Men så stötte han tillbaka hennes hand. "Stinta, jag mått gå Maglena här hör geten, och det är aldrig någe bra. Hon hör, fast hon int kan höra."

Med dessa, för lill'Anna rät obegripliga ord gaf sig Ante iväg med syskonen.

"Kom till oss igen i morgon!" ropade hon efter Ante.

"Tack, nog vill vi göra de."

Dämed voro barnen borta.

NITTONDE KAPITLET
P' FLYKT.

Just som de, andlösa sprungo ner öfver gården möte de ett föje, som sånär skrämt förstådet ur dem. Månke skrek himmelshögt.

Det var en skara drängar och pojkar, hvilka med af rödfåg fläckvis fägade skjortor utanpåkläderna, kommo smygande upp emot bröllopsgården. Skråpuksansikten af näver, med runda stora hå för ögonen hade de, och långa haksäckar af laf från någon gammal gran i skogen. De slängde med brinnande tjävedsknippen, som de buro i händerna. Druckna vore de hvarenda en.

Barnen kände med stor förskräkelse igen rösten påden, som gick i spetsen. Det var drängen från grann- gården, han, som velat tvinga Maglena och Månke att dricka kask.

Han kände även igen dem och gaf sig med ett styggt ulande (tjut) att löpa efter dem.

"Spring barn, spring! Jag ska ha ikull' en, för han ä full och jag ä nykter. Spring pårappe!"

Och bevars, hvad de sprungo, Maglena och Månke. De flögo fortare än när de om sommaren som getare jagade fatt bortflyende getter.

Ante stannade tvärt, när drängen var alldeles inpåhonom. Han satte viggt ut krokben. Med en rasande svordom följ stora, grofva karlen i backen.

"Ja vänta mej du, i morgon hitta jag igen dej, dåska jag bulta morskheten ur dej", vrådde drängen, som fumligt reste sig opp, men fick fart i sig när han såg det andra föjet lämna honom och närma sig bröllopsgården.

Ante hörde vilddjurstjuset de utstäte där invid fönstren och begrep att där skulle bli vildt slagsmå.

Han hade hört och sett tillräckligt för att förstådet en del af bypojkarna ville "klåupp" utsocknesbrudgummen, som tagit den fagra rika bruden från deras by. De hade druckit brännvin för att morska upp sig. I bröllopsgården, hvarest allt varit såljult och lyckligt, där de efter maten sjungit psalmer och läst bön, och där de dansat till de vackra låarna, skulle nog bli uppståndelse och allt som ledt var.

Ante sprang det mesta han förmådde -- flög --, han som småsyskonen, när han hörde ett jänrande gallskrick ifrån dem.

Oljudet kom från vedlidret, där de hade satt in Gullspira. Geten bråkte kvädt. Något hade hänt henne.

Joo, något hade hänt henne --! Något, som sånär hade gjort ända på det kloka, präktiga djurets lif, om inte Maglena, midt under bröllopsfröden där borta hade tyckt sig höra Gullspira bräka.

Gullspira, deras lill'piga, granndocka, gullpärla, låg nere i spånorna flämtande, blödande ur så påhalsen, så påbuken. Barnen kunde tydligt se det, ty det var långt lidet pånatten och månen lyste full in genom gluggen till lidret.

Ante var blek som ett lik. Småsyskonen greto. De lågo påknäbredvid Gullspira.

"Ta af dej förkläde, Maglena. Jag ska lägga snöpåsårena och binda fast med min ylleami."

"Gullspira är biten", fortfor han hådt. "Han, som kunne läe farfar krypa efter kryckan han har nog kunnat stäle ihop de å Och någon har bussat en elak hunn te göra de."

"Ja, dom ha håli fastna', för Gullspira har alltid väjt sej för hundar -- och se hä", fortfor Maglena, snyftande. "Int ett hårstrå efter en hunn finns påhennes horn. Hon har int fåt väja sej. -- De är pojkarna här allihop, som har varit här, å håli fast na'; de luktar af den otäcka tobaken, som den där leingen Grels går och tuggar på, fnyste Maglena.

"Farfar sa att vi skulle akta oss", sade Ante grubblande.

"Jag är sårädd att drängen där inne ska ha i oss kask i moron", jämrade Maglena.

"Han tänk nog ut hvad ledt är för mej å, sade Ante med en dyster, begrundande uppsyn. "Såsent som han vardt när jag fick ikull en sån karl."

"De är int alls någe behändigt te vara här i gå'n", gnälde Månke -- "en känner sej just som såotrygg."

"Vi gåhäifrån, och de pårappe", hviskade Ante.

"Pojkarna är nog inte långt borta. Jag såg hur dom sprang häifrån, å höl sej krokig nere i dike bakom gärdsgår'n. Dom vardt väl rädd när vi kom pådom såsnart, för dom trodde väl vi skulle stanna i bröllopsgårn hela natten."

"Som vi kom, såhörde vi Gullspira låa såunderligt. Pojkarna skrek 'buss, buss'. Den där elaka gråhunnen var det, som just rusa, i tage att illbita Gullspira", meddelade Maglena flämtande.

"Men dom vardt rädd när jag kom", föll Månke med i talet.

"~n en stund är dom kvar i bröllopsgårn", afbröt Ante med en medlidsam

blick på Månke. "Midt i värsta slagsmå, och där är drängen å sådit kan vi int gå och int kan vi stanna här heller."

"Gullspira, käe dej -- grannpiga, stig opp nu såpass att du kan komma ut till käken", fortfor Ante.

Gullspira, som nog förstod barnens ångest och delade deras farhågor, reste sig mätosamt.

Stödd af Ante och Maglena stapplade hon ut. Fårskinnsfälen breddes så slät som möjligt på käken och Gullspira förstod vä meningen. Hon klef upp dit och sjönk med en stönande suck ner i den lådliknande käken. "Hvad har jag gjort för ondt i denna gården att jag skall bli utsatt för såstygt", tänkte Gullspira.

Barnen sysslade snabbt och ljudlöst omkring geten.

"Vi gåopp å bäge här", hviskade Ante.

"Dom har hunn med sej i bröllopgården. Han varskor nog om vi gåföbi där och då är det slut med Gullspira och mest me oss å"

"De är farligt bra att int käkspåena kan synas", åertog Maglena, de är isgata oppigenom stigen till berget."

Barnen satte sig i rörelse. Ante drog, Maglera skö på och Månke gick bredvid och såg till att intet fattades geten.

"De fall mej farligt ledt för, att gåfrån gården och inte säga ett tackens ord till gammelfolke här", sade Ante och stannade när de hunnit föbi uthusen.

"Men käe dej. Vi måt ju skynda oss", jämrade Maglena!

"Ja, dom ta oss och int kan jag ensam reda dom från oss om dom åvill ösa i oss kannevis med kask", puttrade Månke.

"Ståhär ändåen aldrig såliten stund", sade Ante med skälvande röst.

I en blink var han borta.

In till farfar i stugan sprang han. Den gamle satt upprät i sängen stirrande framför sig, liksom lyssnande. Han förstod nog af erfarenhet hvad som tilldrog sig i bröllopgården. För i tiden hade han kallat sån't för 'pojklek' och tyckt att den var en mes, som inte kunde vara med på sån't. Men nu såg han det annorlunda. Han grufvade sig också för de fränmande barnen, som voro såhelt i hans barnbarns våd. Skrämda, pinade, plågade skulle de bli. Han kände vä till huru barnen här i gården buro sig å emot alla, som de trodde sig kunna råpå såsom gammalt, orkeslöst eller sjukt folk, fattiga, ensamma barn och vänlösa djur.

Gubben spratt till vid det att Ante stod invid honom med en kopp varmt kaffe. "Si hä, de ä kallt i natt och kaffe var varmt i kokarn. Jag vill lägga mer påelden. Och såfår jag såmycket tacka farfar."

"Du-d-d-s-s-skulle j-ju l-l-ligga hä?"

"Jag törs int. Dom gör slut pågeten hä, och vill ha barna te dricka kask. Och å mej vill dom göra de ondt ä å"

"S-s-såä det." -- Gubben nickade bekräftande.

"Jag ä n-n-öd å a-att du k-om, för j-j-ag h-har tänkt p-påa-att ge d-dej k-k-klockan hä."

Farfar häktade ner silfverrofvan han hade hängande inne påsängväggen.

"D-det ä s-s-snart s-s-slut me mej. l-i-ingenting si jag hål-ler. T-t-ag k-k-klockan. S-s-sonbarna s-s-ska inte ha'na! T-t-a-ana! och lå Gud fd-ja d-d-ej."

Ante stod med klockan i handen -- stel af häpnad och ängslan, som om han blifvit hotad med vreda ord af den gamle i stället för att bekomma sån gåva.

"F-älen hä i över-sängen s-s-ska du ta. D-d-de ä kallt. V-i g-g-gör int me'n. Käkäkärningen ä snart slut h-hon å--. Skynd dej, gosse!", sade han, plösligt färdig i talet. "Det kan snart vara gjort i bröllopsgården - Skynd dej --! Hör du! --"

"Jag måt tacka er först, farfar -- för ni ha vari såmycke go' mot oss. Int vet jag om jag kan ta klockan å er, -- åint fälten håler."

"Dus-s-ka -- ta hvaa ja ge dej -- go-go-s-s-se! De ä int för tid-ti-tidigt att jag fågögögöra all-ri s-såli-lite de go-go-godt ä."

"De va-va-vardt sålåt ini mej nu nä ja fi- fi- fick mej te å gögögöra- de. Sp-sp- sp- - - Spring! -- nu påra-ra-rappe. Do-do-dom sk-sk-skjut i bröbröbröllopsgårn."

"Ja såvill jag tacka farfar --. , häs dit, te mor!"

Ante lade kudden till räta under gubbens stela nacke, höjde fälten vå om honom och länpade vedträna i spisen såatt de skulle brinna länge.

Med klockan i fickan och fälten påarmen stannade han innanför den af honom redan öppnade dören.

Han tog af den slitna hundsskinnsmössan och bugade sig.

"Såmångande tackar ska ni ha farfar!"

Men farfar syntes inte höra honom. Han låg med de ovan, mörkosamt knäpta händerna ovanpåfälen, och mumlade för sig själf. Ante förstod att han bad, för han hörde samma ljud af "Gud Fader" -- af Jesusnamnet, som han hört från mors läppar såmånga gånger och in i hennes sista stund.

TJUGONDE KAPITLET.

ELD.

"De va farligt hvad du vari länge borta", sade Maglena, när Ante springande kom fram till käken påhvilken hon och Månke klämt sig in bredvid Gullspira.

"De kändes ledt te gåifran farfar. Men jag fick de här af 'en." Antes ögon lyste när han visade syskonen silfverrofvan, som pickade och gick ordentligt, och när han kunde breda fälen över geten.

Det blef en glädje, en undran bland barnen, ett tal om huru bra de voro, gammelfolket dä, och huru styggt det var med barnen i gården, som gjorde dem allt ondt de kunde hitta på

De pratade flämtande. Det bar uppför, mot höden, och vägen, som där skogskörare farit fram med stöttingarna var knödig och ojämn.

"Vi fåskynda oss de mäta vi orka", sade Ante. "Dom kan snart vara efter oss."

"De har kommit en ridande karl från bröllopsgå'n", upplyste Maglena. "Måtro, han far nog efter fjärdingsman. -- Flere stycken af dom, som hade blodfärgsskjorta ha' gett sig däifran också åsprungit hvar till sitt håll."

"Drängen kan vara hemma han ånu, när som helst", sade Ante.

Han spände de spikbeslagna becksömsskorna i isknottret och drog allt hvad han orkade.

Det hade blifvit duktigt kallt under natten, efter föregående dags tö

Skaren låg som ett isfät å alla håll påönse sidor om vägen. De fingo käken upp ifran den trötsamma ojätta skogskörarvägen. Och nu bar det af, över blånande skarsnö In över ängsflak och mark, där snö ännu låg och täckte, samt över isblanka stenar, bäckar och smånyrar.

Ante tog mäke påstjänorna, såg till att han hade Orion å söderhället, och morgonstjänan, som lyste stor och klar, rät framför sig. De föjde alltid påett ungefär äfvens vida kröningar. Påönse sidor om den, långt upp emot skog och berg bredde dalsocknarna ut sig, fast skilda af långa skogssträckor och stora sjöar.

~lfven drog från väster till öster, ut till hafs, och i den riktningen gingo barnen.

Men nu gälde det att komma ifrån bygden och in i djupa skogen, att undkomma det farliga föjet påvägarna, och att nåfram genom gönmande skog förbi byn hä, och in i annan socken.

Morgonen var redan inne. Solen tittade liksom pålek upp bakom spetsiga fjälltoppar långt i fjärran där Maglena trodde att världen tog slut. Såblef den borta bakom en annan fjälltopp. Den tittade åter fram och satte solkatt i alla småstugufönster och i ögonen påyrvakna barn. ~n nu en gång lekte solen kurragönma bakom ett högt, rundbildadt fjäl.

Men såkom den med ens stigande, lysande, och bredde en glänsande matta af tunt guld över hela snöläckiga vidden. -- Den bredde guld över fjälltoppar och gröna granar, samt över tallar, guld på hvartenda barr och över stammar, hvilka nu lyste i guldrödt.

Det var makalöst grant. Barnen kände ingen trötthet, inte ens hunger. De hade satt sig stilla påkäkkanten och sågo påhuru solen steg och steg.

Nu inte bara lyste den. De började känna värme af den. Maglena tog Mänke vid händerna. Hon kände sig fri och innande glad, långt borta från bygden, inte en gård i sikte. Sång och danslåarna lågo henne i sinnet. Hon ville bara dansa, och hon hoppade fram påskarsnön med Mänke, i polskatakt.

"Du är min ros och min lilja,
ingen skall oss kunna skilja."

Plums, pladask då hon med ena foten genom snön. "Jämmerligen heller, solen sät krokben för mej", skrattade hon och kraflade sig upp.

"Ja och skjusar oss iväg in i skogen för te söka husrum, Jag förstå int huru vi ska finna en riktig storgrengran", sade Ante, som var solblind och såg svart och gult och rött för sig, ty han hade allvarsam setat och stirrat rät in i solen, som steg såfort över berget.

De hade kommit in påen svedja, där skarsnön ej längre täckte fådt timmer, stubbar och bråe, och skyndade nu in i djupa skogen där det ännu "bar".

Gullspira hade kryat till sig, eller var det för att städerna mot en och annan trädstam icke tilltalade henne. Ty helt oförmodadt sparkade hon sig lös ur fälén och hoppade iväg inå skogen, i sjuklingshöjet af förkläde och ami om mage och hals.

Med otrolig läthet fann geten den stora tågrenade gran, som skulle passa till hus, en sån som barnen hela morgonen förgäves sökt efter.

Gullspira stälde sig midt under jättegranen, hvars grenar bredde ut sig som ett ogenomträngligt tak. Snön var redan bortsmät däunder eller hade kanske aldrig kunnat hopa sig dä.

"M-ää, bräkte Gullspira. "M-ää Hä bor en klok get, som fast hon legat påkäke med förkläde om magen, har haft ögonen med sig. M-ää Stig hit ni rara småfolkillingar såbjuder jag påvarm så mjök, mjuk mossa att hvila påoch frusna såa lingon och enbä att kalasa af. M-äävar sågoda!"

"Hon bjur oss till sej. Si ni såstor och fin hon hofverar sej Gullspira", log Maglena. "Nu stanna jag här ve dörn tills hon ber mej stiga fram och sitta."

Maglena lyfte påen tung, tå gren, gick innanför den och blef stående, skåmaktigt tittande pågeten.

Månke föjde och iakttog ocksåhan samma hänsyn som nä man kommer in till folk.

"M-äää sade Gullspira, "ni ska vara väkommen och sitta ner."

Hon trippade in emot den stora stammen där de höga rotknöarna voro sittplatser och liggplatser bekväma nog både för folk och getter.

Ante kom "in", dragande käken efter sig.

Han tog kanten ur den, samt tjävedsstickorna och fålen. Sen stjäpte han käken oppner påalla fyra stolparna. Maglena dukade fram de små vrilarna fyllda med skummande varm mjök samt bullar och bröd från bröllopsgården.

"Bordet" stod invid rotknösbänkarna. Barnen läste till bords, åo sälligt och långsamt, och kände sig som storbondfolk, i egen stuga.

Maglena "dukade af bordet", gjorde sittplats påandra sidan granstammen, och diskade se'n kälen med "trasor" af snö Såstjäpte hon upp dem.

Hon bäddade i "netersäng" af en stor rotknösfördjupning invid granstammen syskonbädd, med gammelfålen under och den nya över.

Ante och hon hviskade vid hvarandra såatt inte Gullspira skulle höra dem. De undrade om de kunde ta' henne med i fint bäddade netersängen.

"Hon får vä vara gammelfolk hos oss", sade Maglena bråskande, när Gullspira, som kände sig fullt hemmastadd, utan den minsta tvekan eller tanke om hvad som passade eller icke klef opp och lade sig på fålen.

"Ja och dåmåte vi vara bra emot 'na riktigt", ifrade Ante. "Jag ska gåut och söka ungbjörkkvistar och spädt tallris å 'na! För hon ska förstå vara tandlös, och det blir som tunnbröd och kaffe å

gammelfarmor."

"Tänk, hon är slugare än jag", sade Månke, som kom med tvånåvar frusna lingon till syskonen, han hade tagit dem sågodt som "inne i rummet".

"För si ni då jag gick och klaffsa och sökte efter vatten såsprang hon rät ner till en lillbäck rakt här bredvid. Och nu går hon och lägg sej, för hon tänk att vi, som ha gått bådag och natt ska göra som hon."

"Men de är ju midt påda'n", invände Ante, som tyckte att ett förståndigt förslag borde komma från honom och inte från lilldrängen, eller ens geten.

"Ja då får solskene bli månsken för mej", följ Maglena i talet. "Jag är såtröt så jag ids int kläaf mej och torka skorna framför elden." Hon låsades värma händerna vid en spiseld.

"Jag ids int torka dom å dej häler, Månke", tillade hon, så du får lägga dom brevid sängen." Maglena var helt allvarsam.

"Jag tro att jag släng ner mej som jag är" tyckte Månke, "för jag kom just från skogen, och är såtröt så att jag är rent slut. Där ha jag håli på och fält nå smågranar på svedjan så jag känn mig just bruten i rygg och armar."

"Men du ska väl stänga spjåle så vi få varmt", log Ante lite skåmaktigt.

"Ja, hjälpanes heller. Men jag var nästan rädd för os, förstå ni." Maglena åervände i alla fall å spishålet till. Hon sträckte sig mätosamt upp och slet en gren å sidan.

Med tröt, bekymrad matmorsmin hasade hon sig sen iväg till sängen, där hon hade svårt att göra sin myndighet gällande. "Gammelfolke" här i gården visste att håla barnen på mattan, ty farmor Gullspira, hon tog spjån emot den grofva, stadiga granstammen och satte ut alla fyra benen, som om hon ännade bli ensam om bädden. Hade hon inte varit gammelfolk så kunde en mest ha blifvit sint påna.

Matmor stod rent rådlös om sängplats för ungdom och barn. Men så förstod hon hvad gammelfarmor ville. Hon hade ondt. Hon ville ha nytt omlagdt påmagen.

Och det fick hon.

Gårdsfolket kröp till sängs, i en hög, hela hushålet, med fålen över ögonen för att håla undan "månskenet", som pilade in mellan tåa, tjocka trädstammar, och värmd luften så att barnen drönde att de sovvo i uppvämd stuga med tjocka, tunga nyfålen över sig.

Gullspira hade lagt sig ofvanpå dem för att värma sig och dem. Hon låg

dä, idisslande, och blinkade med långsmala ögonstenar mot solglimtarna, lyssnande, och var spanande uppmärksam. I skogen fanns vilddjur att vakta sig för, och i skogen fanns människor och hundar. Hon hörde dem Gullspira!

Stolt blickade hon sig omkring. Hä, under tåa, mot jorden hvilande grangrenar kunde de vara trygga, här kunde ingen se dem. Geten idisslade dagen lång med halfslutna, dock seende ögon. Silverrofvan, som satt på en kvistknagg på trädstammen pickade igenom timme efter timme. "Månskenet" tog af och svalkades, sjök in i rosenröd aftonrodnad. Det blef till bleka intet. Och alltjämt sov barnen.

De sov nä den riktiga månen med frost i föje trädde opp på himmelen, sov fast aflägsna steg och buller af människor, af skälände hundar hördes ej långt ifrån dem, sov nä allt blef tyst och dött i skogen.

Men då vaknade de. Något ludet, vamt kom krypande, smygande, gled mjukt in under fåskinnfålen, som Gullspira dävid med ett skutt och ett kort bråkande af ovilja lämnade.

"Kurr -- -- r -- r --."

Maglena och Ante satte sig opp på en gång --, så över all beskrifning häpnade över det tåa mörka tak de hade över sig. Katten, som väckt dem, kände de igen påjemandet. Det var den gråspräckliga "iskatten".

Så förundrade blefvo de över att den hittat efter dem en såhisklig väg som de gått, att de glömde att tänka på huru otrögsamt det var att vakna i mörka skogen, midt på natten och utan eld.

Men de kommo att tänka på det när de frös så att de hackade tänder.

Om de bara hade ägt en tändsticka, en enda, sånog hade det gått att få eld. Hela bunten af tjävedpinnar fanns ju, där Maglena stakat ut spisen. Hon skärfde af köd så hon knappast kunde tala.

"Int kan jag stiga opp och int kan jag mjölka. Vi fryser väl rent ihjäl."

"De blir int annat än te krypa ner i fålen igen, såvi fåligga här som Carl XII:s krigsfolk och vänta på moron när solen kom", sade Ante och beredde sig att helt hjätmodigt krypa tillbaka under fålen.

Men katta ska ha mjök, sålänge som hon gått utan, så jag må stiga opp ändå, huttrade Maglena.

Hon slängde över sig fars gammeltröja, som de fått kvar efter Per-Erik.

Medan hon satt och mjölkade med tröjan över axlarna, föll en grankotte med ett smälände ljud ner på hennes hufvud och hoppade sen ner i en af tröjans tomma gapande fickor.

"De här ä bestämt en riktigt vacker vårko. -- Månke ska få när han vaknar", tänkte Maglena helt förnöjd när hon, vid det att hon trädde handen ner i fickan fick fatt i en mjukglatt, kåklibbig vågrankotte.

Det gick Maglena som alla andra när de hitta något. Hon fick lust att undersöka om det inte fanns mer af samma slag, så hon gräde pånytt med handen ner i fickan där hon funnit "kon".

Jo, där fanns verkligen något mer!

Där fanns något, som med ens tog bort den frusna, huskiga mökrädsförmimelse, som tyngt och plågat Maglena, där hon satt ensam i mökret under granen och mjökade.

Det var ju som ett under, -- som om mor fick vara när barna sina igen och hjälpa dem tillräta.

Maglenas fingrar, som trefvade nere i fickan grepo ju fatt i två-- tändstickor!

Så länge som de burit på den gamm' tröjan, haft den över sig som värmande höje, och slängt med den, så hade de då aldrig gett akt på att det fanns något i fickorna.

Det var klart att stickorna funnos kvar där från långa tider tillbaka, dåfar ännu, vintertiden arbetade på skogen och ibland rökte lill'pipa.

Maglena höll stickorna i handen. -- Hon luktade på dem. -- Riktigt --! Den rejela fosforlukten ägde de.

Hon var såfäen (storglad), att hon kunde ha skrikit högt. Hennes blyxtlika tanke var att ropa ut fröden å Ante.

Men --. Ja bäst att tåga. -- Ty tänk om inte stickorna "tog" --. Då skulle hon bara narra Ante att bli glad å det, som dåbara skulle bli sorgeligt och tungt.

Maglena trefvade sig med bråskande hast stupande och snubblande, bort till spishålet. Därinvid på en kvist hade hon hängt upp kanten.

Hon famlade och letade efter den i stupmörket.

Joo. -- Där var den ändå Och midt nerunder den låg bunten af tjärvedsstickor, som hon "stäladt" dit i "låspsisen".

Ja, om -- om, -- om det nu bara funnes lif i de små fosforsticksuslingarna!

Hon repade med darrande hand ett, två tre, fyra tag med stickan emot en af hennes varma, fasta småladdar, som hon förstas behållit på fötterna.

Men hon var för ifrig, för häftig. Stickkan glimmade och lyst till ett ögonblick, -- just när Maglena nypit till så morskt att den -- knäcktes, -- så sjönk den ner i den våa mossan och -- slocknade.

Hon var färdig att skrika högt af förskräckelse och sorg. -- Ja gallsrika, som ett lillbarn.

Skulle hon gåmiste om hoppet att få eld nu när det varit så nära att hon lyckats!

Eld! Det var värme för frusna lemmar. -- Eld! -- det var ljus och trefnad för ensamma små ute i villande ädemark. Eld! Det blef hem och häd där elden fanns.

Och bara en sticka --! En liten såvek, späd stackare!

Maglenas hjärta klappade högt. Hon stod med stickkan mellan fingrarna utan att våga sig på att förnya försöket med att få eld.

Hon hade som kagra (skärfning) i handen, och hon tyckte att stickkan böjdes emellan fingrarna som om den när som helst skulle brytas af.

Slutligen satte hon sig beslutsamt ner på marken -- bredde ut förklädet på mossan, lade tjävedsstickan ofvanpådet --.

Så sträckte hon fram foten med ladden på -- Strök till ett tag, -- tvåtag, -- tre tag --!

Tårar kommo henne i ögonen, -- läpparna skärfde --. Men -- ännu ett tag -- stadigt, att icke bryta af stickkan, lugnt, lät på handen --.

"Ratsch --"!

En liten lysande, gulblå låga sprang fram från stickans topp --!

Kvick i vändningarna "som en eldgnista", förde Maglena den lysande lilla lågan till en fet tjävedspinne.

Den tog genast eld! Den brann med djuprött sken, röken ringlade svart, rart tjädoftande upp i luften.

"Ante", -- ropade Maglena dämpadt --, som rädd att med sin blotta röst släcka elden.

Ante, som legat med slutna ögon och inbillat sig att han var en Carl XII:s tåiga krigsbuss, såg upp.

Som en pil flög han upp och kastade fälen ifrån sig.

"Stinta! -- Ja -- men Maglena. -- Hur ska jag förstå hä?"

Maglena talade stolt och leende om hela det underliga eldsäventyret.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.
I EGEN GRÖN STUGA.

Ante fick snart en brasa till stånd och det sågodt som midt på stuggolfvet.

Den släcktes ej fast den smäta snön sipprade ner från granbarrstam och snöåa grenar.

Matsäcken förslog ännu. Men se'n man äit var det ju kväl och åter liggdags.

"Int kan vi lägga oss nu igen, såbra som vi ha de", tyckte Maglena.
"Föresten såvet vi int om de ä midt i natta eller lid emot moron."

Hon gick beskäftigt och ordnade om i kanten.

"Vet vi int?! Jag har vä klocka, som säg hva tid de' ä!"

"De ä nog morgon snart, det känne jag påmej, för jag har just som en sän' häng att säta mej till att arbeta med nän'ting. Underligt de månen int hunni längre. Han satt bara några alnar ifrån storfjället, säg jag, nä jag nyss var ute. Om han int håll påte gåner kanske, iståle."

"Har du nän'sin sett månen gåner i österled! Men -- men. -- Vet hvad ä de ä klockan! Hon gå, men ä dåaldeles bort i tok."

Ante lyssnade påklockan, skakade påden, som han sett stort folk göra.

"Hur långt bort i tok ä hon?"

"Hon står pååta. Tta påmoran kan de int vara nä de ä mörkt och månen ä oppe."

"Ja, dåmåte de vara åta påkvälen." Ante började skratta.

"Jag tror skogsråhar trolla bort syn för oss."

"Och förståde me", skrattade Maglena, "för annars skulle vä alla mäken ha tydt ut för oss me en gång att de ä kväl. Snön bä int, så solen måte mest nyss gåt ä en, och bätgubben (Orion) ståju högt påhimmeln."

"Men jag lägg mig int ändå De ä långt till natten än." Ante hade varit ute och kom in med fånget fullt af bråe, som han lade påelden.

"Jag hör någe gläfs långt borta, mest likt hunnulande", sade han.

"Räthonan är ute och lå, förstå du. Int kommer någe vilddjur hit så länge vi ha elden i farten, och int någe skrymt (spöken) heller", tillfogade hon med en skygg blick ut genom granens svartblänkande grenar. "Vi sät käken framför elden och såtar jag i med te sy roser. Jag har tvåvantar te sy på"

"Dåsät jag mej och tāj och skrapa ur träskedar." Ante tog ännen från käken.

"Men åa först sa' bonn när bastua (badstugan) brann. Jag mjölka vå int bara å katta heller, utan vi fåvå åa på samma gång nu, när du är husbond och jag är matmor.

Maglena satte sig bredvid Ante på käken, med trärrilen i knäet. Katten kom och strök sig spinnande emot henne.

Gullspira trädde sitt huvud in mellan grenarna invid dem. I "sängen" snarkade Månke högljudt.

"Ja men annars, hva vi ha det bra, Ante. De är som om jag int skulle lite tänke att komma ut till bygden nå mer".

"Du var stornöjd på brölöpe tyckte jag."

"Ja, för de låarna och dansen och brudfolket, som var såbehändig emot oss. Såhär gick dom i ring och sjög: 'Hej, ho du trotsig flicka'."

Maglena var fädig med kvälsvarden. Hon sprang upp och började hära sånglår och dans.

"Int håll matmororna i stugerna på sådär, int", anmärkte Ante, men han såg stornöjd ut där han satt och tājde skedar, med den skarpa knifven blänkande i eldskenet.

"Nej trösta mej. Jag måste stoppa strumperna våra. De får vara med rosorna sålänge."

Hon flängde laddarna af föterna, hvilka hon, när hon fåt af strumporna, spände ut emot värmen medan hon började stoppa de i dag rät stora håen. Det var ju inte såofta hon slapp till att arbeta.

"Klähvitt, hu'itt", skrek en uggla, som for tät förbi "stugdören".

"Stygg lå", muttrade Ante.

"Han är snål tycke jag. Han säg 'titt hit, titt hit, akt er', såatt råtor och fåglar, som han vill ha, kan gömma sej. Tänk om han ingenting sa utan bara kom och tog dom."

Jag tyck int om när dom säg de fåglarna håls me att tala, som nu trasten. Int tror jag de han säg 'kniftjyf, kniftjyf', när han sitt opp i tallen och sjung hela vånatten."

"Nej, de tror int jag häler. Och int att den andra trasten, som han prata me, säg: 'fattig krigsman, fattig krigsman, hvi rier du inte, hvi rier du inte'."

"Heller de den andra svara: 'mära orkar inte, mära orkar inte'. Hva skulle småglarna ha för roligt om dom bara satt och hitta påsânt", fnyste Maglena.

"De ä folk, som har hitta påtale förstås", sade Ante och synade emot eldskenet om kupformen påskeden var riktig. "En tycker de en hör utomsej de som tala inom en."

"Han hade stuli en knif tänk du, han som hörde trasten säga 'knif-tjyf'."

"Jag menar de."

"Men 'fattig krigsman'. Hvad ä de för reda i de tale?"

"Jag tänk", sade Ante och lå arbetet hvila medan han drömmande blickade in i elden. "Jag tänk att de dä ordena ä kvar från ofredstiderna hä, du vet, när Ryssen for hä och brände gårdar och var såfarlig."

"Int tyckte våra trastar att det var synd om Ryssen int, och att han behöde sitta och rida", puttrade Maglena. "Ingen tyck vä om Ryssen."

"De var vä int bara Ryssen, som var krigsman", svarade Ante saktmodigt. "De kunde vara krigsmänner häifrån å som trasten prata med. Farfar var ute i krig och slogs han. Och därför har ingen fåt ta ifrån oss lande våt."

"För farfar var krigsman", retades Maglena.

"För alla karlar hä var krigsmänner, ser du."

Ante rådde opp sig och hans ögon blefvo stolta och allvarsamma.

"Ryssen understod sig int till att ta oss, och ingen ann' tordes påde häler. Dom hade de vä såuselt då som nu, och å nog barkbröd i farliga hårdå, de sa farfar. Men sir du, krigsmänner var dom ändå hvarenda en."

"Och gick i skogen och var tröt", tillfogade Maglena med ön, medlidsam röst. "De va förstås för sånt folk som trasten sjöng 'fattig krigsman'."

"Ja, och fast krigsman var fattig och tröt, var han rädd om mära sin ändå Sir du sånt tycker jag ä riktigt folk. En sån krigsman ville jag bli om jag åskulle fåbli de jag högst å allt påjorden kan tänka mej till."

Ante åertog sitt arbete och fortsatte med det, tyst och ifrigt med ett djupsinnigt, hemlighetsfullt utseende. Han hade mumlat de sista orden så tyst att Maglena icke gaf akt på dem.

"Ta af dej strumperna så få jag stoppa dom", sade Maglena utan någon som helst tvekan om att detta inte var af nöden. Det var också utan den minsta invändning som Ante slet upp de styfva läderremmarna från sina grofva skor och krängde af sig strumporna.

"De ä farligt behändigt te sitta så hä", sade Maglena. "Men int vill du bli krigsman?"

"Jo, de vill jag, om de blir ofredstider förstå du. Jag tänk vä int låa fiendefolk ta lande från oss heller."

"Men du sa en gång", fortfor Maglena envist, "de du ville bli snickare och hitta på alla omöjliga saker te snickra. Det var just då vi kom från nämndemansgårn ute i Nolens socken. "

"Ja, för i sån drängstuga har jag vä inte varit."

"Du har nog lega i bra nog många ändå i vinter."

"Kan vä vara de, och i de mesta af dom ha nog husbond och drängarna och pojkarna i gården håli påmed snickeri. Dom ha lagat stättingar. Drängarna ha gjort skackler, och fimmerstänger och pojkarna småskoflar och räfsor och sånt grej.

"Hvad gjorde dom i nämndemansdrängstugan, som var olikt de där?"

"Hvad dom gjorde! Jo, du kan veta att nämndeman själf, han snickra på den finaste släde med kuskbock och fint svängdt framstycke."

"Så den vardt lik släden, som stod på bröllopgården?"

"Justament. Alla tre pojkarna, som va stora, granna karlarna, å sönerna hans, dom höl på att säta ihop ett oljeväk att spela på. Dom lä ha sånt i nerlandssocknarna, och spelet ska låa som nä folk sjung i kyrkan med fyra slag tåröster."

"Gosse, om jag skall gå till världens slut så ska jag se och höra sånt spel."

Maglena slog sig på knäet med handen instoppad i Antes grofva grå getraggssocka.

"Dom hade gjort de hä efter ett oljeväk hos storprostens i Solå. Och fast dom va så fin att dom kunde göra hvad som var så konstigt så steg dom opp klockan fem på moron ändå och for till skogs med yxan med sej, och satt på stättingen och körde. Aldrig någe högfärdig var dom. Si sånt ä riktigt folk, å då jag såg dom så tänkte jag bli storbonde och storsnickare jag å förstås."

"Nog såg jag matmora i nämndemansköket vara lika god hon, men int tänkte jag påtill bli nämndemansmor för de", funderade Maglena. Hon såg med belåenhet huru jätehået i Antes strumpa krympte samman under hennes flinka fingrar.

"Snickra hon, nämndemansmor?" frågade Ante med en lustig glimt i ögat.

"Ja, de gjorde hon! Hon snickra påsitt vis och som kvinnfolk gör de, när dom är riktig. Hade husbonn hennes ihop slädar och skoflar och oljeverk, såhade hon ihop lingarn och lärftsväv och ullgarn te strumper och vadmalskläder, och till klädningar å kvinnfolke."

"Sånt kvinnfolk ville jag du skulle bli!"

"Småstintorna hennes, dom fick spola och krusa line och rulla de på rockhufve, och gåut i lagårn med pigerna och mjöka, och ändååvar dom sårolig och behändig med oss, Månke och mej. Och storkvinnfolke dom sjöng låar och småånger när dom spann. Och såfin spånad har jag int sett."

"Vet du", tillade Maglena skyggt och tvekande. "Vet du att Maja-Greta, stintan deras, hon sa att det fanns vittre där i gården, goda, behändiga vittre."

"Han sa såtill mej ågammdrängen, som var kvar i drängstugan dåde andra gått påmåran."

"Sa -- han! Hvad sa han?"

Maglena slängde den färdigstoppade strumpan till Ante och satte sig att stirra påhonom med lysande, skrända ögon.

"Han sa, att småvittre funnits i alla tider där i gårn. Dom bor nära stallgolfve under jorden."

"Men dom kom opp ibland såen kan si dom? Och dom är godsint af sej mot gårdsfolke."

"Bara gårdsfolke gör som dom vill ja", afbröt honom Maglena.

"Hu, heller hva ugglerna ta till ågny här."

Hon kastade en förskrämd blick ut omkring sig. "Kiss, kiss, kom hit och trö mej (gör mig trygg)."

Hon tog katten, som låg påfars gammeltröja, opp i fånget strök och smekte den.

"Du vet de Ante", fortfor hon, "att en gång svor en lill'dräng å hästen i stalle och dåfick han en öfil såhan gick uppsvullen i flera dar."

"De var han vä väd. Sir du såfin sked! Nu ska' jag göra småkedar."

De ä ledt för barn te äa med såna hä smååg."

"Ja, nog var han väd de, drängen", åertog Maglena som, huru kusligt hon fann samtalsännet, inte förmådde att gåifån det.

"En piga dä, som skylldede påde hon hade sån väk att hon int orka spinna, men gick ändå och ololvandes pådåns, hon hade garne så tillsnurradt pårullen, nå hon skulle sta och spinna igen, såhon blef en hel häfva efter de andra, och utskänd blef hon."

"Det var hon vä väd. Annars ä vittreerna int elaka annat än tre dagar före jul. Vi ska komma ihåg te håla oss inne då, sade Ante lite tveksamt förlägen om han skulle ta saken allvarsamt eller inte.

"För dåå Lusse ute och vill ha kristen barn till sej under jorden", hviskade Maglena med lysande, förskrämda ögon.

"Ja, han tala om de å gammdrängen", försäkrade Ante.

"Och en gång, såsa Maja-Greta till mej, såhade hennes egen mormor talt om för na hva hon såg, nå hon låg påloggen och var ung och hade en bödd i halsen."

Maglena talade som om det tillhörde ungdomen att ha bödd i halsen.

"Midsommar var de", fortfor hon, "och mormora hade gjort fint å sig påloggen, båsopat och satt in lö och häggblommer."

"Och småkonvaller å tänk jag", föreslog Ante, som var lifligt med i hvad Maglena förtäjde.

"De vet jag int. Men som hon ligg dä, vaken såsir hon hur småt, småt folk kom opp ur golfve. De var farar och moror och gammelfolk, just som hos oss, men bara en half aln lång va dom."

"Klädd som vi?"

"Ja, i kjolar och tröjer, och karlarna i bussaron (kolt) med båte om lifve, och gråbyxer och skägg."

"De dä var ju bara ackurat tomtar, såna fanns hos oss å, afgjorde Ante.

"Nej vittreer var de. Dom ä finare klädd, och int sågammal som tomten, mer lik folk. Och såmådu tro kom det opp ungdom och små barnungar, som va bara ett kvarter hög. Och dom tog i ring och dansa. Maja-Gretas mormor kunde höra låarna, som dom sjöng. Maja-Greta sjöng dom hon ånu, men jag kan int komma pådom. Bror hennes kan spela låarna påfiol och en ska bli såsorgmodig af dom", sa Maja-Greta.

"Ja, somliga bli rent svagmodig."

"Dåvill jag int höra såna låar."

"Men de hade int låi sorgmodigt ändå när de där smådansa till låarna. De såg såinnande behändigt och roligt ut, att mormor skratta till, och med de sågick böden sönder i halsen påna."

Småolke vardt törsti af dansen och ville dricka, och int en vattenskvät fanns pålogen. Mormor, hon tyckte att det var synd om de där småsmå som svettas, och fläkta sej med förkläderna, såhon steg opp och gick till brunn efter vatten i ett stenfat."

"De var nog riktigt gjordt de."

"Jaa däva dä och dåhon kom in me vattne sådansa och lekte dom än. Hon somna ä, och när hon vakna såvar hon frisk. Och du kan veta gosse, att det låg en silfversked i stenfate, och den skeden har jag sett."

"Dom bo nog i skogen å vittreerna", sade Ante betänksamt.

"De ä 'skogsrå de. De ä ett kvinnfolk, lång och grann i syna (ansiktet). Hon snor sej och dansa och villa bort folk, som gåi skogen sådom glöm Gud och hvad rät ä. Och dåskratta kvinnfolke, och när man fåsi na påryggen såä hon som ett träg, så uthåkad. Men de ä farligt te tala om skogsrå när en ä i skogen. Herre gulla Ante -- de ä någe som rör sig hä ute!"

Maglena kröp intill brodern.

"Du måt lägga mer påelden, men du får int gåifrån mej. Sir du, nu igen? Nej du si ingenting för de ä inte alla, som kan si. De lyse som tvåögon midt i svartgrenarna."

"Dä? -- Jämmerligen stinta, känne du int igen Gullspira?!"

"Gullspira, som låg där påsängen, alldeles nyss när jag var i kunte efter garn??"

Maglena lå häpen och misstrogen, som om geten alls icke, obemärkt skulle kunnat förpassa sig ut ur såvå timradt hus.

Månke satte sig gäspande opp i bälden, icke det ringaste förundrad över den ju ändårat ovanliga stugan. Men han såg ju elden och syskonen och Gullspira och katta. Maglena ropade honom till sig. Hon hade mjök och bröd för honom borta vid elden.

När han äit, befanns tiden ha överskridit vanlig softimme. Man var in påmidnatten. Månke fick pallra sig till sängs igen.

Ante tittade "ut" innan han kröp till kojs. Månen lyste stilla och klar. Stjärnorna vinkade och logo som mors ögon. Det kändes tryggt och godt.

Men Maglena fann det trösamast "inne i stugan", hon förmådde sig inte att sticka näsan utom granens grenar.

TJUGUANDRA KAPITLET
HUSBOND OCH MATMOR.

Tidigt på morgonen, långt innan solen var uppe vaknade barnen. Det var duktigt kallt på morgonkvisten, så de kröpo ner i fålen igen.

Obegripligt behändigt var det att ligga så och höra fåglarna vakna, den ena efter den andra.

Kråkorna voro tidigast. De kraxade som brandvakter, rå och skrälliga i rösten. Genast började de gorma om råtor och fågelägg, och flögo snart bullrande ut ur skogen.

Skatorna tittade ut ur det högt i en talltopp skickligt hopfogade nästet. De fingo ej näbben ur boet förrän de skrattade.

De skrattade å att en rå långt borta tagit en hare och blifvit skrämnd så att han lämnat lite kvar till frukost å dem. De skrattade å våfåglar, som vågat sig opp i snönarken så tidigt. Tydligen bade de glömt att det nu för tiden brukade bli hårdå med vinter tills solen gick högt på himmeln om dagarna.

"Ke-ke-ke-ke. De skulle trilla från grenen hvarenda en, ihjähungrade, ihjäfrusna". Och de skrattade å människobarn, som tagit bo i skogen. För årigt kände de vå igen Frostmojåls-barnen. De hade mer än en gång skrattat å dem nå de gåt i skogen och plockat ris och slåpat bördor till litet gråt människobo. På de vida myrorna invid stugan hade de sett dem plocka bä. Och nu lågo de tokiga ungarna hä, midt i skogen. Och inga vingar hade de att flyga med och ingen nåbb att hacka med, om uf eller rå skulle komma på dem. "Ke-ke-ke-ke --" skatorna skrattade i korus.

Vid femtiden vaknade gulsparfven. Med lenaste röst, knappt börbart, hviskade hon till maken: "å du vaken."

Han svarade med ett sönnigt, mjukt: "visst å jag vaken."

På en gång, invid hvarandra stucko de sina småhufvuden ut ur boet.

Nej, hvilket jubel som brå fram ur deras strupar nå de sågo huru vå och sommar nåmade sig.

"S-i-r du", sade lilla honan. "S-i-r du att jag hade råt. I å blir inget nåå. Vi kunna skynda på med boet."

"Och börja att tänka på ungar", kvittrade hanen.

Så brå jublet löst igen från dem, från småfåglar, som just anlåndt för att "se sig för":

"Ingenstädes påjorden är det som här", ljöd det. "Se solen stiger över fjället. Snart stannar den kvar hela natten. Skogen är såvid. Vi kunna redan stanna här, nu som i fjol. Dåfröso vi, dåsvulto vi. Men boet var godt att ha. Vi ta' det igen, vi ta' det igen. Sol och vå. Intet nödå. Sol och vå!" Påolika dialekt och i olika melodier klingade från småfågelstrupar, "sol och vå", bo och ungar"! Långt, långt inne i skogen hördes det.

Barnen lågo stilla och lyssnade. De hörde huru orren spelade, och visste vå huru lustig han såg ut, när han till spelet dansade rundt, rundt.

Och just nu, just när solen stod upp började tjädern sitt spel, sitt hemlighetsfulla hviskande, sitt underliga ugläe med det slutliga skriet af lycka. Lyckan af att lefva och att ha den lilla milda honan att sjunga för.

En stark doft af kåla och fuktig barr, af här och hvar redan bar skogsjord trängde med en nyväckt mild sunnanvind in, under granen.

Barnen satte näsorna upp över fålen. De söpo in luften och fingo samma håg som fåglarna att flyga upp, att kvittra och sjunga.

Bäcken hörde de. Redan frigjord porlade den bredvid dem, även den som i kvittrande jubel.

De satte sig upp i bädden: Påen gång tog dem lusten att sjunga.

Maglena började:

"Morgon mellan fjällen,
klara bäck och flod
porlande mot hälen
sjunger Gud är god. -- Gud är god.

Dagen ser jag bräckas.
Fram går ljusets flod.
Dalarna som väckas
susa Gud är god. -- Gud är god.

Skogens fåglar sjunga
med ett glättigt mod,
där påkvist de gunga,
kvittra Gud är god. -- Gud är god.

Sjä vak upp och svara
med ett glättigt mod.
Hö din lofsång klara.
Sjung att Gud är god. -- Gud är god."

"Oj hvad de' är behändigt och grant och roligt te ha gård och köka i skogen", sade Maglena. Hon sprang upp, när de slutat sången.

"Nu ska' vi göra oss fin, och göra fint i stugan", sjöng hon påsin egen melodi. "Jag ska tvätta mej och jag ska tvätta dej, och jag ska kamma mej och jag ska kamma dej."

Maglena hoppade i schottissteg fram till Månke, som satt i bädden och kliade sig i hufvudet med bägge händerna. Han var ganska svartbrokig i ansiktet genom att ha' stått över röken, och att i sönnen ha' gnidit ögonen med inte vidare rena händer.

"Int äde där nå behändig lå int", muttrade Månke, som genast kom i stark misstänning. "Tvätta dej sjäf du. Du ä såsvart pånäsan som gamm'hönan hos Sven-Pås."

"Men du ä såbrokig i syna som svart- och hvit-geten hos Nils-Nils. Hva' tror du att Anna-Lisa skulle säga. Jag tänk' Per-Erik han ser annorlunds ut han, än du."

"Ja, just som de vore någe behändigt te' ta' efter hur han si ut nu. Gåhän, jag ska ner till bäcken efter vatten."

"Men, sir du Månke, först ska du vara ren i syna och om händerna, åde om du vill eller int." Maglena tog ett stadigt grepp om den sprattlande pojkens arm.

"Du tänk' vä spänna påmej lill'skjortan där, vi fick föra veckan, heller låa mej gåomkring här som Kain påtaflan hos Carl-Nils, presis naken. Lå bli mej, hör du."

Månke fräste och grinade som en lokatt i strid, beredd att till det yttersta försvara sitt skinn.

"Ante, håll i pojken å mej", flämtade Maglena. "Han ä int tvätad på tre dar. Det kom för mej i natt de jag måt ta' i me allvar för te fån tvätad och kammad, nu, när han int' ha Anna-Lisa."

Hon lösgjorde sin ena hand och kliade sig sjäf, varsamt och omäkligt i hufvudet.

Ante lade ned fånget med kvistar han burit in och kom Maglena till undsättning.

"Du ska' vä skänmas te si ut sänre än en gris."

"Men en skrapa int grisar ren med skarsnö int, och de tänk Maglena göra med mej, hon har int nå vett", grinade Månke.

Stora tårar gjorde förberedande strimmor i hans numera ganska röda kinder, framvisande prof påhuru de skulle taga sig ut som helt vattensköjda.

"Gåner till bäcken efter vatten i vrilen här, såfåvi tvätta dej ren, såvidt du int tvätar dej sjäf", sade Ante medlande.

Månke slet sig vildsint ur Maglenas grepp. Blixtnabbt räckte han ut tungan å henne och försvann ner å bækken, kvickt som en ormsnäla (öla).

Maglena såg onekligen mera besviken än belåen ut, när han efter en stund kom "in" skinande blank i ansiktet, som dröp af vatten.

"Ge mej en trasa", frustade han högtidligt, "så jag får gno mej i syna. Jag har tvättat mej i bækken."

Maglena, som under hans frånvaro hos sig frammanat en lejoninnas mod och styrka, för en förestående brodersstorrengöring, slet häftigt lös den ena ärlen ur fars gammeltröja och gaf honom den.

"Hva i syndstraffe ska' du klösa mej för?" skrek Månke ilsket, när Maglena inte kunde motstått sno trasan i några renande, torkande tag om pojakens nacke och öron.

"Du ha väl int' ögon bak, så du kan si att du är svart påhalsen."

"Hjäpandes stinta, då måt jag väl hjälpa dej å när du ska' sta, för int' annat än jag kan si så har int' du heller ögon bak.

Maglena drog sig tillbaka slagen af detta broderns argument. Det var ganska nedsätande för hennes mors- och matmorsvärdighet att måta så helt ge sig.

Men humöret hos henne tog upp sig igen.

Hon lå fälten, som hon höll på att lägga ihop, falla ner igen i mossan, gick såmed snabba steg till kanten som hon häktade ner från kvistknaggen. Där fick hon dåändtligen rätt på måssingskammen. Med triumferande uppsyn rök hon emot Månke med kammen i högsta hugg.

Men han var i denna stund oåkomlig, stark, överlägsen, för första gången ordentligt sjäftvättad. Ren om händerna, trastorkad!

"Stinta, gå ner till bækken och gno af dej svartfläckarna på näsan. Nu sir du ut i syna som galten hos Nils-Nils."

Men nu måste Ante skratta, och när Ante skrattade sådär innande roligt, så måste de andra begge skratta med.

"Ta hit kammen", sade Månke, som först återkom till allvarstankar. Hans uppsyn var vildt beslutsam, och han tog emot kammen som om den varit spjutet hvarmed han blifvit dömd att taga sig af daga.

"r jag god för att tvätta mej, så ska' jag väl ta mej igenom te kamma mej å om de så skulle vara bå en och två gånger i veckan."

Maglena, som lämnat brodern med en misstrogen retsam fnysning, kom snart opp från bækken lika skinande ren hon som Månke.

Denne satt strängt andäktig framför elden, med vattendrypande hårströpar som småljusvekar stretande ner å halsen.

Kammad var han otvivelaktigt, ty hullet lyste blodrött igenom där håret var benadt. Månke frös och huttrade, men hans blåläppar ville dock icke ut med huru föga behändig harm fann tillvaron i detta sjäfsnyggelsetillstånd.

"Jag tror du fryr, jag," sade Maglena, som kom att titta på Månke genom det lockiga håret, som hon benade och drogs och slet med för att få det rent och om möjligt slät.

"Om jag fryr! Ja visst fryr jag. Se efter om de int' är is ner å ryggen påtrågan."

Månke satt mol stilla som om han sjäf frusit till en istod, och därmed förlorat förmågan att röra sig.

Maglena kände sig liksom lite ångerfull. Hon vred hastigt ihop sitt hår omkring en kam af järntråd med mässingsrand på som hon fäste högt i nacken. Så knö hon ylleduken påigen och tog snabbt i tu med morgonbestyren. Först "ladugårdssysslor" förstås, för mjök å pojkar och hela hushålet. Hon måste sen se om kråken, skrapa och borsta dem. "Gammelfolke" blef i en hast till en hel stålig ladugårdsbesättning.

Matmor dukade sedan fram frukost å "karlarna". Hon hade sånär puffat "drängen" Månke rät in i elden under striden att få honom att sitta nära den och värmen, när han, som visste med sig att han var dräng, ville ge' husbonden den platsen vid "öre" ändan af bordet.

Medan de åo stod Maglena som riktig matmor vid spisen och stickade vantar. Först efter "karlarna" blef det hennes tur att ta' för sig af mjök och de brödbitar och limpkanter hon hade sparat i matsäcksknyttet. Ante lade påelden och skickade drängen till skogs med kåken. Han skulle i dag efter ved för hushålet och kände betydelsen af att vara både häst och dräng.

Maglena hade bäddat opp sängen, "sopat" golvet med en knippa björkris, diskat och skakat "kläderna". Som matmor satt hon nu på en hopvikt fäl vid spisen och lagade husbonds byxor, medan husbond sjäf satt hopkrupen i andra fålen och tåigt väntade på det för en husbonde rät oundgängliga plagget.

Hon ståde under tiden frågor på honom i katekesen, hvilken de förstås förde med påvandringen:

"Hvad nytta med för arbetsamhet?"

"Arbetsamhet befordrar häsa och västand, hindrar många tillfällen till synd."

"Käre dej gör de int' sånoga. Bara lappen bak blir riktig, förstås", fortsatte Ante i samma andetag.

"Du kan väl int gå med frans kring byxbena håler nu, när du är storbonde", invände Maglena förebrående.

"Hvad förstås därmed att Gud hör våra böner", frågade hon i samma förmanande ton.

"Att han i sin vishet och godhet gifver oss, antingen det vi begära eller det som för oss bättre och nyttigare är."

"Det blir nästan kallt att sitta såhär", sade Ante och försökte att få den slitna fålen att räcka om den bara kroppen.

"Ja, såfår du ta' dom, nog sitt lappen bak fast, men i kanten har jag bara slamssytt så jag får göra det bättre i kväl när du lagt dej."

"Om jag vet huru vi ska' kunna stanna i den här behändiga "stugan", fortfor hon.

"De syns dra ihop sig till nederbörd", anmärkte Ante, "det såg ut så kring månen i natt, och då blir det farligt ledd för oss te komma härifrån i slasket. De bli allri nån skare."

"Om vi bara hade någe te' åa såha vi de bra här i vår egen stuga."

"Men vi ha nog ingenting te åa."

"Om de hade vari sommar ändå, fortfor Maglena.

"Men de är ingen sommar än", svarade Ante med tungsint uppsyn.

"De blir nog ingen annan råd ändåän att vi ge oss ut igen", slöt han med en suck.

"Nog kan vi väl hitta pånån råd, dåvi ha' de såbehändigt här."

Maglena slet hurtigt andra ärmerna ur fars gammeltröja. Hon ännade sy igen ärmhålen och göra den till utanpåkrage.

Bästa råd blir, att du tar pengarna våra, alla tolfskillingarna och gå ut nu, påskaren. Här bredvid fins en svedja som dom nyss ha bränt och dåfins det nog någe folk som rå om nå', där du kan fråga efter handelsboden som lill'Anna i bröllopsgårn tala om."

Antes min klarnade.

"Ja, och jag har träskedar, och svaror te byta ut och sådåalla tre tolfskillingarna te köpa mat för. Finn' jag bara handelsboden såkan jag få mat såvi kan vara kvar här tills du fålaga opp oss."

"Och du hinn fåbra' med skedar och svaror te bju ut. Om det bara vore såatt lövet börja spricka fram påbjörkarna såkunde vi göra vispar å och lassa påkåken."

"När de ä vispristider ä de nog slut påkäkföre", anmärkte Ante småkrattande.

Han kände sig såbeläen över byxorna, som nu täckte ordentligt utan att han jämt behöde dra och tja dem uppå och över att han kunnat katekesläkan, som han satt sig för, men fränst vid tanken att de ännu någon tid skulle fåbo kvar under granen och slippa att gåkring bygden efter mat och husrum.

"Dåger jag mig af då, sade han. Maglena gned hans gamla påshufva i snön, och skrapade tröjan med skarsnöklimpar. Hon tyckte alt han såg riktigt fln och storbondaktig ut när han vände sig emot henne och bjöd farvä innan han lyfte pådörgrenarna och gick ut.

"Jag fågodt mäde, häst och karl", log han emot Mänke, som kom med lasset fullt af tjäfyllda tallrotsknödar.

"Ptro, still Blacken", sade Mänke å sig sjäf. "De ä grant lass. ~r det int? Jag tänkte trafva opp veden här påörsidan gården såsolen få torka uten."

Mänke spottade och pekade ut platsen som han sett ut för ändamålet.

"De blir bra de. Farligt bra att jag har riktig dräng vid gården. Jag far till kvarn jag nu, såvi fåbröd och såmåt jag skaffa hem nån sätpotatis."

"Käe dej. Vi ä utan päer snart i hushåle ä, ropade Maglena inifrån stugan.

"Men vi ha' ingen panna te koka i", svarade Ante med hufvudet under dörkvisten.

"Jag tänkte steka päerna i askan till middag, och strömmingen på glöden, för du tar vä hem strömming ä. Matmor kom ut ur huset. Hon stod med händerna under förklädet och pratade med husbond och drängen.

"Finn du någe bra ännen till tvarer och skedar såta' med pånästa lass", sade husbond. "Såfarvä med er då, tillade han och gaf sig af småspringande mellan träden i skuggan dä skaren ännu bar, fast det började bli såvarmt att matmor måste göra solbåge med armen över hufvudet för solen, som steg och lyste och värmdede. Hon gick in igen, men ropade ut till drängen: "Kom ska' du fåsi pågrant."

Mänke hördes sätta in hästen i stallet innan han sälligt kom in.

"Hva ä de?"

"Sir du solen pådropparna i hela taket här. Si hur det lyse rött och i alla de färger påkvist och gren. Såfint har vä int kungen en gång."

"Neej, grant ä de", medgaf Månke, "och varmt och bra ha' vi de hä vid elden."

Han stod beläen och vämde sig.

Gullspira tyckte om elden, hon såå som Månke. Hon hade lagt sig på fålen bredvid Maglena, som liksom hade stöd af henne för ryggen.

Påett annat hörn af fålen låg kattan, påmjukt böda framtassar och stirrade i elden. Hon kurrade och spann högt när Maglena bara vände sig emot henne.

"Månke, nu kan du stanna inne och hvila morgonvard."

"Jag ha' mest lust till de å, medgaf Månke värdigt. Han försökte klänma å sig en bit af fålen, som Gullspira bredde ut sig pådä hon låg och idisslade.

"Maka dej Gullspira, du har bättre pådig du än jag", puttrade han och lyckades till sist fåen draglig plats påett hörn invid geten och systemen.

"Nu tycke jag att vi ska' dra' igenom första hufvudstycke i lill'katekesen, för i morgon ska' vi ha' husförhörskalas", sade Maglena med ganska instälsam röst.

Hon började att fåför sig att det var bäst till att ta' Månke med lämpor. Det oroade både henne och Ante att den lille brodern fick gå såoläd hela vintern.

"Första hufvudstycket vet jag visst att jag kan", försäkrade Månke drygt.

"Aldrig värdt att du säger de", utropade Maglena förtrytsamt. "Svara dåpårapet påandra budet?"

"Du skall icke missbruka Herran din Guds namn, ty Herran skall icke låa honom vara ostraffad som Hans namn missbrukar."

Svaret gick flytande, Maglena var påagligen häpen. Men hon tänkte snäja honom med åtonde budet, som alltid tett sig trassligt för henne.

"Hvad förbjudes i åtonde budet?"

"All osannfärdighet och i synnerhet falskt vittnesbörd emot nästan."

Månkes ögon lyste triumferande.

"Tänk att nu måte dåtuppen väpa å dej när Ante kom tillbaka", berönde Maglena.

Månke pöste af beläenhet.

"Ja si katekesen ä dåint någe farlig för mej int", sade han utan vidare anspråkslöshet. "Jag tror du ha' int sålåt för de du, som jag", tillade han överlägset.

Maglena kände sig en smula illa berörd. Men det kom icke i fråga att hon tänkte erkänna underlägsenhet i något hänseende.

"Huru ha' vi med psalmerna?" åertog hon med värdigt allvar, medan hon med synbar möda trädde om stickorna i tumhået påvanten och började sticka tummen. "Den där: Hela världen fröjdas Herren."

"De gå jag int ut me", muttrade Månke. "När ordena stjäper sådär på hvartannat och föjs å sådom ralma lös, om ett enda ord gåunnen, så kan jag int minnas dom."

"Men vi ska' sjunga den versen i moron påhusförohöre och Ante han skall vara präst, och dåvi fåint skänmas för en."

"Läs versen tjugu gånger högt såfå du de snart i dej."

Månke tänkte verkligen följa Maglenas föreskrift. Det var ocksåå trögsamt att sitta här inne vid elden och se uppå de solgranna dropparna i väggar och tak, och ha för sig husförohörskalas med askstekta pärer och glödstekt strömning.

Han lade några feta rotknödar påelden, som flammade sågrant och värmd. Sen satte han sig ned påfålen med armbågarna påknäna, händerna under kinden och boken påmarken framför honom.

"Hela världen fröjdas Herren", läste han versen ut, om och om igen.

Katten spann och kurrade.

Gullspira idisslade.

Maglena redde i det granna garnet. Hon tänkte vederkvicka sig med att sy rosor påsnart färdiga vantar.

Solen glittrade i småknippen över mossgolvet. Rundt kring "gården", överallt i granen hödes smååglar kvittra och prassla.

Maglena satt och tänkte påhuru grant allting var. Ingenting kunde vä vara såfröjdefullt som att ha' egen grön stuga i skogen.

Ante, han skulle nog tråttillbaka till den han å om det ock kanske skulle dröja till sena kvälen innan han kom.

I samma nu hörde både hon och Månke springande steg, flåsande andetag från en, som kom rusande emot granen, som föförd.

Midt igenom väggen, utan att ta' till räta ingången kom Ante, så slut, att han, innan han kunde fåfram ett ord kastade sig ner rak

lång påmarken. Blek var han, med håret klubbigt af svett.

Det dröjde om innan han förmådde röra sig eller säga ett ord.

TJUGUTREDJE KAPITLET. UNDANJAGADE.

Ante reste sig brålskande åer opp.

"Lägg ihop de vi ha och stoppa i kunte. Skynd er som om elden vore efter er", flämtade han ännu kippande efter andan.

"I fridens dagar", sade Maglena. Hennes ogon mörknade af skränsel och läpparna skåfde. Men kvickt och omtänksamt lade hon ner i kunte hvad hon bredt kring och gjort trögsamt med under granen.

"Ska' vi måta gåhärifrån ändå", hviskade hon och såg sig förfärad omkring.

"Ja, och de påeviga rappe", sade Ante med hes, dämpad röst. Han snörde raskt fast fålar, kunte och ännen påkåken. Tyst, med sammanbitna tänder lade han åer snöret över axeln och drog iväg ut genom räta dören.

Maglena föjde och skåd påkåken. Hon förmådde inte se in tillbaka i den granna, fina stugan, där hon dåändtligen känt att hon haft ett hem, det första se'n de lämnade lill'gråstugan. Gullspira gaf sig efter förstå, tät i håarna påde aftågande, som en hund.

"Ta katta Månke", sade Ante två i rösten. "Dom ännu nog ondt å henne åsåvä som å oss."

Han gick tungsam och bitter i sinnet och drog kåken. Det var svårt att komma fram dåsolen löst upp skaren och snön var som vatten, så Ante sökte sig ut å nipkanter kullar och dikesrenar, där det var så godt som bar jord och där kåken inte lämnade såtydliga spå efter sig håler.

"De ä drängen från elakgåden, förståni, som ä efter oss", sade han omsider, när de hunnit så långt att ej skynten af den höga, grofgreniga granen, under hvilken de bott, syntes.

Maglena hade nog hela tiden förstått att det var för folket från den gåden de nu rymde.

Hon ryste såatt hon skakade, när hon tänkte påden kvällen ute i lidret i månskenet, när de hörde Gullspiras farliga skrån och sågo henne ligga där som död.

Inte förän de kommit så långt, att de hade en annan by i sikte, vågade flyktingarna hvila.

De orkade ej heller längre kafva sig fram i den lösa ojätta snösjöjan.

Mänke var såtröt att han gret. Katten hade han längesedan släppt. Hon följde barnen i det längsta jamande, med svansen rät i vädret, men när hon kom rakt på ett skerretsbo inunder en rågkerren så stannade hon. De förstodo ju att hon måste stanna, såhungrig som hon var. Huru skulle de bara själfva våga sig fram till byn för att bedja om en matbit.

"Vi fådricka mjök sålänge", sade Maglena. "Ett par tre brötkanter har jag påbotten af kanten. Förän vi ge oss in till folk så..."

"Om vi vå kom ner till ån, och öfver till andra sidan, där ni si den där stor byn, såvore vi ifrån det här hålet", grubblade Ante.

"De är oppstop (vatten påisen) påån, men vi hitta vå pånåge stäle te komma öfver på'rena isen", ifrade Maglena.

"Stackare dej, Gullspira", sade hon och smekte geten, "du fåfara illa du såhär ute påvidden. Men innan vi gåöfver ån finn vi vå alltid nån liten björklund eller några småalar, där du kan fådej ett må." Gullspira klagade icke.

Icke heller hon åskade byarna. Såhon trippade lät före utför en slingrande stig, som i utkanten af byn nådde ner till äfven. Ante styrde käken och det bar iväg med fart. Här i skuggiga nipvägen fanns lite isföre kvar.

Mänke satt belåen påoch Maglena sprang efter, fort såladdarna hvirflade som trumpinnar.

Brällappar voro kastade öfver isen, som i uppsmåt snösjöja flö öfver kånisen invid stranden. Men Ante stannade. De hade kommit till en behändig allund med smånar, och Gullspira skulle ha sig ett dagsmå.

Här var orimligt tryggt och undangömdt ner under branta nipan. Såhär kunde Ante fåtala ut om farligheterna han hjäpt dem ifrån.

De fingo höra huru han sprungit och hoppat mellan trälstammarna och varit såglad när han tänkte påhuru han skulle komma hem till "stugan" med maten. Långt bortom svedjan hade han gått, men rätat sig efter solen såhan gick ifrån det hål där elakgården var.

Han hade blifvit riktigt stornöjd när han hörde röster af folk. Det var timmerhuggare, som talade högt mellan trälen. De hade roligt å något, det förstod Ante, som skyndade att nåfram till dem.

Men såhörde han det skrämmande ordet "kask" och "jag skall lära dem både och mer till. Pojken, som satte krokben för mig skall fåså mycket han tå". Det var finndrängen i elakgården, som talade.

Den andre, lilldräng i samma gård hade skrattat å såna ungar, som

vågade sig påstort folk och sade nej till starkvaror. Ante hade nät och jämt hunnit huka sig ned bakom en höj med ris och bräe, däifrån han mellan kvistarna kunde se över till karlarna, förän den vindögda finnen vände sig rät emot det hål, där han krupit ner.

"Dom finns här nånstans påskogen", illskratta drängen. "De ä int svåt te förståde, för de ha runni blod efter geten påett par ställen oppe i vägen precis där kåkspåren gått in påvidden, där skarsnön bar påmåon."

"I de här godvädre lä dom int komma långt med tung käke och en get, som vä ska ha bra ondt för att gånu", hade den andre karlen svarat med ett illjarsgladt skratt även han.

"Geten där fick nog såmycket hon tåte", grinade finnen. "De ä slag (piggt gry) i Grels och i de andra pojkarna i eran gård också"

"Ja, och int mindre i stintan. Du kan tro gosse, men hon sa i morse, dåjag tog kasken och int hade nån te ge na: 'Fåja int en kask', sa hon, 'sågåja dit i grafven.' Mor hennes hon måste leta fram en skvåt och ge na en ändå för stintan gaf sig inte."

Nu hade de skrattat begge tvåsåhårdt såatt smååglarna hade blifvit rädda och flugit bort.

"Knifven, gråhunn i gården ä lika inmarlig och illsint han som folket i eran gård", flinade finndrängen. "Han ä nog god till att spåa opp ungarna och ha dom fast i ben och rygg och det innan dom hinn gapa".

"Allt de där låg du och hörde på" hviskade Maglena med ögon vidgade af förskräckelse.

Hon stod och höl ner en kvist med svälände vide- knopp å Gullspira.

"Jag kunde ju int röra mej från stålet. Finndrängen där stod och glodde liksom misstänksamt rät in i rishögen där jag låg. Jag tordes int andas en gång, för jag trodde de han hade varnat mej, när jag kröp ner där."

"Gosse, att du int dölde å rädsla!"

"Int kan en dötåsant", tyckte Månke. Han satt kvar påkåken med uppdragna ben, såslut att han knappt orkade följa med Antes utläggning af de faror de undgät.

"Dåint jag dölde, dåkatta kom påisen med eldslåger i ögon, och rompa (svansen), som stod som rök påna, såjag trodde de var skrymt (spöke), sådönog ingen annan häler."

Efter denna försäkran sjök Månke åter tillbaka i sitt slöhetstillstånd.

"Ja, nog var jag rädd", medgaf Ante. "De for igenom mej huru det

skulle gåer och Gullspira, och hvad de skulle bli å mej om dom, som stod dä och grina såledt, hade varsnat mej."

"Långt bort kan dom int vara', sa finnen och tog några steg emot rishögen, dä jag låg. 'Dom kan ligga gömd hä å för jag tyckte nyss att det liksom röde sej bakom rishögen dä'."

"Han tog opp en sten och kasta i högen, sådan sänä tagi i hufve på mej."

"Och du gaf dej int till att skrike eller röde dej?" Maglenas röst var tjock af förskräckelse.

"Nej, för dåhade de ju vari slut me bäer och mej och Gullspira. Men finndrängen klef fram än en par steg."

"Gosse, jag stå int ut te höra dej."

"Men då kan du förstå såkom en helande hop småänlar farande utefter backen, svart och gult ådom, som en lång trasmatta, som flög framför föterna pån. Han trampa för att fådöl pånån af dom, och hoppa högt i vädre, såsint vardt han, och såvände han ögonen från mej."

"Såmärkligt. Dom kom som utskicka. Vi ha int sett nåfjälänlar än, me'n vi vari hä i skogen", grubblade Maglena. "Mor skicka fram dom de ä dåmin tro. Men nu sprang du vä?"

"Nää Jag var int god till de. Finnen gaf sig tillbaka till den andra drängen, och nu sa han de jag hade stuli klockan och fålen hos farfar."

"Du stuli -- tagi olofvandes!"

Maglena släppte grenen. Hennes ögon brunno svarta af harm.

"Ja-a han sa de."

Antes uppsyn var tungsam och sorgsen. "De stack just som såondt i mej, mådu tro."

"Ja, dåskäms jag te gåut i bygden hos folk. 'Stuli', just som Jan Ers Kalle, som hade stuli å en handelsman och sitt i häkte ner i stan."

Maglenas läppar böjade skäfva, tårarna kommo flödlände.

"Stinta, du måvä veta att jag int ä god för te göra sånt!"

"Men de ä farligt att nån bara ha sagt sånt. Mor skulle vä ha döt om hon höt de."

"Mor lä vä si hvad som rät ä hon, dä hon ä, såint ängslas jag

för de. Jag ängslas mer för farfar i elakgården."

"Hvad då?"

"Jo, du vet de Maglena, att finndrängen sa, de Brita hade kommit in te farfar på måron och skulle lägga påelden där, och då hade han fått slag."

"Såhan inte kunde tala om att han gett dej klockan och fålen."

"Han hade fått slag stackarn, och kunde int röra sig ur sängen", vidhöll Ante saktmodigt. "Far och mor i gården och småpojkarne hade kommit nerfarande till farfar. Dom hade sett att klockan och fålen va borta. Farfar hade förmåt säga att jag fått begge delan af 'en. Karlarna häma hur han sagt. Dom stamma som farfar. G-g-g-ossen h-h-h-a f-ått k-k-k-klockan och f-åällen, G-g-g-rels s-s-s-ska int fåde. "

"Han var behändig farfar, och godaktig. Men dom vardt vä sint pån?"

"Dom vardt de. Sonhustrun, hon hade skakat en och sagt att han skulle ta fram klockan, och Grels hade vari såsint att han hade gråi och sagt allt hva ledt var te farfar."

"- då låg han ensammen, ingen te ty sej till", sade Maglena med ömmaste medlidande i rösten.

"Jo, han fick den han kunde ty sej till, för si du han dödde igår kväls, farfar."

"Dåha han de lika bra som mor", sade Maglena låttad.

"Men Grels, han vill ha igen klockan och matmor vill ha fålen."

"Och finndrängen vill piska opp dej, och ha i Månke och mej brännvin", fortsatte Maglena, som rysande såg uppå nipslutningen. "Men vi måte skynda oss häifrån."

"Dom skulle int ta till åjaga efter oss förän påeftermiddan, när dom vari hemma me ve'n. Men dåskulle Grels och de andra barna vara me. Och Knifven skulle dom ha te spåa opp oss me."

"Gosse, vi måt ge oss över ån pårappe. Hunn deras tappa spåre när vi gåöver uppstoppe (vattenbåtet) och dra å oss brädlapparna, som ligg över dä."

De ordnade bråtskande påkåken. Maglena stannade plåsligt i arbetet med att snöa igen kanten.

Hon grep Ante om armen.

"Gosse! Hör du! Nu ä dom efter oss ändå båfinndrängen och barna och Knifven. -- Hör du, dom ä snart hä! Utför nipan hä kom dom -- nu ä

dom bakom klippsten här bredvid --."

Ante stod stel som en bild. Han hörde tydligt han som Maglena ilsket hundgläns, som hastigt nämade sig genom småskogen, hvilken gick nerom nipan. Bortom en brant stenvägg, som skåd ut midt i nipan hördes eggande rop af karl- och pojkröster.

Nu prasslade och bräcktes grenar alldeles invid dem. Maglena, och Månke, hvilken just masat sig opp, kastade sig storskrikande framstupa över käken.

Ante höll Gullspira vid ena hornet bakom sig.

Han stod stilla med bister tungsint uppsyn.

Barnen -- Gullspira -- åter for det igenom honom att han själf föt dem till det elände, de farligheter, som de nu hade över sig.

TJUGUFJÄRDE KAPITLET ETT OFÖRMODADT ÅTERSEENDE.

Det var hufvudet, hornen af en ren, som i detta nu visade sig för Antes förut vettskrända blick. En ren, som med klapprande klövar och i sin tur dölsskränd blick från stora, svarta ögon flög förbi honom och fortsatte vägen utå älfkanten.

En lapphund var honom tät i hasorna. De störtade förbi utan att taga notis om barnen där vid käken. Sådana småstackare var ej renen, än mindre hunden rädd för.

Med höjtande rop kom en lapp från björkdungen. Han rände i snabba steg fram påbreda, korta skidor. I hans spår följde åter en lappojke.

Ante trodde inte sina ögon.

"Mattes Klip!"

Det var ju en lapp från deras egen hemtrakt i högfjällen, en som hade kåa bara en tio mil ofvanom deras egen socken.

Lappen gaf till ett utrop.

"Ar de int Ante från Hvasstoppsbyn i fjället. -- Och Gud tröste oss, de småena åoch tunnare nu än lappens barn. Föda har trutit för fjälbarn i vår."

"Mattes! -- att de ä Mattes!"

Maglena, som ännu darrade i hvar lem, gick fram till lappen.

Månke vågade knappast höja hufvudet från käken.

Den här gången trodde han mest att skrämseln hade tagit död på honom, för han måttade icke röra sig ur fläcken. Dessutom satt den tanken ännu kvar i hufvudet på honom, att hojtandet han hört invid sig kom från kaskdrängen och elakgådspojkarna, och hundgläset från Knifven.

Månke kunde icke såpåen gång vända upp ner eller ner och opp på alla föfätliga föreställningar. Han måste ha tid på sig att råa till dem inom sig.

Däför låg han kvar, skafde smalbenen över käckanten och stod så godt som påhufvudet i fåskinnsfälen.

Det var först vid en rappande smäl påden kroppsdel, som han alltför oförsiktigt prisgaf som han studsade tillbaka och fick fotfäste på marken.

"Lill'dräng blifvit skränd från vett, duktig karl annars oppe i lappfjälén", sade Mattes.

"Det fanns int sånt folk dä, som skrände lifve ur en", puttrade Månke.

"Den här gången va de mest gjort me mej. De ä int nåbehändigt te tro de en ska bli ihjåbiten af hunn och sen brännas opp inni magen af brännvin, som de ryker ä."

"God lilldräng, som ä rädd för farlig elddryck. Fattig lapp dricka elddryck, och det blir slut på lappen."

Mattes hade med ens fåt en sorgmodig uppsyn, men fick snart igen sitt glada, jämna lapphumör.

"Stor lycka nu, att renoxen gifva sig ut ur hjorden på morgon, vara sint och rädda efter den i snöatten hela dagen. Nöjd nu å flyende ren. Nerlja nog också nöjd att stanna. Ge föta nu till er alla."

Lappen tog ur "lappsåpet" (den, ofvan såpet vida koltén) en bit renost och hårdt bröd, som Nerlja, sonen hans, såväl som de andra, hungrigt togo å sig.

"Int långt borta från hjorden nu. Renoxe nog redan dä. I natt få svensk barn bli småappar i kåa hos gammal lapp."

"Gulla er Mattes, lå oss gå, ifrade Maglena och drog Mattes i koltämen. "Jag hör en gråhund ofvanom ni- pan, han gnäl och leta spå. Jag hör pojkar hojta å"

Maglena fick Mattes med ner å isen.

Lili'Nerlja såg påhuru Ante styrde om påkåken. Han tänkte att svenskfolk hade det besvärligt när de skulle vandra. Ingen akja där man kunde snöra fast hvad en ville ha med, och ingen ren att dra över

milsvidderna.

Väst af allt med såtung klädesrustning, helst för föterna.

Ante och Månke hade ju storfolkskängor, sura och blåa, stoppade med hö Deras långbyxor med lappar och ref och deras långämade tröjor utan midjebåte voro leda, obekväma plagg. Aldrig skulle en lapp velat eller kunnat komma fram i slik dräkt.

Lill'Nerlja han spratt och han hoppade, smidig som en skogsmård i sin korta renskinnskolt med de bensnåva byxorna fastsnurrade vid smalbenet medelst granna band med tofsar, och påfötterna de fjäderläta skinnpjåkorna.

Den blåtoppmössan med gröna randen satt lät som ett intet på hufvudet. Lappgossen lade skidor och staf påkåken och tog tag i repet för att hjälpa Ante att draga.

Mattes hade rådt dem att låa lasten bli kvar där. Han skulle hjälpa dem över uppstopet.

Lappen hade mycket roligt å deras frimodiga tilltag att ta geten med pålångvandring. En get var mest sålättfödd och lätskött som en ren.

Hon kom springande ut ur småskogen, Gullspira, när Maglena kallade på henne, mät och fönögd.

Maglena höl påatt plumsa i för hon kunde inte låa bli att titta sig tillbaka å det håll från hvilket hon tydligt hörde hundgläs och hojtande. När de nu voro midt ute påbreda åfven, såkunde hon se byn, som de kommit förbi och där ofvanför åkrarna med bara fläckar, nipslutningar och dikeskanter. Hon kunde se den mörka tåa skogen, där deras gröna stuga fanns.

Och, hon gönde sig rysande bakom Mattes. -- Där, just där nipvägen öppnade sig ner emot åfven såg hon huru en gråhund gnålände och småjutande pilade iväg utför. Oppe, ytterst pånipsläten syntes två grofva karlar och tre pojkar samt en stinta. Som små vargar jagade de, lystna efter byte.

Maglena tog fastare tag i mudden (kolten) påMattes. Månke höl nog lika stadigt grepp i den han med.

TJUGUFEMTE KAPITLET LAPPKTA OCH RENSKJUTS.

Längst framme, där vägen drog upp genom den redan pånorrsidan snöria nipan syntes som en skog af grå torra grenar. En skog, som sakta röde sig framå.

Lapp-Mattes gaf till en ljudande jokkning, ett underligt,

genomträngande skräk liksom från strupen och gommen i förening. Den, som inte hade hört sådant ljud för skulle ha kunnat tro Mattes i en hast fått för mycket till bästa och jollrade fram låar och ord utan mening.

Men Frostmofjältsbarnen kände väl såpass mycket till lapparnas seder, det de förstodo att Mattes nu, i en sång, som han hittade på för tillfället hälsade på gummorna, barn och renvaktare, och att han berättade händelsen med barnen, så att de i kåan visste om deras öde långt innan dessa hunno fram till renhjorden.

"Renoxe lupit undan hela dagen", jojkade Mattes. "Finna småsvenskbarn invid fruset vatten, rädda för lapp, tycka om dåde känna Mattes från Björfjället. Lappföda skola de dela, ligga i lappens kåa. Övergifna äro de, ingen far, ingen mor."

Lill'Nerlja slängde sig i skidorna såfort han fick skogen af renhorn i sikte. Han rände pilsnabbt som en jagad sjöågel bort över isen.

De som kommo efter hörde snart vallhundarnas gläs, där de flögo rundt den till mer än tusen renar uppgående hjorden för att fåden samlad till natten.

Lapparna skulle slå upp tät pånipan hitom den stora by barnen varsnat från andra stranden. Det var ett styft arbete för hundar och lappar att få de ibland rät bångstyriga djuren opp genom det trånga passet från äfven och över till mon.

Mattes skidade iväg för att hjälpa till.

Månke, Maglena, ja till och med Ante gingo som i sönn och släpade fötterna efter sig.

De kvicknade knappast till vid att ett års lille Mattes mötte dem ute i vägen, tultande i snönådden, såhelt naken som han blef född.

Sigri, hans lilla syster, hade all möda att fånga in honom och få honom med till tätet.

Lappmor, Cecilia, var mera säker i vändningarna. Hon tog den sprattlande pojken, stoppade ner honom i klubben (lång vagga af skinn, som kan bäas på ryggen) i den fina renhåsbädden där, och snörde fast det mjuka skinnhjälet om hans, af lif och odygd sprittande lilla kropp.

Modern hängde klubben vid remmar, över en troa (smal trälstam) fastgjord i tättaget. Sigri vippade på klubben och sjöng lapparnas vilda dövande vaggång för Mattes, som tystnade och lyssnade och somnade.

Stackars tröta småvandringarnas kastade sig ner på renhudarna hvilka lågo som en matta rundt elden i kåans midt. De väcktes opp för att få i sig det starka kaffet, som bjöds dem.

Intet kaffe, ingenting i världen kunde få opp øgonen på Månke.

Men det var mærkværdigt så vakne Ante og Maglena blevo af den kaffetåren. De kände med ens hungern, og huru obegripligt godt renkøttet smakade, som de fingo på kornbrødkaka. Till og med den svarta, sterke soppan af renblod tycktes dem væsmakande. Renmjølk, som bjæds dem ur fint snidad skåla (skuren ur helt træstycke) kunde de dock med tack afståifra. Stark og besk var den ogsåfø den som ej var vand vid den. Getmjøken smakade i deras tycke bra mycket bättre.

Gullspira, hvilkens rika mjølkfjærd bjædte lapphushålet, klef næt øver hudarna og lade sig bekvæmt till råta vid yttersta tåthuden. Månke sof alltjæmt som en pojke af sten. Det var endåett det værste ovæsen utanfø tåtet. Lapparna skreko og hojtade næ de kastade lasso øver hornen på renkor, som skulle mjølkas.

Korna spjænade emot med alla fyra kløvarna i snøfjæ og bara tufvor. Men drogog fram og høllo stilla af lappar medan stintorna mjølkade i de småskollorna.

Renkor og kalfvar stærrade undrande på frænlingarna, Ante og Maglena, hvilka hand i hand med Sigri gingo ute midt i den vædiga hjorden.

Lappbarnen gingo tryggja ibland rentjurar, som stredo og bøkade emot hvarandra med till sist sammantrasslade horn, og lassolinorna, som fløgo om øronen på dem.

Lapphundarna, alltid vaksamma, kunde pløsligt fåse någon ren, som obemærkt ville ge sig ut till bättre bete. De pilade ivæ efter, råt genom hjorden såman fick se till att stå på benen om man kom i vægen fø dem.

Det underliga, mjuka, men endåvilda språket, lød øverallt. Lapparna pratade, de pekade med hættiga røelser ut å hjorden, skreko fø att gøra sig høda. Renoxar skulle fångas in og tånjas till dragoxar. Små kalfvar påranglige ben, måste ses till, djur gallras ut till slakt.

Kvinnorna talade smekande, halvsjængande med korna, som de mjølkade. De satte sig ner på huk med någon ung liten silkesmjuk kalf i knæet. De kelade og smekte medan renkon, modern, stod bredvid og såg på med ømhet i de stora fuktsvarta øgonen.

Ante og Maglena blevo som yra i hufvudet. De togog med af livvet, af den lustige låen, af den liksom muntra brædskan.

Røken steg svart og fet opp ur tåtpøningen. Småpojkarne, som sprungit, hojtat og kullrat i snø og bartufvorna, puffad af ren og hund og folk, bøjade dra' sig in till fjæta og hvila.

Skogen af horn glesnade. Det ena grenparet efter det andra sjønk ner i

den stående hjorden.

Flere och flere doko ner. Snart hvilade hela renhjorden för natten.

Lapphundarna, som fått mat inne i tätet sofvo där i vämen, som lapphundar pläga sofva, med ögonen slutna, men öronen påspänn, efter minsta varsel af vargen.

Mattes kom in i tätet med storsöner och dräng i följe. Mat och kaffe hade Cecilia i beredskap å dem. Kvinnfolken, af släkt och renpigor, följde snart efter, hungriga och trötta. Men inte väre än att de höllo vid makt ett lustigt glam inne i tätet.

Karlarna rökte ur korta kritpipor. De äldre kvinnorna likaså De drucko svart, starkt kaffe och talade om äventyrshistorier. Om gammelvargen, som ingen kunde fåla, som var förtrollad och som därför hvarken spjut eller krut ännu bitit på

Och de talade hviskande om hvad Mattes "sett", när han stod på offerstenshöden påmidsommarnatten. Allt hvad som skulle öfvergå landet under året hade han sett, och han kunde varsla om fred, örlig eller pestilentia, godt år eller oår. Dödsmannens framfart hade han följt i syne. Mattes kunde säga, om han "ville" det, huruvida döds mannen under året skulle ta' mest af gammalt eller af ungt folk.

Allt sådant prat pålappska översatte Sigri för Ante och Maglena. Hon satte nog till lite af eget påund också och lagade att allt blef lite huskigare att höra på

Här, bland lapparna hörides intet tal om vittror och elfvor. Men om troll och "förgjordt" svenskfolk, som måste lyda och följa lappen då de för varit sturska emot honom --, och om trolltrummor och "offer" och farligheter oppe i älsliga fjälvidderna, med "döds män", som skreko och jämrade ute påmyrorra långa näter igenom.

Underligt att en människa kan bli sönnig under sådant hemskt tal.

Men de som blefvo det ändådet var Ante och Maglena. Blåa skodon och yttre höje hade de svängt af sig, och nu kullrade de ihop sig på renhuden bredvid Sigri och lilla Lisa.

Ute sof renhjorden. Tusental af lif, och dock ljudlös stillhet. Över det hela stråade vårnattens mildt leende stjärnhimmel, stråade öfver fattiga lappens tät, såsom den natten förut lyst öfver vandringsbarns gröna stuga i skogen.

TJUGUFEMTE KAPITLET.
TER P' EGEN HAND.

Båda dagar och veckor hade gått sedan den förmiddag tidigt påvåren då Frostofjältsbarnen skildes från deras gamla vänner Mattis

Klipp-lapparna.

Både Ante, Maglena och Månke hade innan dess fått vara med om att kasta lasso, mjöka, packa ner tät samt husgeråd och mat, i rader af akkjur, som stodo och väntade.

Ante han hade fått sig en renskjuts, som var rolig men höl påatt bli farlig. Han fick nämligen tilläelse att sätta sig opp i en akkja. En, ändåför from ansedd renox spändes i linan. Mattis sjäf lämnade tönnen af renskinn i Antes hand. Och nu blef han undervisad om huru han skulle sköta körenen och använda tönnen, med kast till höger eller vänster om renens horn allteftersom man ville fram i nämnda riktningar där bästa snön fanns. Han blef även lärd huru han skulle gåtillvägga om renen, mot förmodan, skulle bli bångstyrig.

SåAnte han hade flugit iväg påskarsnön in mellan höga furustammar, hvilka lyste guldvioletta emot morgonsolen, som just trängde in genom skogen.

"Hoj hej." -- Lustigt! Grannare fart höl vä inte önen, som for så högt upp över skogarna.

Ante blef sålät i hägen. Han tyckte att han flög som önen, att han gled genom skogen pilsnabbt, som laxen genom klara vatten, att han som tänningen (unghäst) for milsträckor fram. Renen visste att bana sig väg mellan stammarna där aldrig väg funnits.

Men såville den, ute påen svedja, göra vändning tillbaka, hvilket tilltag Ante pådet beständaste motsatte sig med ryck i tönnen och manande rop.

"Ho ho du, iväg bara."

Ante slängde köremmen höger om hornet och vänster om hornet, drog och slet. En sårolig skjuts hade han aldrig varit med om.

"Vill du ge dig i väg, klönisse", hojtade Ante och använde övermodigt okvädingsord till fjälens renox, han, som blott var en skogarnas, nipornas svenskpojke!

Sårenoxen vardt sint.

Blixtnabbt, oförmodadt vände den sig om mot akkjan, med horn och framben till anfall emot pojkestyckern, som kallat honom "klönisse".

Och nu var det vä att Ante lagt påminnet lärdomen han fått när det röde bångstyriga renar, och att han af vana och behof blifvit beslutsam och snabb i vändningarna.

Ante grep till det räddningsmedel, som Mattis lät honom. Han gled ner ur akkjan och svängde den raskt över sig som ett skyddstak.

Däunder låg han sedan, en farligt lång tid tycktes det honom, och

hörde huru renoxen trummade påakkjan med sina hårda hvassa "nisseklövar."

Mer än missnöjd var renen över att icke, trots sina verkligt träsamma bemötanden, kunna nåpojken, som ryckt såovådigt i remmen, skrikit "ho, ho, du" och kallat honom klönisse, och, som nu låg där under träbotten utom taghåll för renoxen. Denne måste ju spara på framben och klövar, som skulle fåarbета nog ändå under dagen med att skrapa sönder skarsnön för att där under fåden begärliga föda af renmossa, som renen lefver af.

Ante tittade ut från öppningen under akkjan, som han höjde med ryggen.

Hoppsan, stod det såtill, att renen helt fräckt vändt i dragstälning färdig att ge sig tillbaka till läjret!

Ter gälde det att vara snabb i vändningarna. Klönisse ännade tydligen ge sig iväg med akkjan utan hänsyn till om svenskpojken fans i den eller ej.

Ante hann knappt sno akkjan rätt, och hufvudstupa kullra sig ner i den förän det mycket riktigt bar iväg tillbaka mot tätet och hjorden.

Han hade, stolt och med ögon lysande af fröjd, nu när han glömt nederlaget under akkjan, kommit åter till läjret och där skördat bifall och beundran af lapparna.

En beundran som han emottagit med förvånande anspråkslöshet. Ingen mer än han själf visste om huru pass harig han känt sig den där stunden under akkjan med de hvassa, trummande renklövarna över sig.

När Maglena och Månke även ville göra sig bemärkta och söka vinna lapparnas bifall genom en lustfärd i akkja, mötte dock detta Antes bestända motstånd. Han påstod rent ut att det var farligt för smånen.

Som om det vore någon konst att åka i akkja! Sitta i och hålla remmen. Kusen till stort!

Månke hade funnit sig storvä med lappar och renar. Han hade lekt med lille Matti, som påmorgonen fått krypa ur klubben och med de mjuka renhånen kvarsittande om den svettiga lilla kroppen sett ut som ett ludet trollbarn.

Månke var sånöjd hos lapparna såhan just tyckte att det skulle vara behändigare till att fara hem igen med dem än att gno kring vägarna och rädda sig fördärfvad påisen för att komma undan elakgårdsfolk och hundar.

Han tillstod öppet, att de int' va' något annat som hindra honom att vända åter, än att båfar och mor var borta ur stugan. "För sir du, Ante", hade Månke försäkrat och slagit den ena handen i den andra, "för sir du, vore dom bara där, såvände jag för min del och åkte hem igen i akkja efter renoxe hela vägen till Frostmofjället, såmycke du

vet de."

Månke hade gått ifrån Ante, överlägsen med händerna i byxsömmarna, stolt i hågen att kunna afståfrån såstålig hemskjuts för ett så obetydligt hinder som att far och mor fattades i hans lill'gråstuga.

Det hade varit såbedröligt ledt när vandringsbarnen och Lapparna, hvilka sånyss träffats, drogo å hvar sitt håll. Barnen å söder och österled, till väbärgadt folk i bördiga trakter.

De förenände, lapparna i bråd fäd mot norr, mot det stora ljuset, mot höga fjällstup, mot vida klipphälar, hvilka stodo hvita af renbetesmossa.

Långt borta, när de åer ensamma nämade sig den stora byn hörde de Lapp-Mattis afskedsjokande:

"Bort draga vandringsbarn, bort att mycket fåse och lära ur bokens svarta ord.

Fattig Lapp intet veta, icke kunna tyda svarta ord. Fattig lapp draga till fjäls, lära förståord af stor Far, lära hvar örten gror, som botar sjuk man, lära finna väg till gråbens läger, lära tyda stjärnas gång, tyda jätecken.

Fattig Lapp har god Fader opp över fjället, gådit påsnabb fot, sjunga kväde om vandringsbarn, som frödat lapp i kåa. Vandringsbarn gått i mörkvägen, men ljus står över dem. Vandringsbarn också god stor Far."

Barnen hade stått lyssnande stilla tills inte ett ljud längre hördes från den jokande lappen.

TJUGUSJTTE KAPITLET.

"BRUDEN."

Barnen drogo såunda åer iväg utå storbygden. De kommo in i gårdar där ordning och trefnad rådde, arbetet gick med lif och lust och nyväda läftstycken blektes i solen, där de lågo utpinnade på backslutningarna invid gårdarna.

De hunno åven ibland till ställen och gårdar, storståliga nog till det yttre, men där superi och lättja gjort sinnena hårda och ögon och tungor hvassa som knifvar.

Det var just efter en i fruktan och förödmjukelse tillbringad natt på ett sådant ställe som de kommo in i en ny främmande socken. De hvita forsar, hvilkas då som af ett evigt åskmuller, alltid ljudit dem i öronen där de följt landsvägen fram utefter ådalarna, hördes ej mer.

De hade kommit ner till bygden, där sjöarten tog vid och där

storäfvén flö segelbar bred och stilla. Rastlöst lif rådde hä överallt och förde med sig det gula timmer, som tillvaratogs vid de stora sågverken. Äfvén låg öppen och isfri. Skepp från eget och främmande land lågo ankrade ute i lugnvattnet, omgifna af prämar, fyllda af nysågade plank. Det var sommartid med ljus i luften natt och dag, ljus i sinnena. Arbetet vid sågarna och i skeppen gick med sjungande fart.

Vandringsbarnen gingo genom brädgårdar, högre än hus, dä det luktade friskt af råt trä De stannade invid en rad af hvitstammiga björkar, hvilka påönse sidor kantade vägen opp till en fin hvit storherrgård.

En liten ångbåt med svensk flagga i aktern stannade vid bryggan bortom brädgården. Ett sällskap fint folk kom skrattande och pratande opp emot den björkantade vägen, som ledde till den fina herrgården.

Maglena drog sig förskräckt undan med Gullspira. Bröderna föjde. Det var godt om gönstälén bakom brädstaplarna.

Maglena insåg att de sjäfvä inte nu genast fullt synliga, kunde gå densamma vägen fram, som såfint folk gåt, såhon vände in till en liten gård, som såg behändig ut. Den hade småfönster, som skrattade med ögonen under ett rött tegeltak, alldeles som hos jägmästarens, fast den bä gården var mindre, ljus och gul i fägen.

Ett grönt staket gick rundt om gården, som var stor, med kryddgårdsländ och vildängs-gräsplaner, dä hvita vävar lågo på bleke.

Buskar och småräd, fast med riktiga stammar funnos också dä inne. Barnen visste såmycket nu som, att det var träd, som det skulle väka fram äpplen på och fastän de aldrig hvarken sett eller smakat äpplen såtyckte de att det var högtidligt att se såna träd, som funnits i sjäfvä paradiset.

Blommor och rosor af många slag funnos dä dessutom. SåAnte fann för godt att säta träjen (ring af björkvidje) om nosen påGullspira innan de gingo med henne genom den vackra hvita grinden.

Från kryddgårdsländet påsödra sidan af huset reste sig en ung kvinna opp. Hon höl påmed att rensa bort ogräs.

Med den höda armen gjorde hon solbåga i det hon tog den rät ovanliga gruppen af inträdande i betraktande.

Hennes unga, vackra anlete fick ett vekt, medlidsamt uttryck. Hennes stänma ljud sorgset bekymrad.

"Sannfärdligen ä inte de hä barnen från nöårstrakten, kanske från storfjälé -- dä de haft de väst."

"Stackare hvad ni dåhaft långt att gåoch mycke att häda ut med. Käe kom in."

Hon steg ner ur landet och skyndade in emot huset.

"De äbruden -- Ante, Månke, -- pojkar. -- De äbruden," hviskade Maglena, utom sig af ifver och glädje.

"Tok", puttrade Månke, som var hungrig. "Har du nå'sin sett nån brud ligge och ränse i kryddgåsland. Nog ä allting åabak (bakvåndt) hä nere i lande -- men såbort ur allt vett ä de dåinte."

"De ä hon ändå ni måt vå si de. De ä den granna, fina bruden", hviskade Maglena. Mer än någonsin blyg och häpen, men ändåförtjust smög hon sig, bakom bråterna, hvilka skändes för hennes dumma påhitt och just ville gönma undan henne.

De kommo in i ett stort soligt rum där det var såfint som om man kommit in i helgdagskammaren i en brölpsgård -- om där inte funnits vanlig spis och såen splitter ny västol framför midtelfönstret, med bomullsväd uti.

"Bruden", som Maglena talat om stod vid en hvitmåad skänk och plockade ifrigt fram mat.

Månke gaf sig till att storglo påhenne oppe i hufvudet.

Int kunde de vå vara en brudkrona de där, som stod såhögt opp under hufvudklädet af röprickig linong.

De var mer troligt bara håflåor, som sutto snodda om hufvudet och vore fästade med kam.

Månke lå sina ögon gånedå ungmors gestalt för att upptäcka något annat, mera påagligt brudmärke.

"Putta (pytt)! Bomullströja och hemväd blåutig kjol."

Just nu vände hon sig om, "bruden" skulle vara. Hon mäte Månkes grubblande, skarpt forskande blick. Han såg lustig ut, som en liten klok björnunge, med hufvudet påsned och de blåögonen begrundande fästa påhenne.

"Hvad kan en sån hä liten karl tänka pådåhan ser såundersam ut?" frågade hon och gick leende fram till barnen där de stodo vid dören.

"Maglena säg", böjade Månke.

"Tig dåMånke", varnade Ante och nöp brodern i armen rät känbart. Det var den signal till försiktighet i tal, och vett i åbörder och sån't som var passande hä i landet, som Månke var alltför vå bekant med för att inte förståatt råta sig efter.

"Hvad ä det hon säg nu då Maglena?" frågade ungmor i det hon drog Månke med sig fram till bordet.

"Den där lill'stintan ser mig annars inte ut för att vilja säga annat än hvad rät och godt ä", tillade hon vänligt.

Maglena stod röd som en ros med ögonen nedslagna. Hon ville gråa, så ängslig och skamsen kände hon sig.

Månke vågade förstå inte mer öppna munnen -- en sådan farlig respekt som han hade för Antes nyp.

"Ja men barn, nu måste ni tala om hva Maglena säg". Ante steg fram röd om öronen även han.

"Maglena säg jämt såmycke som ä tokigt åsom hon hitta påfast det int ä nåondt me de. Nu såsäg hon att nugmor ä -- en brud."

"Nääd, Ante, de sa' ja inte." Maglena vardt sint över broderns sätt att misstyda hennes ord, och såföl den svåra blygheten ifrån henne.

"Jag sa' jag, att matmor va' bruden."

"Ja hör på-- nu säg du ju de igen." Ante såg strängt förmanande och varnande påsystem.

"Var bruden oppe i elakgårdsbyn, ja!"

Maglena slog opp sina nu tåfyllda, stråande blåögon emot matmora -- med värdjande uttryck.

Ungmor i stugan gaf till ett utrop.

"Men barn -- sannerligen ä de inte ni som kom som vandringsbarn till bröllogården när jag gifte mig, och förde lycka med er."

"Ja, och de ä ju de jag sir och vet och säg", fnyste Maglena förtrytsamt, "och jag fick dansa me bruden och fick tolf skilling."

"Jämmerligen heller såroligt de va' till att fåsi nå' från fjältrakten. Jag längtar såfarligt dit ibland, häst nu påsommarn. För bruka jag ju stå för kräken i fåbodarna våra, den hä tiden."

Ungmor log och pratade förtroligt med barnen medan hon dukade fram mat å dem och letade efter några klädesplagg att fåordna till å dem.

Hon skrattade belåen när hon tänkte på att barn kunde hitta på något såinnande behändigt som att ta en get med i fjde när de gävo sig ut påvandring.

Gullspira, som med trāj om nosen låg ute påtrappan som en hund, måste hon se och prata med.

Getter var hvad hon förstod sig på och gärna velat äga. Men hä nere vid väket fanns icke en, som ägde eller numera förstod sig påhuru

mycken nytta och trefnad man kunde ha af sådana djur om man skötte dem rätt.

"Det skulle kunna hitta på att hända det vi fåskaffa oss en get ändå nu, när gubben min fåsi och hōra talas om den här och hur märkvärdig hon är", log Kristina.

Hon var såglad unga matmor Kristina, att hon tog Maglena vid händerna och dansade om med henne. Lill'stintan måste ju åter en gång fådansa med "bruden."

"Här är vännen den bästa", sjöng hon. Maglena var modig nog att stämma in med.

De stannade midt i dansen.

Husbonden, den unge sågstälaren kom in.

Han blef stående vid dōren som förstenad, när han såg hustrun midt på dagen flänga omkring med en barnunge, som därtill var i nödås- och tiggardrākt.

"Hva' i fridens dagar, Kristina. Har du blifvit tokig?"

"Inte, gosse!" skrattade Kristina röd och upplifvad af dansen. "Men ser du, jag har storfrånmande från fjäle, såvi måste ha roligt i lag med hvarandra."

"Nu ska vi föjas å ut i kryddgå'n och dricka kaffe där", fortfor hon.

Kristina tog kaffekokaren, sedan hon delat ut det öfriga kaffegrejet till barnen att bära. Och såtågade de ut till gungbrēdan, som stod under den blommande rōnnen nära stugknuten och de tvåsmå kryddgådslanden.

Mannen drack kaffe och doppade hembakadt bröd. Hustrun gjorde honom sällskap häuti, där hon frisk och lycklig satt invid honom och halfhögt språkade om barnen.

"Ja tänk påhva' såna snästäckare ha fått slita ondt", sade mannen. Han såg begrundande påbarnens urväta eller af stort folk aflagda, skänkta kläder.

"De går int att tala om de", ifrade hustrun, "utan bå far och mor, och såna eländesår, som de fått vara med om. Såhär fådom hålla på nu, och gåfrån dör till dör antingen folk tar emot dom eller kör ut dom."

"Jag lid' inte att hōra påde en gång. Väst har de väl varit för den där lillkläppen. Såna småben som han har att stega fram på Men duktig är han att ta upp ogräs, sånog syns de bli karl af honom ändå med tiden."

Husbonden såg småskrattande af belåenhet påhuru Månke, som låg på fyra fötter i kryddgårdsländan ryckte upp molle och sarf från rofländan och kastade ut ogräset i en hög pågången.

"Få jag ta de här till Gullspira", frågade Månke. Han stod svettig, med lerstrukna "aftorkade" kinder ute på gräsgången framför högen med ännu friskt, grönt ogräs.

"Har du hört påsläk liten en, du, Kristina?"

"Ja han är märkelig pojken, fastän dom bli' nog ofta sådär tilltagsna små'en oppe i fjällen, där dom ha de fattigt. Men nu ska dom ha kaffe och doppa till såmycket dom orkar, de ska dåbli säkert."

"Ge ogräset till geten du, gosse", sade husbonden till Månke. "Men tror du hon är så'n't där skräp", åertog han när Månke kom tillbaka med Gullspira, som fick "löfte" om gräshögen, och befriad från träjen började nafsas i sig ur den.

"Gullspira tar tillgoa me hva' hon får", försäkrade Månke. "En sån get ska' en aldrig ha sett", tillfogade han med den talförhet, som utmärkte honom när det gälde Gullspira och han, som nu, var utom "taghåll" för Ante.

"Jaså hon är såmärkvärdig?"

"Gullspira! Jaa nog är hon de! Hon har vett som tolf. Hon är, antingen hon tyckte om de eller int -- de värsta rat (skräp) om hon int får någe villre (bättre) bara för hon ska fåmycke mjök i jufvre, å oss."

Månke stod tyst och grundade över Gullspiras vidare förträffligheter. Han fortfor: "Om hon si att vi är trötta och hungriga såkom hon till oss och säg, mää--, säg hon -- "ta tåinäj", mena hon, och när vi hadde småtinterna såkunde hon säga å Anna-Lisa sådär, mångande gånger pådan."

"Och alltid hade hon mjök att ge?"

"Föjännan, de var en sak de --. Och sågno hon oss sa här me nosen. Hehehe, säg hon då Hon ska just som skratta då såvi ska bli fänje (glad) och int gååampes i ovetenhet. Akt dej Gullspira", skrek Månke till midt i sin hänföda beskrifning. "Gåint pålande för dåkom jag med träjen."

"Att du nås säta på henne tocken pinoredskap", sade husbonden litet gäckande.

"En kan nog såtycka", muttrade Månke. Han spottade, och stirrade framför sig. "Men hon tar sej int illa å de Gullspira. Hon vill int ha de nå bättre hon, än vi."

"Har ni tråj om nosen där?"

"Nämen. Ja hur va' de nu igen, Ante?"

Rådlös och förvirrad vände sig Mänke till brodern, som i yttersta flit efter kaffedrickandet satt nedböjd i landet och rensade, nu så långt kommen intill gungbrädan, att han hörde påhvard de två husbonden och Mänke pratade om.

Han såg upp till husbonden, som gick fram till landet.

"De kom bara för mig när jag fann påte säta träj på Gullspira, för att hon int skulle gnaga och förstöra smårån och gräse vid gårdarna, att hon int skulle lida mer än de hon än vi."

"Det hörs pådig också om du ginge med träj om nosen?"

Sågstälaren tittade just undersam på gossen, som rest sig upp ur landet och med allvarsam uppsyn stod fram- för honom.

"Int ha vi precis träj, som syns utanpå, invände Ante förlägen och rodnande. "Men jag tänkte att de är int väre för Gullspira te gå mellan åkrar och rofland med träj om nosen och ingenting få sig än för -- för såna, som gåute och kom in där de fins mat, och kanske ingenting få"

Den äldre, mannen fick en begrundande, allvarsam uppsyn i stället för den lite gäckande min hvarmed han först hört gossens ord.

Ante var rädd att sågstälaren vardt sint över det han sagt, och att det kunde höras som om han själf ville klaga, såhan fortfor med så hurtig stänma han förmådde åstadkomma.

"Si int är de någe farligt te gåme sån träj för den, som är lite vuxen och har förstånd och kan tåa sig tills en får, för alltid får en någe ändå till sist."

"Ja nåkt (uselt) vore det vid annars beställt i världen", anmärkte husbonden strängt.

"De' är bara för dom som är små, fortfor Ante, "för såna som lill' Mänke här, som de kan vara ledt. Och de tror jag förvisst, att de' är väre för han te si och få låa bli maten om han ock ingen träj har än för Gullspira, som alltid själf kan nåppe (plocka) å sej någe från dikesrenar och småbuskar."

"Sån träj, som du där talar om borde vi ha lite hvar. Vi borde säta träj på oss när vi ska förbi krogen och när tobaken slå oss så skarpt i näsan såvi tycker att vi int kan lefva utan den."

"Ja men sån träj har du haft till hands ända från ungdomen, du", sade Kristina, som rustat undan kaffedoningarna och nu kom till. Hon lade smeksamt sitt huvud mot mannens friska, bruna kind.

"Och därför fick jag dig -- hemmanspiga (enda barnet i bondhemman) och grannaste stintan i Nolens socken, fast jag inget hemman hade och var utsocknes."

Mannen drog hjätefonöd den unga hustrun ner till sig påknäet.

"De blir såstort inom mig när jag tänk påde, rakt som om jag ägde hela världen."

"Och nu", fortfor han och råade opp sig som om han vetat lyfta en duktig böda, "nu känner jag mig just mäktig att ta den hä lill'karlen för arf och ägo, för jag

lider inte att tänka de han skall komma in i storfingårdarna med träj om nosen."

"Gosse, hva' du gör mig fjän (glad). Jag har gåt i samma tankar." Kristina slog armen om halsen påmannen och gaf honom en hjättevarm kyss.

"Tänk", fortfor han, "att det kom för mig, som jag fick si den gossen att han skulle kunna bli kär för mig, och att de' vore synd te låa'n ge sig ut påvandringstråen igen."

"Ja, jag tyckte om den där lill'karlen strax, jag å"

"- nog räcker maten till, och utrymme ha vi nog af."

"Såmycket har jag sparat in genom träjen jag haft pånäsan och halsen när jag gåt förbi krogen och andra usla stälén, att jag ser mig god för att ta mig an en liten en, som hvarken har far eller mor."

Den unge sågställaren reste sig upp. Stolt och grann sag han ut, viljestark, smidig och kraftfull -- sånog syntes det att träjen varit god för honom att ha.

"Bästa banken att sätta in besparingar i är nog att ta sig an' sådana där småkarlar med godt gry i sig, och jag är dåviss påatt patron oppe i herrgården inte tänker annat om de han häler."

TJUGUSJUNDE KAPITLET. ILLA UTE, I VAL OCH KVAL.

Mänke pratade med Gullspira och nåppade gräs till henne, när han helt oväntadt blef framkallad till det unga paret, som satt där på gungbrädan.

När han tillfrågades om hade lust att stanna kvar här i gården, och det för alltid, svarade han först sälligt, att han för sin del inte hade något häremot. Inte kände han sig precis glad över förslaget heller, bara just som undersam och lite oppnervänd påinvätes.

Såhan sköt upp axlarna, satte händerna i "fickorna" stirrade ut framför sig och stod där och teg.

Det var nog lite snopet för ungfolket, som ville ta "träjen" af honom och väl trodde att han skulle både skrika och skratta i fröjd över att vara fri den.

Och såstod han och bara teg och såg betänksam ut.

"Men gosse, vill du inte bli stannande", frågade Kristina förundrad och rent af missnöjd.

Ängslig och förlägen vände sig Månke mot småanden, där syskonen åter rensade ogräs. Och med ens visste han huru han ville ha det.

Tjenligt (rätt) åt Ante och Maglena, om han drog sig undan dom. Dom skulle fånypa och mäsingkamma och såpvtäta lagom här efter!

Så Månke han vände sig emot ungfolket med ett lyckligt, inmarigt leende och sade att han för sin del tyckte att de skulle bli storbra att få bli stannande i den här gården.

Gullspira höll han med sig för att hon icke, lösläppt, skulle skada ungrädd och kryddgårdsland.

Plösligt blef Månke åter betänksam. Han såg ner på geten med ett undrande, förskrämdt uttryck i ögonen.

"De fall' mej för", stammade Månke, som blef blodröd och böjade skäfvå på rösten.

"Det fall' mej för att jag mest hågas te gå härifrån ändå"

"Men gosse", sade Kristina och såg honom mildt och fast in i ögonen. Kom ihåg att du aldrig mer behöver sväta eller gåkring väjarna tröt och slut. En snygg bädd får du med lakan och öngottskudde och fäl, och så får du riktiga kläder, som jag ska väva och som bli sydda åt dig."

Månke lyssnade belånen till beskrifningen. Han förstod mer än väl hvad sådana förmåner, som där nämndes upp för honom, hade att betyda.

Inte tyckte han att de var något behändigt att gå och gå och att sväta och vara rädd för folk och hundar och norrsken, och spöken på isen, och vara otröjen för kvinnfolk, som hängt sig i gamm'lador, eller att gåtiggarklädd, och dra näsan ur led genom trånga småskjortor, som ändå var så starka att man inte kunde slita sönder dem och på så sätt lättare få dem på

Nej, behändigt var det inte. De var värre, mycket värre än att bli tuktonypt af Ante och såpvattenskammad af Maglena.

Månke stod åter stirrande och betänkte sig.

Gullspira tätt där bredvid honom, idisslade med fridsamt, belåtet slutna ögon.

Hon öppnade dem knappast när hon mildt stötte till Månke med nosen. Hon ville bli kliad mellan hornen!

Men Månke tog det för att hon sade "tokbruse (gumse) tänk du att vi ska skiljas åt. När jag har tråk, så kan väl du lida te ha'n åt De är bättre för oss bägge de än te skiljs åt."

"Gullspira här hörs int kunna undvara mej", sade Månke bekymrad. Han glodde med runda ögon ner i backen och skrapade i sanden med näverskon så att den bara vristen ofvanför syntes blått.

"Geten", upprepade sågstälaren förbluffad. "Inte mådu tro hon frågar efter hvem hon är hos, hon går nog lika gärna med syskonen dina utan dig, som när du är med."

"Om da'n kanske", medgaf Månke. "Men om natta när de är mörkt, på vintern när de är kallt, och nu åt för den delen, är hon van de jag ligg me hufve påna, när vi ligg ute påloft och i lider och så Hon skulle nog sörje mej ordentligt."

"Hon tänk int pådej, och minns dej int när hon gått ut från gården här. Du får följa mej till sågen, du, och si påskeppen från Portugal och Holland. Och såska du fådej en fin tåjknif."

"En tåjknif", upprepade Månke. Hans ögon blefvo än rundare och större och han lossade det smekande greppet om getens nacke.

"Du ska fåen lill'yxa också sådu kan hjälpa mej att klyfva småved då ungmor ska till att koka god mat åt oss."

"En lill'yxa!"

Det låg nästan jänmer i Månkes röst när han upprepade ordet.

"Och en liten räfsa ska jag göra dej. Den skall bli grönmåad och du ska fåräfsa och håla fint här pågåden med den."

Den unge mannen höjde buden. Det roade honom att se om en fattig pojkes kärlek till ett sånt uselt kråk som en get skulle vara så stark att han för den förmodade afståfrån sådana förmaner, som nu bjödos honom.

"En grönmåad lill'räfsa å", snyftade Månke, ty striden inom honom var såsvår att han gret och tårar droppade utför hans lilla röda trubbnäsa. Knappt att han rådde med rösten när han skulle till att tala.

"Och med den får du gåhä i kryddgåden och räfsa, när du har sofvit

i sängen, och är mät, och är klädd i blårandiga, nya kläder och har mössan på som är ny med riktig skärm. Och tåknifven den bär du i slidan som fullgod karl."

Mänke stötte med ens och vådsamt Gullspira ifrån sig. Han nästan sparkade till henne.

"Vill du gå getrat! Hva' ska du ståhä och glo påmej för, och stingas (stånga), och seckle (drägla) me' snyta (nosen). Gååhe (hä) dej undan, hör du."

Mänke stampade foten, storsint sådet fräste om honom. Röd var han, och tårarna runno fortfarande.

Ante och Maglena, som åter börjat längst bort i landet undrade hvad som stod på Men de hade fått kaffe och ville nu rensa sängarna ut, så de kunde int gåfram dåingen kallade pådem.

Ante ängslades nog för hvad allt Mänke skulle kunna prata. Men så tänkte han att såriktigt folk som de här inte skulle räkna sånoga med hvad en sån liten en gormade om.

"Oskar, du gör ondt å gossen. Du sir vä hur han våndas", sade Kristina, som medlidsamt lade sig emellan.

"Godt och trofast slag är de i den där lille", fortfor hon, "och nu skulle de rent af känna på (gåtill hjätat) för mej att släppa'n."

Mannen nickade betänksam, seende ut framför sig.

"Du har ofta ordat om att du tycker de är tokigt att vi int ha getter här nerå", började han, långsamt och ovisst.

"Visst är de tokigt. Så'n nytta som man har af de kräken. Först och fränst ost och messmör till sofvel. Så'n varma vantar och vattenfria sockor, som man får när man blanda getraggen med ull och spinn till garn fåen leta efter. Killingskinn är de finaste en kan fåtill fålar. Och hvem som häst vet hur fint läder de bli af getskinn. Utom de är köttet af båget och killing godt te äa. Såde är tokigt riktigt, te inte ha getter. Lätskötta är dom och renliga af sig så man måste tycka om dom. En god get ger ocksåmest såmycke mjök som en kvigko eller en gammko och de går int fjädedelen såmycket foder å till en get."

"Nu måro att du fick språklådan igång", skrattade mannen.

"Jaa, och du kan tro att dom är kloka. Jag är viss påatt geten där ser att gossen är sorgmodig och att han inte mente någe ondt med de att han baskrek och sparka å na'. För si sågovänner dom är nu igen."

Mänke hade rållös, sint, ängslig och "ånger" gett sig efter Gullspira, som bortstöt sprungit en bit, men sen stannade förundrad och stirrade

på Månke medan hon utstäte ett klagande och liksom förnämadt bråkande.

Det var inte några vackra saker Gullspira sade till Månke. Det förstod han alltför vä. Månke hörde nog hvad hon brakte om. Gullspira sade, att hon hade varit snäl emot honom, gett honom mat, vämt honom, gåt som govän bredvid honom. Och nu fick hon en spark och dela ord utan att veta hvarför.

Ingen annan hörde att Gullspira brakte fram allt det dä. Men Månke han hörde det, och det var därför han gick tillbaks till henne, böde sig ner med armarna om hennes hals och gång pågång sade:

"Bry dej int om hva jag sa i jäns, jag tokades bara. ~r vi govänner nu dåigen, lillpäla? Du gett (måste) förståde jag ska följa dej föjännan, granndocka. Jag får vä för håla påoch gåkring vägarna då Stor sak lill'päla bara vi föjs å och ä govänner."

TJUGUTTONDE KAPITLET. MÅNKE OCH GULLSPIRA.

Ante och Maglena voro nu i deras tur framkallade. De sutto på gungbrädan mellan ungfolket. Allvarsamma saker afhandlades.

Först blef det dåafgjordt, att Månke skulle fåstanna hos det unga paret som deras eget barn.

Se'n blef det fråga om geten.

Sågstälaren undrade om Ante ville säja geten till dem. Patron hade lofvat honom att fåhåla tvåfå vid gården och han trodde nog att han lika gärna fick ha en get i stället. Han skulle gärna opp en inhägnad med litet hus å henne såhon inte behöde göra någon opåräknad skada.

Ante betänkte sig! Maglena iakttog det dä hon satt både haj (häpen) och sint. Var Ante en sån mes att han inte med en gång kunde säja ifrån att dom inte kunde undvara Gullspira!

Nu var det Antes tur att bli nypen. Under afhandlingens gång nöp Maglena honom allt väre och väre. Han satt ju dä som en hare utan att, i en sån hä gåd, ha såmycket makt i sig som att säja ifrån med ens. Si sådä ja. Midtför näsan påMaglena såtar han an det pris af tolf kronor, som bjudes för "geten".

"Geten!" Just som om Gullspira vore en get, en get att säja bort, som hvad getaskräle som helst.

Och till påköpet sitter Ante dä helt lugn och säger, att han redan länge varit betänkt påatt skaffa Gullspira något godt och bra stäle att stanna på

"Kantänka de!" Maglena hon vardt såsint att det tog till att liksom bubbla inom henne. Hon fick mest håg till att damma till Ante, för han syntes alls inte akta påhennes nyp, änskönt hon skäpte i med naglarna.

"Men är du tokig gosse", skrek hon till sist, när Ante steg opp och gaf handslag påkåpet. "Pengarna skulle fåstänne hos sågstälaren tills Ante kråde ut dem."

"r du rent från vettet, stinta", hväste han hotande tillbaka.

"Nu kan du likavå ta åsåja bort mej å, tjå Maglena kvådt och så pass dämpadt som hon förmådde.

"Maglena tig, och ta var påsinne ditt", hviskade Ante allvarsamt och förebrående. "Du ska tänka påhva du säj."

"Som om jag int gör de", jämrade sig Maglena, där hon småprang efter Ante, som för att de skulle komma utom hörhål för folk, med skyndsamma steg gick bakom huset och fram över græsvalen där.

"Gullspira har vari min se'n Anna-Lisa slåpte' na! Jag har mjåkat' na, och mej har hon bråkt efter bara hon int sett mej. Och du tar' na af mej, och säj bort' na, just som Josefs bråder gjorde me Josef."

Ante gick alldeles tyst och väntade påatt Maglena skulle tappa andan och ge sig. När hon verkligen slappnade af, kanske för att hänta kraft till nya invändningar, grep åven han sig an.

"Du tycker vå att de är behåndigt för Gullspira te för jännan gåmed träj om nosen."

"Int ha hon en för jännan håler", smånyftade Maglena. "Hon gåfri inne i storskogen och ute vid lands- vågsrenarna."

"Men sir du stinta nu gå vi int ofta igenom nån storskog. Vi gåfram genom storsocknar där det bara fins åkrar och låggder (ångar), som stå i blom, oslagna. Du vet att vi hinn' int ta å Gullspira träjen förån vi fåsåta dit' en igen på na. Var de int du som sa' de bara i gå?"

"Joo", stånade Maglena stukad.

"Du sa att hon hól påte magra af", tillfogade Ante obevekligt.

"Jaa", kved Maglena knappast hörbart.

"Skulle du tycka de vore någe behåndigt te gåmellan en rad med småklimpar och fåskostar påena sidan om vågen, och en vågg af tjockbråd och hvetbrådbullar och ljusungsbråd påden andra sidan. Och såskulle du gåmed träj om snyta och int kunna åa. Skulle du tycka att de skulle kännas någe behåndigt?" upprepade Ante strångt

allvarligt, nä Maglena teg.

"Nää, hviskade Maglena fullkomligt förkrossad.

"Hä få hon en lillhägn te springa i, och litet fångs (fåhus) me halm pågolfve te bo i, gräs och lör och tallris få hon te äa eller kan hon fågätjudrad hä pågrästufverna hela sommaren, såmycket grönt som hä vaxer."

"Och bröd få hon nog å af de behändiga rejela folke hä hvar dag, och saltsleke, och allt, som bli kvar när dom ha' äi", mumlade Maglena, som började fåklart för sig att Antes kärlek till Gullspira var af ett bättre slag än hennes egen.

"Sir du de Maglena, lillstinta", sade Ante nu med den lenaste mildaste röst han kunde frambringa. Han ville i sjä och hjärta bara vara god emot den, han förstod det ju såallt för vä, hjärtebedrövade lilla system.

"Du kan vä förstå Maglena hur bra de blir, när folke hä nu också tar sig an' Månke."

"Ja så Gullspira har han te ty sej till när hon längtas."

"Ja, och han, lill'stackars drängen, henne å Månke han ska nog bli sorgmodig och längtandes efter oss mångande gånger, han", tillfogade Ante med tungsam tankfull uppsyn. "Men storbra få han hos såriktigt folk."

"De va' nog mor, som ledde oss hit å mådu tro, Ante."

"Gosse", tillade hon med mjuk, innerligt ångerfull stänma. "Är du sint på mej för jag nör dej såfarligt. Jag ä rädd att du lid ondt af de?"

"Inte!" sade Ante överlägset.

Nog hade han ännu känning af Maglenas nyp och naglar. Men inte ville han göra det tungt för henne med det. Hon, som gick i vånda och sorg och nu måste gå ifrån Gullspira.

Ante hade länge gått i vånda och ångslan för Gullspira, han med. Ända sedan den där flykten från Elakgården, där Gullspira blef såilla misshandlad, hade han innerst känt oro för att någon ny farlighet skulle hända henne. Och det sved i honom för hvar gång han nu, i årets grannaste blomningstid måste sätta träj om nosen på henne. Så Ante han kände lätnad att få lämna henne på såbra ställe.

Det andra stället uppe i fjället, där folket lefde som rövare med supande och slagsmå, kände Kristina vä till.

Hon hade nyss där inne i gården talat om för barnen huru de, grannfolke, farit fram i bröllopsgården med skjutande och knifskäring. Huru fjädingsman och länsman kommit, veckan efter bröllopet, och

häktat husbonden sjäf för lönrögeri och finndrängen för knifskäring.

Han berättade att Grels, största pojken, som var en skräck för hela socknen och utom socknen med, hade brutit bägge benen af sig när han en gång hade varit ute i skogen pånån farlighet. Det var några nödåsvandrarebarn, som han påstod hade stulit en klocka af gammfarfarn, fast gubben ända i dölen sade att han gifvit bort klockan för att inte Grels skulle få den, och nu skulle han ut och ta dem. Och Grels han hade haft finndrängen med, och grånyndan, som var folkilsken och läd att spåra opp hvad man visade henne på De andra otäcka, leda barnen voro med också och andra drängen.

Grels, han hade skrikit och regerat och ränt utför stup och uppblöta, hala nipor före de andra. Hur han flöde, han, såfick han syn på de stackare de jagade efter, de hade då varit ända nere på isen. Och med de såmiste han riktigt vettet, Grels, såhan såg sig inte för, utan for framstupa, och hufvudstupa utför en stenknall just nära intill ån, och där låg han med afbrutna ben!

Gammfarfarn blef död på densamma dagen. Och farmora hon låg i nedersängen och spådde om allt ondt och orättfärdigt, som skedde och skulle ske.

De var nog inte slut på farligheter i den gården så länge där fans någon kvar af den suparesläkten, hade Kristina sagt.

Barnen hade setat som förstenade och hört på henne. Aldrig hade de varit farligheter så nära som där.

De kunde icke förmå sig att tala om för Kristina, som ju ändå visade sig så god och bra emot dem, att det var de själfva, som varit de "förföjda nödåsvandrarerna."

TJUGUNIONDE KAPITLET.

NÖR MÅNKE VARDT ENSAM.

Det hade blifvit så tät emellan gårdarna så långt ute i bygden, att Ante och Maglena, hvilka nu voro utan Månke, började längta till skogs, där de tänkte sig kunna lefva af bä och inte för hvar dag gå till främmande gårdar och där stå vid dören som tiggare.

Det kändes ju fortfarande mest svårt när man först kom inom dören och fick stå både länge och vid innan någon brydde sig om att knappast hälsa eller ta sig an en.

Vispar och grötvaror och träskedar hade barnen fått byta ut för mat, eller hade de fått en slant för dem. Men man hann icke mycket med när man som de, gick från dörr till dörr och icke ägde en stadigvarande arbetsplats.

Tomt och långsamt hade de det utan Månke och Gullspira. Maglena kunde

knappast ännu tänka påhuru sorgmodigt hon känt det inom sig, när hon sista gången hade borstat raggen på Gullspira, såatt den blifvit glänsande och len. Hon hade polerat getens horn med en ylletrasa, kammat hennes skägg. Och hon hade smekt och talat vid Gullspira -- tackat henne för allt hvad hon varit för henne och syskonen under den svåra snöoch köddtiden påvintern. Aldrig, aldrig skulle Maglena glömma Gullspira, det lofvade hon geten högtidligt; om hon blef så högt uppsatt att hon kom till kungen såskulle hon minnas Gullspira ändå

Och Gullspira var idel önhet och förstælse tillbaka.

Månke skulle ha tänkt att hon skrattade "he, he, he" för att lifva upp dem.

Ty hon bråkte såmildt. Det var som om hon haft sin egen lilla killing framför sig. Hon puffade Maglena med nosen och slickade henne inuti händerna.

Vå förstod Gullspira att ett afsked förestod. Helst fruktade hon ju för att det var hon själf, som skulle åstad, ut till främmande folk eller att dödas, såsom hon sett det ske invid gårdarna, ja i själfva ladugården med många, många getter och killingar eller andra kreatur.

Ante, han hade det svårt han också tillsammans med Månke, som med Gullspira föjde en bit utå landsvägen.

Han måste ju ännu en gång planta i den lille brodern allt hvad mor sagt att de skulle minnas.

Ante var såhjärtebekymrad öfver att Månke ännu skulle staka sig på "ske din vilje" i Fader Vår.

Månke fick läsa hela bönen för honom tre gånger, och till sist gick den flytande, åminstone för denna gången.

"För sir du Månke", försäkrade Ante allvarligt, "mor hon sa' att den bön ska alla, båsmåoch stora läsa och kunna utantill riktigt för te kunna flyga opp till himmelen lättare och liksom läsa opp dören dit hvar dag, förstå du gosse. -- såsa mor, att en gång ska alla i hela världen flyga opp till Gud påden bön båhan, som är rik åhan som är fattig. En ska läse sej te liksom hitta vägen tills en ska dit opp en gång riktigt. Gud känn igen rösten och såär en inte obekant hos en, utan kan gårat in i himmelen åtill Gud, som mor gjorde, när hon dölde."

"Du behöf inte ängslas", sade Månke buttert. "Jag staka mig int en enda gång nu sist, och jag är nog lika när te komma ihåg hvad mor sa jag, som du. Jag håga båhenne och lillgråstugan våran, och jag vill hållre vara där än påalla andra ställen bara jag hade'na själf och Gullspira där."

Med denna i afskedsstunden önna och grannliga försäkran, vände Månke för att med Gullspira ta vägen tillbaka mot sågverket och den vackra lilla gården.

Han hade ingen vidare lust heller att låa Ante och Maglena se tårarna, som till hans stora harm och förundran kommo störtande ur hans ögon.

Dåhan visste med sig att han inte sörjde över att komma ifrån syskonens husbondväde, såtyckte han att inga tårar behöfde komma heller.

Med handen om Gullspiras ena horn gick han nu, utan att ens ta syskonen i hand eller att säga ett afskedets ord.

Maglena stod handfallen. Det var henne som en led dröm att de, både Gullspira och Månke, nu helt skulle vara borta ifrån henne.

Det fick inte ske. -- Inte nu pårappel!

En liten stund till måste hon fåha dem kvar! Och något minne måste Månke ha af henne sjäf, såatt han aldrig glömde syster sin och hennes förmaningar. Maglena drog snabbt och med darrande hand kanten från Antes axlar. Med uppöfvad vana dök hon med handen ända ner till botten i den.

"Mässingskammen"! Månke måste fåsjäfva mässingskammen af henne, att håla sig fin med utsides, liksom Ante hade gett honom det han skulle håla sig fin med invätes.

"Månke", ropade Maglena, "Gosse, du måt vänta."

Månke saktade stegen utan att vända sig om.

Han ryckte till af ovilja nä Maglena, som sprungit efter honom, tvärsannade och sträckte kammen förbi örat påhonom och förbi näsan, som den nästan skrapade.

Den hatade mässingskammen glimmade till i solen midt för hans ögon.

Månke vardt sint och det sådet förslog, ty Maglena rent hoppade tillbaka dåhan vände ett tårsköjdt ansikte, med formligen eldgnistrande ögon, emot henne. Han ryckte kammen af henne och dängde den i backen.

"Jag menar de du tänk ta lifve af mej me de där kammrate (skräp). Jag ha gett mej ut till främmande folk för te slippe den där klöskatta och såkom du kutandes (galopperande) efter mej me'n. Ta opp kammen sjäf du, och kamma krusedullerna dina du, såhåre ditt en gång ligg slät som påfolk. Gullspira och jag vi red oss nog vi."

Därmed gick Månke med Gullspira, som bände och vred hornet för att komma loss ur hans hand och för en stund fåsmekas och kelas med af

Maglena.

Hon, som måst böja sig ner för att taga vara på kammens, stod kvar som förstelnad.

Gullspira, Månke gled undan i landsvägsdammet, blefvo mindre och mindre. De försvunno bakom en brädstapel utan att någon af dem vände sig om, hvilken handling ju för geten skulle falla sig tämligen svår med det stadiga grepp hvarmed hennes hufvud höls af Månke.

Maglena kanske skulle stått mindre undrande och tung i sinnet om hon sett huru Månke stannade bakom brädstapeln och kikade mellan bräderna efter syskonen så länge han kunde se dem. Hon skulle blifvit rent gråfärdig om hon sett honom böja sig ner över Gullspira och hört hans varma försäkran till geten:

"Vet du de Gullspira, granndocka, att nu ska du fåheta både Ante och Maglena. Jag ska kalla dej för Ante om kvällen, när jag int tycks orka läsa Fader Vår -- åt Maglena om måran när jag int ids kamma mej. Jag vardt såfarligt sint, jag vet int hvarför, och grina gör jag nu, jag vet int hvarför de heller, då jag är sint på Maglena, åttåanna rinn på mej antingen jag vill eller int. Si där gå dom nu nedför backen. Nu sir jag bara rödrutig hufvudkläde på Maglena, och nu bara mössan på Ante. Nu finns dom int till mer."

"Kom nu "lill'Ante", "grann Maglena", vi ha annat göra än ståhä och si efter de som int finns till."

Månke hann inte vända sig om förän Kristina, som kände längtan efter bähemtraktspojke och get, och nog förstod att den lille kände sig sorgmodig, var bredvid honom. Aftonvardsmörgåsen bar hon med i en liten korg, som äfven innehöll bröbitar åt Gullspira.

TRETTIONDE KAPITLET. UTE I BÄRSKOGEN.

Det var midt i högsommaren. Tingarna stodo som brudar i skrud af blommande klöver, kamomill, prästkragar, blålockor, gul spirea.

Smultron och äkerbär svälde högröda vid dikesrenarna. Inne på skogssvedjorna mognade hallonen, och de milslånga myrarna stodo fulla af hjortronskart, som bernstengul eller rosenfärgad ännu höl sig i skydd af det fyrklufna, blågröna, hårda blomfodret.

Nere vid gårdarna gingo slipstenarna för liar, som hvässades. Utanfö stuguväggarna stodo råsor i granna fåger. Ty höbägningen stod för dören och med den föjde något af fest och rutsch, af lif och arbetsglädje.

Men ännu hade den icke börjat. Ännu voro korna kvar oppe vid fåbodarna.

Ante och Maglena, hvilka hade dragit sig ifrån bygden, hörde och såg både kor och getter, då de nu gingo skogsstigarna fram mellan fåbodarna. Hunno de fram till en sådan innan kvällen var det godt. -- Hvarom inte såtyckte de inte att de foro illa af att stanna ute under en eller annan natt.

De togo dåkvälsvard från någon riktigt rar blåäsglänta och sofvo sen i ljungen fast solen, som den har för vana där uppe i Norrland, lyste nästan hela natten.

Ante hade lät sig att göra långlur af granspjäkar och björknäver och han hann knappast vakna och sätta sig opp i mossan, som glittrade af dagg, förän han var i fäd med att blåsa, stornöjd nä han kunde fåfram några toner i föjd.

Outtröttligt fortsatte han med sitt blåsande, nä han inte hjälpte Maglena att repa fina rötter och sega refvor, af hvilka de skulle sätta ihop korgar att säja nä de åter måste ut påbygden.

En afton, det var just innemot slåtandstiden, voro Ante och Maglena midt inne i villande skogen. Det var lördagskväl och de hade kommit till en såfin plats, just råkat påen skogsglänta ljufligt skuggad af hängbjörk och andra löfträd.

En liten å i hvars djupa, klara vatten forellerna plaskade till och kastade sig opp i silfverblänk, flöt sakta porlande fram i närheten. Midt i gläntan fanns en väldig sten. Stenen var platt ofvanpå och ehuru den var såhöj och brant, att den knappt var tillgänglig, hade Ante med otrolig möda kraflat sig opp dit emedan han ansåg den vara en passande predikstol för den, som ville håla gudstjänst i skogskyrkan pålördagsafton.

Maglena, som var nedanfö hade redan ringt helgsmå:

"Bing, bång, bing, bång", och samtidigt dunkat emot stenen med en annan sten, som hon tyckte gaf ett klingande ljud ifrån sig.

Ante stod där uppe påklippknallen, allvarlig, med hufvudet böjdt och händerna knäppta. Maglena satt påen mosstufva lika allvarlig hon, även med knäppta händer.

Prästen Ante läste med ett högtidligt tonfall en psalm ur en gammal sångbok, som mor haft:

"Det ringer till hvila och veckan går ut,
sabbaten sig nalkar och måtan tar slut.
Tack evige Fader för hälsa och frid,
och nådenes gåva i nådenes tid.

Du varit mitt stöd i mitt arbetes svett.
Min börda du lätat, mitt bord du beredt.
Och om i min blindhet jag knotat ibland,

du tog dock ej från mig din skyddande hand."

Ante hade högt hufvudet. Eftermiddagssolen, som skö strålar rät ned mellan trädstammarna lade ett skimmer af ljus om hans brunhyllta, kantiga lilla ansikte med de djupa, allvarsamma ögonen och märskiftande håret.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.
I STRID MOT BJÖNTASSE.

Ante började just med "Ja nu skola vi predika om", när han afbröts och tvätystnade för ett ohyggligt brakande ljud af torra rötter, som bräcktes, af grenar, som knäcktes. Ett flåsande, hvinande läe som af ett dödskrändt, jagadt djur hördes nära sig.

I samband därmed förnams ett doft, hemskt mumlande, ett brummande, som kom trädens stammar att skälva.

Något vitt glänste fram. I dödsjagadt lopp kom en ung kviga brytande sig ut ur skogen, emot gläntan.

En slagbjörn var henne i spåren, en brun, lurfvig best, med de små ögonen, ondskefullt och hungrigt lystna, glimmande ut ur hufvudpåsen.

I ett tag kastade Ante ner boken han skulle predika ur. Han grep blixtnabbt efter långluren, satte den för munnen och blåste till allt hvad hans lungor förmådde, midt i öronen påbjörnen, som löpte tät förbi stenen efter kvigan, som han just ännade rama.

Björnen vacklade tillbaka inför såotäck, oväntad olå midt i hans för alla oljud såöntåiga öron. Det var rent som om han fått ett slag i hufvudet, ty de ljud Ante förmådde aftvinga långluren voro förskräckliga, och hittills hade han icke förmått att fåur den annat än dessa hemskt skrällande, ohyggliga missljud.

Björnen reste sig påtvåben och tog å örat med ena framlabben.

Han fick se pojkbytingen påstenen och vände sin uppmärksamhet emot honom, medan kvigan böande, med svansen i vädret dref ut i skogen.

Om Antes tillvaro där uppe påstenen med björnen, som rasande ramade med labben opp efter honom, var allt annat än treflig, såvar Maglenas, hvilken uppehöll sig ensam där nedanfö, ej mycket bättre.

Hon vågade ej röa sig och hon vågade ej skrika, ty Ante tjd å henne emellan det han skråade i luren emot björnen, att hon skulle tiga, så att besten inte hörde att hon fanns.

"Tiga!" Ja, det var inte sålåt att tiga för den, som liten och ensam var några steg ifrån en hungrig, vredgad brummande björn, för hvilken man skulle kunna bli en munsbit, och som dessutom kände dädlig

förskräckelse för en i nästan samma farliga belägenhet försatt broder, hvilken var det enda man ägde i hela vida världen.

Men ändå kunde Maglena håla styr påsig själf och låa bli att skrika, fastän hon darrade som en liten asp när nordanstormen rister den.

"Klara dej opp påöstsidan", tjö Ante ilsket, för att med samma röst skrämma björnen, när han inte orkade blåsa. Maglena sprang i några flygande steg mot stenen, broderns ord nådde henne befallande som hade de följts af piskrapp.

Hon slängde af sig näverskorna, satte tår och "fingerkrok" i stenskrefvorna -- brö sig, bräckte naglar, var blådd i ansiktet af förskräckelse och ansträngning -- i hvar minut färdig att förlora taget med fingrar och tår och störta baklänges utför. Ante hörde hennes flåsande mellan björnens olå. Han tog ett par språng tillbaka, böjde sig ner och tog tag såhon kom upp över västa stupbranten.

Maglena blef med ens förunderligt stark och modig. I jämförelse med huru hon haft det där nere, påtu man hand med björnen, kände hon sig här uppe, med Ante invid sig, nästan trygg och skyddad. Denna känsla återgaf henne krafterna och satte lif i hennes lemmar och ljud i strupen.

Hon hade hört att man kunde skrämma björnen genom skrik och olå och ett morskt uppträdande. Och väl visste Maglena att han var rädd för blicken ur folks ögon, såhon lade sig framstupa med hufvudet över stenen och illskrek emot björnen, som vid hennes åsyn förbluffad gick baklänges ett par steg och plirade upp emot henne med en sorglustig, nästan skränd glans i ögonen.

Han såg inte såfarlig ut här uppifrån heller, tyckte Maglena. När han sådär satte hufvudet påsned och gnälde till som om han fått ondt i öronen af långlurens hväsande, spruckna illvrådande, såg han ju rent missmodig och tungsinnad ut.

"Tig aldrig sålite Ante", skrek Maglena retligt, oljudet blef för vidrigt även i hennes öron. Ante sänkte luren häpen över systemens oförfäde röst.

"Gamling, Bjöntasse", sade Maglena med ögonen stadigt fästade på björnen nu, liksom hon brukade när hon ville fåandra onda djur goda. "Nasskusgubbe"! -- Hennes röst ljöd innerligt smekande. "Du fåint vara sint påoss. Vi ä små vi, och ensammen åha int nånting te väje oss me mot dej."

Björnen ref sig med tassen bakom örat, hans ögon blefvo mindre onda. Den klingande, smekande rösten och människobarnets fasta, goda, viljestarka blick gjorde honom osäker och tvekande, om han skulle fortsäta med försöken att klara sig upp över stenen och ta pojken som ersättning för den läckra kvigan han låit slippa undan, eller om han skulle ge sig och lämna småmänniskostackare i fred.

Björnen sänkte sig grubblande ner, beredd att taga fäste på jorden med alla fyra då han åer, topp rasande reste sig på de två nu med ens åer förbittrad och viss om huru han ännade gå till väja i valet.

Pojkens förhatliga långlursskrän slog honom ju på nytt i öronen. Han varldt vild och rasande af det. Aldrig tanke på att den som frambringade slikt afgrundsskrän skulle få behålla lifvet.

"Ante då hvad du förstör för oss", jämrade sig Maglena, gråfärdig.

"Nu är han lika sint, ja mycke värre, för de spräng i örona pån och han vet sig int till. Kan du int tåga!"

"Tåga, när han kan klösa sig fast i skrefverna och vara här öppe i ett enda tag och göra slut med oss på en gång."

Ante grep åer till luren.

"Jag säg ändå jag, att du ska tåga", hviskade Maglena med underligt glänsande ögon. Hon reste sig snabbt och ryckte luren från brodern.

Ter kastade hon sig ned med hufvudet över stenen. Det ljusa, i solen gnldskimrande håret, lyste om henne, ögonen strådade af godhet och medlidande, och ångest.

"Kåe, kåe dej, Fnaskjen, Myrtus, Storfår, var int sint, utan gå häifrån. Du har hela skogsvidden te vara på alla bår kan du åa på sommarn. På vintern har du ide och behör int gå lande rundt efter maten."

Björnen blef åer betånksam. Han sänkte sig på tre fåter, satt med höger framtass hvitande i luften, som för att svalka sina uppröda känslor eller hänta krafter till nytt anfall.

Ante var helt förbluffad över systemens märkvådiga såt att liksom lugna odjuret. Han kom underfund med att björnen ilsknade till när han bara fick honom sjäf i sikte, och att det var Maglenas röst och ord, som gjorde besten spak.

Så Ante klef undan och satte sig ner utom synhåll för det farliga vilddjuret.

"Sjung för'n, Maglena", hviskade han. Ante insåg att om Maglenas blotta tal gjorde sådant intryck på björnen, skulle hennes sång ha ändå kraftigare verkan. "Sjung", upprepade han, "såvi slipp häifrån innan natten."

Maglena var som i yrsel och utom sig i den kampen att stilla björnens onda, uppretade sinne, sådet följ sig int underligare för henne att taga till sången än orden, då de, huru smekande och bedjande hon än uttalade dem, ej förslogo.

"Du är min ros och min lilja",

sjög hon med först darrande, osäker stänma. Tårar kommo i Antes ögon när han hörde henne.

"Ingen skall oss kunna skilja",

sjög Maglena, modigare, när hon såg björnen intaga sin naturliga ställning på fyra fötter, och med hufvudet påsned utan egentlig ondska, men med undran i blicken glo upp till henne.

"Förän döden han hafver vunnit sin vilja",

slutade Maglena med det ljufvaste vemod i rösten.

Det flög en reflex ifrån solens gyllene glans från hennes hufvud, från hennes ögon, hvilka ej lämnade björnen.

"Bjöntasse, Myrtus, Storfår" ruskade på sig. Han kände sig besviken, nedslagen och besvärad. Efter en stunds begrundande sänkte han hufvudet, som skamsen, och luffade iväg inå skogen utan att följa den bortflydda kvigans spår.

"Sir du han går, stackarn, han skäms för han är vilddjur åvi är folk", sade Maglena. Hon såg med en rent af ofattligt medlidsam blick efter björnen, som när han kom utom hennes ögons väde lufsade iväg så det brakade i skogen där han for fram.

Ante blef i en hast helt upprymd. "Ja nu bli de int annat för oss än te ge oss från stenen här och in i blåässkogen, för jag är farligt hungrig."

"Nog får blåäna vara för mej. Här stanna jag då natten över, jag är så tröt som om jag hade gått på en dag från Frostmofjälle och hit", svarade Maglena, som nu hvit i synen, med skälvande knäveck sjök ned på stenens mossbädd.

"Så gå jag ner i skogen ensam, och noppa bä till dej å för de är du värd å mer till."

Ante beredde sig att äntra ner. Han stod redan på stupet med knän och tår färdiga för nedhasande, när han hörde en grann, drillande kånning inte längre bort än som en fjädingsväg vid pass.

Han flög upp igen på stenen med en hast som om han fått vingar.

"Maglena, stinta! De är folk ute i skogen, hur ska dom finna oss, då vi int orka kåka igen."

"Ta långlurn, gosse", ropade Maglena ifrigt, även hon hade sprungit opp, all trötthet var som om den aldrig funnits.

"Hör, de är en fåbostinta, som kårar å de en, som är fri till att kåka ändå sågrant som det lå."

Ante tog långluren och blåste det mesta han orkade, "tru, pirituut, pruth-tu-hut."

"Dom kåka och ropa efter kvigan."

"Svara Ante såvi fåsäga att lillkon är å de här håle."

"Stinta jag skäms, såledt som de lå, när jag ska till att blåsa."

"Ska folke vara i ängslan för kon och kanske mista na, om hon lägg ner sig i myran, bara för att du skäms. Hade du int haft långlurn när gammeln skulle sta och rama kvigan såvore hon sjä (död) nu. Blås på rappe hör du."

Ante slängde långluren till munnen. Han fick fram sårysliga trumpetande och öronspräckande läen att Maglena måste håla sig om hufvudet med bägge händer.

Men när han tystnade hördes både kåkning och folkroster närmare.

TRETTIOANDRA KAPITLET. OPPE I FÖBODARNA.

Ante och Maglena stodo kvar påstenen. De började skrika, ropa och försöka med kåkande sjäfva, såupplifvade blefvo de af de granna ljuden, som gånvo eko i skogen i klingande, rullande toner.

Men när folkroster hördes ända invid dem blef Maglena åter såsvåt blyg. Hon kröp ner påstenen bakom Ante. Inne i småskogen skymtade hon ett rödrutig hufvudkläde och en blåbomullskjol. Snart hörde hon en god, deltagande stänma ropa: "Men barn, hur har ni kommit opp dit?"

"Och huru i all världen ska ni kunna komma ner", tillade en annan stänma. Det var en barnröst.

Maglena reste sig påstenen.

"", kom ner hör du", ropade den lilla flicka, som stod nerom stenen, med bedjande röst. Hon var herrskapsklädd i hemvärd blårutig hamptygsklänning, förkläde af hvit röprickig kattun och, hvad som väckte tvekan och oro hos Maglena hon bar hatt med ett blått band om kullen.

Tvåljusa, tjocka hårfläor voro hoprullade och uppfästade med mörkblå rosetter vid öronen. Sådet var grufsamt ohyggligt att komma ned till såriktigt herrskap.

Men Ante dref på Han hasade före och fick henne äntligen med ned.

Vä dä nere kände Maglena sig ändålycklig och trygg, som om hon från

ett skeppsvrak kommit på torra landet.

Sara, som kåkat sågrant, såg såsnål och behändig ut.

Hon bar en liten getarkunt på ryggen. Den svängde hon af sig och tog fram ur den aftonvardssmörgåsar med getost och messmör.

Sara talade om för barnen att hon var fåbostinta i prästbodarna, att Elsa var prästens äldsta dotter, som med henne måst ge sig iväg till skogs för att leta efter lilla Gullstjärna, som inte kommit hem kvällen förut med de andra kräken. De voro rädda att björn rifvit henne, för det hade sports, att man sett en ungbjörn på skogen och en kunde inte veta om han nöjde sig med blåär eller redan tagit vana af att smaka blod.

"Det var min ko", sade Elsa. "Jag har fått mjölka henne alla dagar medan vi varit i fåbodarna, och hon slickade mej och sprang efter mej hvarjt jag gick. Jag söker Gullstjärna förfärligt."

"Inte har björntasse rifvit' na än int, fast han vari efter' na", sade Ante tvärsäkert. "Han bara skrämde' na. T det där hålet sprang hon. Där är en myra såhon har väl för lagt ner sig i den. Men om såär så hinn vi nog fåopp' na för dåha hon nyss kommit dit."

En långlurlå ljust i granna drillar borta från det antydda myrhålet.

"Gulla häler, Kalle ha' funnit Gullstjärna", ropade Sara, röd om kinderna och stråande af fröjd. Hon slängde kanten på ryggen, och drog till med en motkåkning sådet ljungade i skogen.

Såsprang hon i väg i sina näverskor såsnabbt och lät att barnen hade möta att följa henne.

En ko hördes råna vildt och skäfvande.

När barnen hunno fram emot myran sågo de Gullstjärna ständigt drypande vå, gyttjegråom sin annars rödhvita hud.

Kalle, prästgårdsdrängen och Sara, som kommit lite före dem just lagom för att fåopp kon ur myran innan hon fick huvudet i vattsörjan, stodo bredvid henne smekande och pratande upplifvande ord. Sara tackade Kalle som om han hade räddat kon fastän Elsa försäkrade henne att Ante och Maglena ensamma gjort det. Hon anförtrodde sina nya vänner, att Sara var såsvag för Kalle sådet inte fanns något på jorden som hon inte trodde att han förmådde. Precis sådär hade Annika, deras förra fåbopiga varit med Abraham förr i världen och de voro gifta nu.

Kalle hade kommit till fåbodarna just nu. Han skulle kläja hem med smör och ost om tisdag, dåkorna skulle hem i huvula (høbergningstid), men inte behöfde han väl komma redan på lördag för det. Nej det var bara för Saras skull.

Elsa höll Maglena vid handen, Ante gick även vid hennes sida, när de kunde komma fram såi skogen, och icke måste krafla sig över rullstensvägar, hoppa påslippriga stenar i bäckar, eller gå och balansera med armarna utsträckta och tungan till häften ur munnen när de skulle över smala våa spänger, som lågo kastade över den gungande myrens många lönska undervattendrag.

Det rök ur skorstenen till störes när sällskapet, med kon i följe, äntligen hunno opp till fåbodvallen.

Och det var redan rätt sent påaftonen, fast ljust som på en klar sommardag. Bara såunderligt tyst, då alla fåglar, utom gök och trast slumrat in. Koskälor och kånning och långlurslå hördes inte heller längre inifrån skogarne. Den klara lilla tjärnen, som blänkte nedanför fåbodvallen låg stilla som om den slumrat, täckt af en fin täckenslaja.

Men där blef lif i alla fall nu när Gullstjärna, som man varit i sådan oro för, syntes midt i flocken af känt och okänt folk.

Kon sprang in genom det öppnade ledet, rätt till fåhusdören, föjd af Sara.

Ante och Maglena stannade förfäade. Det var väl mest vittror de sågo där uppe vid störes.

Fem stycken barn tokigt klädda, som om de varit i bara säken, stodo på en hög, platt sten där utanför, håret hängde om dem ofläadt och de voro barfotade och barbenta. De hölo hvarandra i händerna, slängde med armarna i långsam takt och sjöngo:

"Sädesälan, fåreskålan, stenskvätan, sädeskeppan föjas å."

Ante och Maglena kunde ju icke förståatt barnen där sjöngo för att skrämma troll och varg från fåbodar och kreatur, och att de hade hittat påolika låar för hyar kväl, samt att de måste vara allvarsamma och hvarken prata eller skratta under det de sjöngo.

De måste nu avsluta sången fastän ögonen brunno i dem af undran och nyfikenhet när de sågo de bägge vandringsbarnen borta vid ledet.

"Födjas å", slutade de låen, som Angela hittat på denna gång och som var vacker och låtsjungen.

Men nu hoppade de, rappa som vildar, ner från stenen och gnodde bort till ledet.

Om inte björnen gått där ute på skogen så är det fråga om huruvida Maglena, ja även Ante, inte rymt dit direkt igen vid såfarlig syn.

"Nu är vi vilda svanor", skrek det underliga vitterföjet, "och nu ska vi göra er till svanor också Snart går solen opp och då flyga vi bort till Egypten", halfsjöng en. Hon hade röda kinder, ögon, som

lyste som gnistor, och hår så långt och tjockt som en hästman.

"Prinsessor finnas där med lockigt hår, de äro påguldfat", drillade en annan, en såfin och vacker, med rött bäte om säken, och med lockigt hår, som flög om hufvudet påhenne när hon sprang i dansen.

"Vi flyga öfver Medelhafvet och ta' er med oss, bara vi inte drunkna i hafvet", gnolade en annan rökindsstinta med svart hårman och stora ögon.

"Plums pladask, i haf och slask", storskrek en till liten en. Hon stod vid en vattengö och hoppade jämfota såleret flög om henne och färgade hennes fötter och ben gråa.

"Sjung, och hitta på nå'ting du också Sylvia, annars är du ingen svan", fortsatte hon.

"Jag kan ju ingenting", svarade Sylvia, en fin liten flicka, som såg ut som den grannaste docka.

"Hitta på mig du Ingegärd, för jag kan ju bara sånt som stora sjunga, sådana där krummelursånger, och det låter inte vackert här."

"Nej svanor sjunga inte sådant", medgaf Ingegärd, hon med tjocka manen och goda ögonen.

"Kullen tova",

sjöng Ingegärd i Sylvias ställe släpande och vemodigt, pågeterskevis.

"Tolf män i skoga.
Tolf män äro de.
Tolf svärd bära de.
Mig vilja de bortlocka.
Kullen to o-va."

"Nu ska vi dansa, motsols omkring er, nio varf, och så bli ni också vilda svanor", ropade Viva, som kom skuttande fram från lergöden.

De togo alla i ring om de af ängslan och undran mest förstelnade fjälbarnen. De dansade i takt och slängde vådsamt med de sammanslutna armarna och händerna:

"Ptro, vall. Ptro, vall.
Påskallebofall.
Dä är getter, dä är få
Dä är småflickor och gossar, att leka me."

Inte tycktes då Ante och Maglena i denna stund likna "småflickor och gossar", som man kunde "leka" med.

De stodo blossande röda med nedslagna ögon och kände sannerligen mera lust att gråa än att ge sig i dans.

Elsa kom springande och räddade dem.

"Mat och kaffe fanns i ordning i störes!"

Hon drog Ante med sig. Ingegärd och Sylvia togo Maglena mellan sig och sprungo i väg över vallen, uppå störes.

Sara stod inne i den svala, halfmörka mjölkammaren och hände upp mjök i trägen. Hon hade dören öppen ut till det stora rummet. En stor spis fanns i hörnet vid dören, där brann elden hög, fast det var varma, ljusa sommarnatten.

Men potatisen hade kokat över den och kaffet, för koletarna.

Sara, hon var sånöd att slippa sätta sig och mjöka korna nu midt i natten.

Hon hade blifvit rent förundrad att finna alla korna mjökade, utom Rosenpåosen. Den kon "slog" och ville inte "ge ner mjöken" när bara barnungar kommo dinglande med mjökstäva och pall och satte sådant ifråga.

Ingegärd förklarade att de inte hade kunnat tåa att höra huru korna läo om sig, med mjöken som spände i jufren pådem. Därför hade de mjökat.

TRETTIOTREDJE KAPITLET. GRAL OCH ALLT V'L.

Alla barnen hade omsider kommit i säng och i sömn. Men nu var det riktigt vedervärdigt snopet för sex af dem att vakna i halmbäddarna i "över" och "nedersängar" långt fram påsöndagseftermiddagen och finna störes tomt påfolk.

Mycket väre ändå finna fåuset med alla kor, som de föresatt sig att mjöka, tomt det med. Korna, som de "delat ut" påhvar och en att mjöka, den mest lätmjökade, Dansros, till Viva, voro all världens väg, ute påbete i skogen. Getterna likaså

Pelle otäckingen, hade inte gjort som han lofvat, när han pånatten, långt efter de andra kom hem efter att ha' varit och letat efter Gullstjäna han med.

Han hade lofvat att ta' alla barnen med ut till skogs som getare. De skulle ha' fått ro i lillekan över ån, till bruksbodarna, där dom hade en stor svart tjur ifrån fränmande land. En tjur, som hade mäsingsring i näsan och kedja i pannan, och som vardt såstorsint när han såg barn att han vråade, sådet rök ur mulen pån och han fick gå i särskild inhägnad om da- garna.

Och Pelle hade lofvat att de skulle fåfiska foreller i en liten fjällbäck. Och han skulle lära Ante blåsa bockhorn, som är låtare att blåsa i än långlur. En håa skulle de ha' fått se, där röfvare hade hålit hus i förra tider. Man kunde krypa in i den sålång man var, genom ett hå som knappast syntes i berget, och sen städä inne om man såvar femton man stark.

Pelle skulle ha' visat dem en plats i skogen där mossan var vit i en rund ring, midt i grönmossan, efter vittror, som brukade dansa där. Och han hade lofvat att föra dem till ett ställe i berget där han en gång sett en huldra. Hon hade varit grönklädd, med långt hår, gult som kornhalm, och hon hade sett på honom och lockat såatt han sänä hade föjt henne, om han inte, i detsamma han sprang sta', hade fått för sig att hon säkert var en huldra och sagt ut Jesusnamnet för henne. Dåhon hade slunkit bort och blifvit som ett baktråg.

Och alla bä, som de skulle ha' plockat, och kattguld och hvita marmorstenar, som Pelle lofvat dem, och som fanns bara påett enda ställe.

Såmycket knot och missnöje. Såjänmerligt sura miner som syntes oppe i störe denna dag, skulle inte lät kunnat upptäckas en såstråande solskensafton.

"Där glör solen in genom fönstret, och gör sig till, som om den vore såglad och förän", fnyste Ingegärd och slet i håtestarna, som hon fläade.

"Den ser ut som om den tyckte att vi skulle vara glada bara för vi ha' den", puttrade Gertrud och knö en föarglig hådknut på underkjolsbandet med ilska, häftiga rörelser.

"Och inte en eldgnista i spiseln", muttrade Elsa. Hon var klädd och färdig, och stod sågodt som midt opp uti den vådiga spiseln med ett fång stickor, som hon lade påden ganska försvarligt glimmande glöden.

Elden flammade genast opp, och nu förklarade Elsa att hon "brände upp sig" fastän där nyss icke funnits "en gnista eld."

Det var väl söndag och man skulle väl äminstone den dagen fåkaffe till skorpor, som man haft med hemifrån.

"Kom inte stickande med blånjdk, det säger jag dej", sade Angela med formlig gråton till Elsa, som med en tom träskå gick å mjökkammaren till. Angelas långa silkeslockar hade trasslas sig då hon glömt att vrida fast dem om papiljotter påkvälen. Hon var så retlig och otåig, att Viva påstod att det fräste om henne, när hon spottade påett finger och nuddade vid henne, som man gör när man känner om ett strykjån fräer hett.

"Du är dum! Tarflig är du också, upplyste Angela Viva, som barbent satt opp underkjolen med nåar som byxor och sade, att hon var herre i huset och att hon hade rättighet att vara hvad och hur hon behagade.

Sylvia satt upprät i nedersängen och grä. Allting var "tråkigt" och hon längtade efter sin mamma. "Hu-hu-hu", snyftade hon. "Hvad skulle jag här att göra. Det var mycket finare och bättre hemma."

Hvilken anmärkning nog var ganska riktig om hon jämförde föräldrarnas storstadsvåning på tio praktrum, som inneslodo taflor, mattor, kristaller och silfver tillika med svälände bäddar, finaste linne och sidentäcken, med rummet hon nu vistades uti.

Mossan satt gulgrön mellan springorna i timmerväggarna. Bänkar och pallar voro visserligen blanka, men af nödning, samt grofva och omåade. Golfvet var vå knappast hyfladt, med stora springor, dören klumpig med stor järnhake för, i stället för lås. Sängen, i hvilken hon nyss vaknat "pågalen ända", var fylld af prasslande halm, täckt med ett groft läftslakan. I stället för "sidentäcke" hade hon en fåskinnsfål att dra opp omkring sig, fast hon var såhet af värmen att hon velat kasta den all världens väg.

"Ja, hvem bad dig komma med", bjäbbade Viva. "Du kunde ha' stannat där hemma utan oss, --finnos--grinsibba dä! Du har i alla fall fått halfva lakrisstången, som vi hade med till kalas, och största bröstsockersbiten, nä Elsa delade, och en hel kopp hafregryn nä vi fingo hvar sin half, bara för att Angela inbillade oss att det är fönänt att låa fränmande äa opp allt som är fint och som om man vill ha själf --."

"Du goda tid! Jag tror rent att du är förtrollad Viva", gnälde Sylvia, hvilka med armbågarna påuppdragna knän satt kvar i sängen och, med det hvitblonda håret stretande ut mellan fingrarna, som hon höll om hufvudet, företedde en bild af djupaste elände.

"Du stora väld. Lakrits! En fattig lakritsbit, det räknar ni på Jag, som skulle kunna få ett hus utaf bara lakrits, med fönster af bröstsocker och tak utaf knäck, och med vägar omkring utaf bara hafregryn. Pappa har förfärligt mycket pengar, det säger Lina där hemma och jag skall be pappa bygga mig ett så'n't hus och du skall inte få så mycket som slicka lakritströskelen en gång."

"Det har du sårät i, min lilla kulting", smilade Viva och kysste på fingret å Sylvia.

Hon hade satt en liten brun björkkvist i munnen och låsade röka, där hon gick fram och tillbaka med händerna i "byxfickorna".

De hade haft en riktig finskräddare från staden hemma en tid, att se fars och drängarnas hemvädda kläder, och Viva återgaf noga hans rörelser och uttryck.

Hon satte sig på en trebent stol pall bredvid sängen och sjöng, släpande med halfslutna ögon:

"Påblomsterklädd kulle satt Hjalmar och kvad

om sommarens fägring en gång,
och rosornas kalkar och blommornas blad
sig bugade djupt vid hans sång."

"Tyst då Viva", hväste Ingegärd, "du väcker upp småstackarna här inne
i mjölkboden."

"Ja, ser lilla sänosen, de var just meningen de", jollrade Viva och
vindade såmycket hon förmålde emot systemen.

"Se jag vill inte att du skola råka in i samma eländesexistens som vi.
Det finns ingenting gemensamt, ryligare än att vakna på morgonen dådet
är kväl."

"Han såg endast henne",

fortsatte Viva.

"Såg rosen, som brann lik purpur på snöhvita hyn",

gastade hon nu alldeles invid mjölkammaren. Hon tvätystnade, häpen
och ytterst illa till mods.

Dörren utå öppnades i detsamma, och i den visade sig Ante och
Maglena. Färdigklädda voro de, kammade, blanktvätade, glada och blida
såatt det lystes som sol om dem.

Maglena bar händerna fulla af skogskonvaljer, linnea och
skogsstjärnor. Ante hade gjort rifvor (lådor) af björknäver, sex
stycken. Han bar dem försiktigt uppradade på ena armen.

De voro till brädden fyllda med tidigt mogna hjorton.

"Är ni oppe?" frågade Viva skarpt, fast hon såg dem fullfärdiga
framför sig. "Jag trodde att ni sof. Hvarför i all världen ha' ni
stigit opp?" fortfor hon med afund- sam, mycket ogillande stänma.

"För Pelle väckte opp oss innan han gaf sig äfve me kräken i morse."

"Fy en sän' otäcking, som inte väckte oss", sade Gertrud med nästan
grå i rösten.

"Han gjorde nog hva' han kunde", sade Ante. "Han båd ropade och skrek in
genom dörren här, och tuta i långlur precis tät bredvid sängväggen.
Sara kåka och Kalle blåste i bockhorn. Korna läst nog om sig bra, då
dom flögde (rusade) i väg å såvi trodde att ni vardt vakna äfve de".
Ante dukade fram myrbären på det lilla bordet framme vid fönstret
medan han afgaf sin förklaring.

"Sch, inte kan man vakna af bara såpass, de visste han mycke väl",
fnyste Ingegärd. "Sånt' där somnar man just af."

"Ha' ni varit ute ni nu, och haft roligt hela dagen?" frågade Elsa

nästan förebrående.

"Ja, jag vet int' om vi haft roligt. Men vi ha' hjälpt till i fähuse, vi ha' mjölka alla getterna", upplyste Ante tveksamt.

"Ja, de var väl roligt de", afgjorde Gertrud.

"Och såha' vi måkat" (skoflat undan götsel).

"Det är roligt också för det blir såfint efter", påstod Ingegärd bestämt.

"Och såskrapa vi korna innan dom släpptes ut", sade Maglena belåen.

"Precis det bruka vi fågöra också, föl Gertrud in. "Och de äro så glada och slickas till tack. Usch, usch, usch! Och vi ha' bara sofvit. Och det är nästan sista dagen i fåbodarna. Just som om vi inte kunde sofva såmycke som behöfs hemma, under skoltiden."

"Ja, fy sårysligt, och såalldeles ohjälpligt", suckade Ingegärd.

"Och sen ha' ni kanske varit i skogen, och påmyran?" frågade Angela, som ännu arbetade med att fålockarna att ligga fina nedå halsen.

"Ja, men, i kökan ä, svarade Maglena allvarsamt, fast lite försagd och tveksam.

"I kyrkan?" skreko barnen påen gång. "Kyrkan, men den är tvåmil häifrån!"

"Tyst Maglena", varnade Ante och såg märta besvärad ut.

Maglena satte händerna under förklädet och kröp ner påträskeln i den öppna dören, tydligen besluten, att lyda broderns uppmaning.

"I hvilken kyrka? Säg, hör du!" frågade Elsa och gick med en påredd smörgås ut i dören, till Maglena.

"De var ingenting. Jag bara sa' så"

"Hör du Maglena, var ni i en låskyrka?" sade Ingegärd, som med sin smörgås slog sig ned bredvid Maglena.

"Jag vet int' hvad sånt är för slags kyrka", avväjde Maglena.

"Lilla sda, fina Maglena, säg till mig, bara till mig hvad ni varit i för kyrka", hviskade Sylvia.

I sitt långa nattlinne sprang hon ur sängen, över golvet och kastade sig ner i knäet hos Maglena, med armarna om hennes hals. "Lilla, sda Lena, säg för mig, bara för mig!"

Maglena såg ängsligt bort till Ante, som helt ordentligt satt framme

vid bordet och å myrbär och grädmjök tillsammans med Angela, Viva och "Rofvorna", som prästbarnen Ingegärd och Gertrud kallades i förening.

"Säg de om du vill", medgaf Ante, som såg systemens vånda.

"Till mig, bara till mig", hviskade Sylvia.

"Hur såg kyrkan ut?"

"Grön inni, me blått tak."

"Var det skogen? Var det Gud, som var prästen?" hviskade Sylvia, plösligt mycket allvarsam. "Gud har varit hos oss och tagit tillbaka lilla syster Eva, som jag hade för. Hon har såroligt nu att hon inte vill komma igen till mig. När jag har tråkigt så tänker jag nästan också gå till henne, opp till Gud. Säg, var det Gud, som var prästen?"

"Nää de va bara Ante."

Viva hade smugit fram. Hon hörde namnet på prästen.

"Vet ni hvad", skrek hon, "nu, när vi äro färdiga och ha' ätit och allting, så ska' vi gå i kyrkan. Ante få vara präst, för han har predikat förut i dag för Maglena."

Ante rodnade upp över öronen.

"Ja, Ante, ä du van att vara präst såskall du predika för oss", sade Elsa mildt och allvarligt. "Vi ha' bara sofvit, och varit otäcka och gråat påhvarandra dåvi voro fötretade på oss sjäfva, för man kan ju inte gråa på sig sjäf. Hålit på såhela söndagen, sålänge vi varit vakna."

"Ja vi måste få lite söndag i oss och bli snåla, såatt visst skall du predika, Ante", sade Ingegärd och såg bedjande på Ante med stråande goda ögon.

"Kom ihåg, Ante, att vi ha' varit såelaka påhvarandra för ingenting. Kom ihåg, att du måste göra oss snåla, på söndagen", ifrade Gertrud.

Hon vek redan upp klädningen omkring sig, som bondgummorna när de kommit åkande till kyrkan och satte den rödrandiga kråkan på beredd att ge sig af.

"Och vi skola sjunga tillsammans, vet du, Ante", sade Angela. "Gånu före såkomma vi."

Angelas röst var såbåde fast och övertygande, att Ante utan vidare reste sig opp och tog vägen ut.

TRETTIOFJÄRDE KAPITLET.
TER PREDIKSTOL.

Ante stod åter på den predikstol i skogen. Denna gång på den ganska måttligt höga sten, som var helt och hållet öfverväxt med grönhvitskimrande mossor.

"Kyrkfolket" hade kommit från alla håll, somliga hade haft lång väg att gå. De hade sökt ut krokvägar mellan trädstammar och rundt smånyrar. Nu sutto de bänkade i rad på den gamla murken, mossöfverväxt hvillåga (hviloplats af fällda stockar), som funnits vid fåbodvägen långt innan fåbodarna byggdes.

"Ta' upp psalmen, Angela", sade Elsa. "Ta' Skogens fåglar". De här, i skogen ha redan börjat, de."

"Skogens fåglar sjunga med ett glädtigt mod", sjöng Angela med stark, ren stämma. Alla barnen stände in med. Ante och Maglena ävenså alldeles i undran öfver att de kunde samma sång som de fina herrskapsbarnen. De glönde att de icke hörde riktigt samman allihop, en känsla, som förut något tryckt dem, utan sjöngo med, som när de sjungit samman med syskonen i lillgråstugan, medan mor lefde.

"Skogens fåglar sjunga med ett glädtigt mod,
där påkvist de gunga,
kvittra Gud är god, Gud är god."

Sången tystnade. Ante stod oppe på stenen såsom han stått där förut på dagen och predikat för Maglena. Då hade det fallit sig sålät för honom att få fram orden. Hvar liten blomma i skogen, tjällbäcken, deras egen råddning undan björnen, alla faror ur hvilka de så underbart blifvit hjälpna. Om alltsammans hade han predikat vädeliga, så att Maglena både gråtit och snutit sig som stort folk brukade göra i kyrkan, fastän hon denna gång inte tänkt på att häma dem utan på allvar varit tagen af Antes ord.

Och nu stod han där och vred sig och såg fjaskig ut.

Maglena riktigt skändes för honom. "Kyrkfolket" började hviska och tissla, bjuda hvarann att doppa tungorna i "silfverdosor" fyllda med sockergryn, fast dosorna ju voro af näverbitar, utan något som helst innehåll, och låta ådekolongflaskorna af runda pinnar gå emellan dem i bänken.

"Skynd dej Ante", hväste Maglena. "Dom sitt här nu allihop ävanta. Du kan väl hitta på nu som för i dag, vet jag."

Ante vändades och vred sig. Han höll ögonen halfslutna för att stänga ute störande intryck af menigheten. Hörarne sutto som riktigt kyrkfolk i väntan, med näsduken i beredskap för att gråa när Ante kanske skulle predika grant, som storprästen, då han var oppe i lappfjället och predikade, när kapellet vigdes in där.

"Ante då Hva' du ä fjaskig!"

Ante öppnade ångestfull ögonen. En kängero (spindel), som satt midt i det skimrande nå den spunnit mellan fina björkgrenar föl honom i ögonen. Ante blef vid att stirra påden. Hans ögon fingo ett inåvärdt uttryck. Han började predika.

"I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn. Nu har jag fåt ögona påkängeron, som sitt midt i nåe' åä såstinn, åde kom för mej att han ä liksom de, som ondt ä. För de ha' föjännan nåe utspänt å oss för te narra oss i de. Dåvi ä sint påhvarann' såha' han oss fast. - dåvi vill latas, ådåvi ä onöd i sinne, såhar han oss fast."

En lomm for med ett hjätskräande, vemodigt skrik utöver myran bortom skogsgläntan, då föra "kyrkan" var.

Ante förnam detta klagande ljud.

"Hör pålommen såsorgsam han lå. Sålå de inom oss dåvi ha vari sint och elak och onöd å hvad vi fåt, ådåvi int lid te ha tråj påoss utan tyck de tråjen ä te ondt, åint vill forståatt de ä Gud, som måt sät 'en påoss, dåhan si att vi int ha' nåvett sjäf om hva' vi ska ha. Vi flyg åflyg, som lommen för att komma fram te Gud åbe'n tycke om oss åta sej an oss igen." Ante tänkte nu påatt avsluta sin predikan, men fick sången i tankarna. "Gud han vill att vi skall tycke om en, åsi att han ä god, åsjunga om de, som morgon mellan fjälen sjung om de, som "klara bäck och flod" sjung åsorla, och som skogens fåglar kvittra om de "med ett glätigt mod". Gud ä god emot folke antingen dom ä stor eller små och emot kråkena. Emot Gullspira, som fick slippa tråj om nosen, mot Gullstjärna, som slapp undan björn.

Käre Gud Fader", fortfor Ante, som nu glönde sig sjäf och talade direkt ur sitt hjäta. "Käre, käre dej Gud, var go mot småstinterna så dom alltid håll sej snål och behändig mot ungfolke, som tagit sig an dom. Och var go mot Anna-Lisa och Per-Erik och Nilsons och lillKalle, då dom ä. Laga såatt Per-Erik blir en rejel dräng, som aldrig sup eller svä eller slåss.

Och var go mot lill'Månke. Du vet att han int kan, "Ske din vilje", och att han ä just som såvingelsint af sej: såhan vill glömma hva' mor sa'. Gåtill'en du Gud, käre, käre dej och lå' en komma ihåg allt hvad som ä riktigt. Gåtill Gullspira å såhon int bry' sig om te sörje efter oss. Gåtill bjöntasse i skogen, såhan int gör de ondt ä. Gåtill Glasögonskarn och ta brännvine å en. Gåtill allting, så blir de riktigt och bra i hela världen. I Guds Faders och Sons och den Helige Andes namn. Amen."

Ante som ståt med hufvudet höjdt upp emot solskimret emellan tallarna tyckte, nå han nu såg upp att folket där påhvillågan just som ökats. Men solen hade bländat honom såhan kunde inte se riktigt. "Vi kan kanske sjunga Hela världen nu efterå", framkastade han från

predikstolen. Och det blef sång af! Sång som om man varit i himmeln tyckte Ante. Psalmen tonade med ens i flera stämmor, som när dom sjöng i julottan i Frostmofjället.

"Hela världen frödes Herren
Tidigt och af hjärtats grund.
Kommer ifrån orter fjärran,
I som stå' i hans förbund.
Träden fram med lust och fröjd,
sjungen Gud i himlens höjd."

TRETTIOFEMTE KAPITLET. ANNAT ATT TÄNKA PÅ.

Ante, som stått och sjungit med ögonen fortfarande riktade mot den sena kvälens sol, återfick småningom ögonens bruk. Och hvad han såg bragte honom påfötter.

Det var storprosten, just han, som predikat sågrannt i lappfjället, som stod där och hörde på honom.

Som vettskränd hoppade Ante ner från stenen och flydde till skogs.

Maglena hade mer än gärna velat följa hans exempel såöfärande illa utsatt som hon nu blef, ensam bland såfarligt mycke herrskapsfolk. Ty tvåfint klädda fruar hade ju också kommit till nu, medan Ante predikade. De hade hattar påsig med silkesband, och vantar som såg ut som spetsar, påhänderna, och sågranna köptygskläder, lastiker hade de påfötterna.

Och det var sjäfvä storprosten, som följt i deras sällskap. Maglena kände straxt igen honom hon, ty det lyste liksom det gjort opp i lill'kapellet, blidt och ljust ur ögonen på honom nu, när han stod stödd mot en tallstam och hörde på Ante. "Vördande" och högt såg han ut. Maglena kände sig såliten, liten när han såg på henne. Men hon kunde inte komma undan och ge sig efter Ante, för Sylvia satt i hennes knä och ville vara lillbarn.

Hon var såspäd och liten Sylvia, och hade såtunna, mjuka kläder, så Maglena kunde godt hålla henne, ja till och med gunga henne lite småt och hålla myggen borta från hennes fina, bleka lilla ansikte.

När Sylvia fick se de fränmande, satte hon sig upp. Hon ropade fram den ena af dem, sin mamma, hvilken genast fick del af att hon här uppe i fåbodarna vunnit en sån "bästa vän", som aldrig skulle fågå bort från henne.

Nu, sedan predikan var slut och "prästen" flytt till skogs blef det lif och rumor bland alla barnen.

Elsa, ädsta dottern i prästgården, till hvilken fåbodarna hörde, blef

ganska illa till mods då hon såhär tidigt fick mor i sikte. Hon och de andra barnen hade gjort upp så många lysande planer om huru festligt de skulle mottaga föräldrarna och tant Gerda. Och nu kommo de på dem utan att de gjort ett dugg till deras firande. Sånu hann Elsa knappast häsa förän hon lade iväg uppå störes allt hvad benen buro henne.

Hon tänkte med fasa på att det i högsta grad ostädade rummet skulle skådas af mamma. Mamma som ju inte skulle komma till fåbodarna förän söndagen påkvällen.

För henne såvä som för hennes fyra systrar Angela, Ingegärd, Gertrud och Viva, hvilka även nyss stigit upp, var det ju ännu sågodt som morgon.

Emellertid fick Elsa "Rofvorna", de alltid oåskiljaktiga Ingegärd och Gertrud, med sig. Och som de, med förenade krafter jäktade, bäddade, sopade, enrisade golvet, fejade spisen, lade påelden och satte på kaffekokaren, såhade de allt fint och i ordning när mamma och hemmets folk kommo in.

Glädjen att fåhäsa föräldrarna var dock något blandad. Ty nu skulle det bli slut på den härliga, veckolånga fåbodvistelsen. Korna och getterna skulle ju drifvas hem till slåttertiden, och fåbodarna stängas till för flera veckor.

Nä, påsommaren folk och kreatur skulle dit upp igen hade barnen redan börjat sin läsning och skolundervisning. Inte tal om att dåå göra någon fåbodvandring, än mindre fåstanna där uppe.

Men nu var bäst att slåur hågen alla sorgliga tankar, påläsning och instängdt lif. Man hade minsann annat att göra.

Pelle kom just hem med en knippa foreller, som han metat medan han varit ute och getat kreaturen.

Elsa rensade fisken raskt och händigt, och stekte den sedan i pannan över glöelden.

Ingegärd sköjde potatis, diskade trävrilar och skurade knifvar.

Angela dukade bordet, som fälades opp, sådet blef stort. Hon prydde det med skogsblommor och grönt, som Sylvia, Maglena och Viva hämtade hem ifrån skogen, medan Pelle gjorde fint pågården och krattade, samt bar undan löfffall och riskvistar.

Gertrud fåktade inne i mjölkammaren. Hon bar ut filbunkar och getost och knäkte mör kornbröskakor i passande bitar till måtiden. Smörbyttan med gult, nästan blomsterdoftande smör stälde hon midt på bordet. Med tillhjäp af Ingegärd grådade hon sig till att fåbehåla hedersplatsen där för den, huru mycket Angela än nåbade emot ett sådant tarfligt sätt att duka.

Gulbrunt messmör och färsk koost, som var så torr att man storknade af den, fast den gammal och mognad blef mjuk och läcker, dukades även fram.

Långt ute i skogen hördes omsider drillande grann kåkning och jublande långlurlåar.

Kalle och Sara voro påagligen i sällskap, och såhade de vä föjts å hela dagen. Rofvorna tyckte att sådant var bra underligt och att det hade varit mycket rättare och bättre om åminstone Sara stannat vid fåbodarna tills hon fått dem alla ordentligt vakna, om det också behöfts hela dagen därtill.

TRETTIOSJTTE KAPITLET. TER ETT SÖNDEBUD FRÖN MOR.

Ute i skogen gick prästen helt allena. Han ville som vanligt söka upp den kristallklara "kalkkåla", som han visste fanns i näheten.

Nå han, tyst gående fram i mjuka mossan nämade sig kålan tyckte han sig höra ljud som af snyftande grå.

Öngsligt deltagande ville han skynda i den riktning hvarifrån de sorgliga ljuden nådde honom. Han gick några steg fram. Men stannade förundrad och villrådig.

Gossen, hvilken han nyss sett, och hvilkens frimodiga uppträdande som predikant ute i skogen väckt hans undrande häpnad, han låg nu framstupa påmarken, tät invid kålan, skakande af grå.

"Hvad dug de till att jag stå och just som spektaklas för dem, som vi int hör till", snyftade gossen. "Hvad dugde till att jag drog småstinterna och oss allihop bort ifrån fjåle och smågråstugorna dä. Hade vi stannat, om ock såvari i sjäfvå fattighuset såhade vi aldrig vetat att det fanns någe bättre till för oss, och tyckt att vi bara skulle såha de. Men nu tro jag int de längre, för nu vill jag bara ha de bättre. Jag vill prompt veta nå'ting om allt som fins på jola, åvara lik fin barna hä. Och nu såå det bara tungt och sorgmodigt inom mej. Int vill jag mer gåkring vägarna och skånmas nå jag skall in i gådarna åint har någe att byta mej till för maten. Jag vill int vara en tiggare, som ingen tycke om och som ingen bry sig om, hva han ån säg. Jag vill int ståpåsten i skogen och predika. Jag vill stå en kåka och tala om för folke hva mor läde oss. Men jag får bara gåoch gå och være och være bråns de inom mej, som om jag aldrig gjorde de råt å fast jag vill göra de. Kåre, kåre dej Gud, ta dej ån mej såjag tycker om att göra som du vill, och att jag int gör som lill-Månke, åbara vill glömma bort de."

Ante såg förskräckt upp. Han tyckte sig höra ett prassel, varsna skuggan af en människa.

Det var prästen, som i detta nu närmade sig honom.

Skamsen, såfötkrossad att han knappt vågade se upp kom Ante på fötter. Han tog rappt tag i bleckhäftaren, som Anna-Dea slängt till honom när hon såg honom ge sig i väg inå skogen å kallkålan till.

Ante vippade ner häntaren i kålan och såg med motvilja sitt rödsvullna anlete förvidret afspegla sig däuti.

"Vill du ge mig en dryck innan du fyller häntaren", sade prästens lugna, milda stånma.

Ante mätte förundrad, med ens sålåthågad och tillitsfull de djupa, mörka ögon, hvilka sågoda, förstående riktades emot honom.

Han visste inte huru det gåt till men fann sig snart helt frimodig vandrande fram den slingrande stigen ner till tjånen i sålskap med den man, hvilken nyss, när han såg honom från "predikstolen" ingifvit honom en såpinsamt föråmjukande blygselkånsla.

De blefvo länge sittande påmosstenen nere vid tjånen de båda, den ådre, mannen med det goda för allt bekymmer, all nöd önmande hjårtat, och gossen med det nedstukade, skygga, inåvånda, men nu med ens så öppenhjårtiga, frimodiga sinnet.

Ante kunde ju öppet, som om det varit till Gud sjäf tala om allt som tyngt honom. Enkelt och klart kunde han beskrifva den oro han ståndigt kånt för småsyskonen innan han funnit sådana hem för dem, som mor skulle ha likat. Om hennes kålek och lidande och döå talade han och om huru han lofvat henne att taga vara påbarnen och geten.

Ja till sist kunde Ante till och med utan blygsel och fruktan orda om hvad som innerst grott i honom, han trodde det var från det han första gången, bara några å gammal, satt i Julottan uppe i det lilla kapellet i Frostmofjålet. Ante fann nu ord att därmed uttrycka sin ju rentaf orimliga önskan, att en gång fåbli präst!

Den ådre, redan blifne vånneren satt nu tyst och tankfull. Långe satt han så utan att som nyss förut, med varsamma, enkla frågor eller små deltagande uttryck uppmuntra gossen att öppna sitt hjårtå.

Till sist reste han sig upp. Det lyste ur hans ögon som af ett fattadt, heligt beslut.

"Det å icke verk af människor eller en slump, som fört dig i min väg gosse. Det å Guds verk och vilja. Jag förstå att vi böra följa den väg som din moders böner banat ut å dig."

Ante såg upp, håpen, som blåndad af blyxtens ljus.

"Du få din uppfostran hos oss och få studera vid gymnasiet i staden. Jag å viss om Guds våsignelse över företaget för både dig och oss. Vi, min hustru och jag bli mor och far för dig, hvilka alltid vilja

dig vå. Du blir god son å oss, och såå saken afgjord. Gud väsigne dig min gosse!"

Ante kände handen, som fast, högtidligt hvilade påhans hufvud.

Fosterfadern och fostersonen stodo samman ute i skogen vid den slumrande tjänen, i sommarnatten, som var ljus som dagen.

Ante var som i en dröm. Det föll honom för att Guds änglar skulle komma fram ur tjänens skira töckenslöja. Han skulle icke ha blifvit förundrad om han i det milda töcknet varsnat mors anlete nu lika ljusst, leende, som när hon skiljdes hädan med väsignelseorden öfver barnen.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET. INDIANER.

Stilla, tysta, som om de vistats påförklarings berg vandrade de bägge, fosterfadern och fostersonen, stigen framöfver till fåbovallen.

Stimmet, som ändåpågått i deras närhet, när kreaturen kommo hem från skogen, hade liksom flutit förbi dem.

Vildt tumult mellan tjurar och stridsfärdiga kor, mellan ystra bockar, lefnadslustiga killingar, förnödt, högljudt rånande, sång- och lockljud, skrik och skratt, spring och hojtande, det hade alltsammans undgått dessa två

Inte heller hade de gifvit akt påde kallande, skallande skränen från åminstone fem barnröster, som ljudit i deras närhet där de, endast lyssnande till Guds röst, uppehålit sig vid den djupa tysta tjänen.

Men nu! Under skrån och tjut, som siouxindianer skulle ha svått att efterlikna, blefvo dessa bägge nu omringade af hela den vilda skara som förgåves jagat efter dem ute påskogsvidden. De blefvo infångade af förskräckliga, blodtörstiga indianer!

"Blekansiktenas skalper" skulle dessa ha! Ingegerd klättrade, vig som en vessla upp påfars axlar för att med ett lät ryck i de mjuka, svarta lockarna och ett kringnoende med "skalperknifven", trästicken, lossa skalpen. Men sedan kysste hon ångerfull den "bara" fläcken, innan hon gled ner och blef vild, riktig indian igen.

Far log, mild och tankspridd. "Nå nå småflickor!"

Han fortsatte ostörd vandringen uppå stöes. Men Ante han var mindre lycklig. Han kringrändes och infångades af indianerna under hiskliga skrik och vildsinta åböder.

En läcker bit, ungt blekansikte skall smaka bra."

Ante skulle "stekas och äas upp till kvällsvard."

Hade icke gossen ännu gått som i en undrande dröm, utom sig öfver den lycka som vederfarits honom och som han visste skulle få fortfara, så skulle han vä rent af blifvit vettskränd vid anblicken af sex ohyggligt, i tegelstensröt tatuerade varelser, hvilka utom dess, om man undantar Maglena, tjö och gastade som odjur och hävade efter honom med otäckt tillritade, blodiga, bara armar eller dansade kring om honom pålika styggt tilltygade bara fötter och ben.

Håmanarna pådem alla voro upplösta och hopbundna midt oppåhuvudet med klipprisrefvor, såatt de fölo ner i ansiktet eller å ryggen, som hästsvansar. Tänderna lyste gulfärgade ur grinande gap.

De tjö och skrattade af hänförelse, nä Ante vettskränd och rådvill, som ett riktigt blekansikte, försökte att undkomma dem.

Plåsligt, och alldeles oföberedt böde sig Ante med huvudet före, lik en ungtjur, som skriker till anfall.

Med häpnadsväckande kraft puffade han omkull indianerna.

De stupade som flugor till höger och vänster, upphävande höga, händlystna krigstjut.

Med språng som en jagad vildren satte Ante af opp emot störes därå han sett den nye mäktige vännen och beskyddaren begifva sig.

Han hade därvid sånär sprungit omkull Anna Dea, som bråskande var på väg ut att jaga barnen in och till sängs. Anna Dea, barnpigam i prästgården föjde till deras utsägliga missräkning med de till fåbodarna anlända gästerna.

Anna Dea hade aldrig något vett om att barnen kunde vara annat än ungar, som skulle åa och sofva och läsa läxor och finkammas och inte hade hon en aning om att indianer under denna fagra sommarnatt huserade i skogen och lågo på lur där efter blekansikten.

Fräck och öfvermodig vippade Anna Dea i väg ut genom det öppna ledet, till den grad okunnig om den hotande faran att hon med full hals gastade efter barnungar, hvilka hon tycktes tro hade rymt till skogs.

"Viva, Rofvor, Angela, vill ni komma in bara. Ja ja er, nä jag få tag i er! Svara på rappe Elsa."

Hon höll upp för att lyssna efter om inte hennes hotelser skulle skrämra fram barnen.

"Barnen!" Några sådana funnos ju icke till.

Men horden af indianer låg mellan buskarna i mossan, nerplattade på magen med pilen påspända bågar och tomahaken i gördeln. Deras ögon lyste af skadeglädje och vild triumf.

"h, ditt eländiga blekansikte. Du är snart icke värd ett ruttet lingon. En hvissling, en rörelse af anföraren, Ingegärd, något oegentligt benämd snabbfotade Renögat, och din skalp blir tagen, du anrätas till kvälsvard af kannibaliska, hämndlystna uthungrade rölskinn. Men gåpåbara! Gåpåoch skrik och gasta sådär hjätskärande försmälligt, utmanande. Det bara retar aptiten på rölskinnen. Gasta pålite bättre!"

Det var som om Anna Dea i sitt inre förnam denna tyst tänkta, förädliska uppmaning.

"Gu' nåda er ungar", fortfor det tillspillogifna blekansiktet, retad över all beskrifning dåhon ej hörde ljud af barnen, hvilka ju dock såhär dags icke kunde vara långt borta. "Jag ska leta opp en lurka (spö), lång som en tall åhvass som ett abborrskin och sno om er me'n, sådet skall låa disk om dask om er."

Intet ljud till svar! Bara underligt att inte Anna Dea hör det vilda bultandet från dunkande hjätan, hvilka ännu klänmas tät intill den mosstäkta marken. "Oldeboken" med franskpråke, som ni är sårädd för, har jag med mej, jo jo! I morgon ska ni inte fåvara med om att koka söst och göra mylostar, och inte ska ni fåmjöka getterna. Ni ska inte fåmjöka katta en gång, eller måka eller skrapa korna och gå till skogs med dom. Nej, inne i mjökboden ska ni fåsitta och läsa i Oldeboken hela dan! Nå vill ni svara än?"

I detta nu hördes ett tjut, ett skrån såhiskligt och förskrämmande, att Anna Dea, i förstone helt enfaldigt, i okunnighet om faran af att ej ögonblickligen fly eller intaga försvarsställning, satte fingrarna i öronen.

Bakifrån stubbar, stenar, trädstammar rusade där fram en hord af tjutande odjur.

De grinade och gapade emot Anna Dea. Hon måste haft en underligt mångdubbel hufvudsvå, ty de togo hennes skalp hvarenda en af dem, utom Maglena, som icke förstod sig påden arten af krigsföring.

Blekansiktets händer och armar blefvo bakbundna med rottågor och refvor. Häföda, övertjusta blefvo indianerna när fången brottades med dem såhårdhänt att de fingo mer än en duktig bula i ansiktet af det. Det hela blef ju såriktigt indianlikt.

När de sålyckats fångsla offret, knuffade de henne fram till en ung smät björk vid hvilken de ännade binda fast henne innan de påallvar inläo sig påkrigsdans och förberedelser till en ordentligt genomförd indiansk offerkvälsvard.

Rofvorna, Elsa och Viva hölo just påmed att försöka att fåden vådsamt sprattlande fångens armar dragna bakå, i och för att fådem fästade vid trädstammen.

De flådade som flodhästar och voro eldröda af ansträngning, morska, modiga, förfäliga i ord och åbörder emot henne, som midt i häligaste fåbottiden vågat komma och hota dem med något såomänksligt onaturligt som fransk grammatik.

Man kunde knappt tänka ut nog strängt straff för en sådan förbrytelse. De hade glömt all vaksamhet för egen del, anade ej den hemska fara, som lurade på dem sjäfvä.

Just i detta nu kom nämligen ett vidunder, ett odjur rusande fram från skogens mörka dimmiga gömsle, lurfvigt, hisksligt, och det vrådde så att träd och blad skäfvde.

Indianerna stodo en sekund lamslagna. Men så och som pågifvet kommando grepo de till flykten. De satte iväg hals över hufvud, under skrämselels skräm, opp emot fåboddvallen.

Maglena förlorade helt besinningen. Vetskränd flög hon före de andra. Fasan, som hon kände då hon såaldeles nyss var ensam med björnen nedanför storstenen i skogen, satt ännu rysande fast i henne. Hon såg inte. Hon hörde icke huru skrända röster förändrades till undrande, skrattande. Hörde icke ropet till henne att komma tillbaka. Att det bara var Pelle, som var björn och att de nu skulle leka dunk, Anna Dea och Pelle och allihop.

Pelle var ju i denna stund och med ens hjäten. Han hade snott fast om sig huden af en under sommaren fäld björn, i akt och mening att skrämma indianerna, hvilket till Anna Deas lättnad också lyckades honom. I dunkleken var han snart lika oöverträflig.

TRETTIO-TTONDE KAPITLET.

MAGLENA.

Maglena kom hufvudstupa farande in i stugan. Barhufvad, ännu blek af skrämseleln, tyst och försagd stannade hon strax invid dörren, lugnad vid åsynen af Ante, som helt trygg och hemmastadd satt på en trebent stolpall framför spisen och smorde herrskapsskorna med tjäsmörjning.

Det var ändåfarligt bäsamt för henne att stanna inne, då bägge de grannt klädda herrskapsfruarna sutto där vid bordet i långa hvita koftor med hårfläorna hängande och just nu sågo bara på henne.

Prosten, som hade gåt där inne och pratat med fruarna gick ut just när Maglena kom in.

"Se hä hä' vi henne, riktigt 'hitsänd', hon med." Med dessa ord lade prästen sakta, med en mild strykning, sin hand på barnets hufvud, innan han med en god, meningsfull blick emot hustrun gick ut.

"Ja, hä hä vi henne mycket riktigt", sade den ena af fruarna, hon som barnen kallat tant Gerda, och som var Sylvias mamma. För resten så var

hon också alldeles lik Sylvia, med ljust, lent hår, som hon, och hvit och blek men mild och blid i ansiktet.

Hon gick fram och drog Maglena, som betänksam stretade emot, med sig fram till platsen, där hon åter slog sig ned med armarna smeksamt slutna om det fränmande, stelt blickande barnet.

"Håler du af lilla Sylvia något", frågade hon med vek stänma.

Maglena rodnade plågsamt. Hon kände sig ohyggligt illa till mods då hon inte hade en aning om hvad detta "håler af" skulle betyda.

"Sylvias mamma undrar om du tycker om, och likar hennes lilla flicka och det har jag redan sett att du gör", sade den andra frun, som var Rofvornas och de andra barnens mamma.

Hon såg sårolig och glad ut, såatt Maglena med ens kom att le emot henne fastän hon kände sig såbesvärad hos den andra frun.

"Ja nog tycker jag att Sylvia är behändig, nog", mumlade Maglena.

"Har du något emot att bli hennes lilla vän och syster?" åertog Sylvias mamma. Hon talade ömt, nästan bedjande.

"I ställe för hon som har såroligt oppe hos Gud?" frågade Maglena och såg med stora allvarsamma ögon, upp mot den fina frun, som hade så sorgmodiga ögon, och som nu, till Maglenas häpnad och sorg syntes ha lust att böja gråa.

"Ja, men där är mor å sånog har den lillstintan de bra", sade Maglena med låg röst, i mening att trösta den sorgsna.

"Tror du det, du lilla äskling", hviskade frun. Hon lyfte Maglena upp i sitt knä och lutade sitt hufvud emot hennes bara hår, som lyste lockigt och glänsande.

Maglena satt åter stel som en pinne. Hon såg dum och besvärad ut och hade stor lust att kränga sig ned ur en såovan stälning.

Men Ante, som hon väjdade till i sin ängslan gaf henne en varnande blick, som betydde såmycket som, att det var synd om den fina frun och att hon skulle sitta stilla hos henne sålänge hon ville hålla en såstor stinta kvar i knäet.

"Tala med barnet du, Oktavia", sade den sakta gråande sörjande modern. Hon släppte varligt Maglena ner ur knäet.

Den andra "roliga" frun, Rofvornas mamma, som hade såglada blåögon, räckte handen ut mot Maglena. Hon höll armen om lifvet på henne medan hon talade om att Sylvias mamma nu, i samråd med dem hennes man och henne själf beslutat att låta lilla Maglena få följa dem till Stockholm som deras eget barn!

"Ska Ante komma ä?" hviskade Maglena med af skrämsel vidgade ögon.

"Ante, han kommer till oss. Han är redan vår gosse, sådet äro vi på det klara med." Hon nickade gladt och godt emot Ante, som höjde hufvudet från arbetet, strök luggen, som fallit ner, ur pannan och sände en ljus lyckostråande blick tillbaka.

Prästfrun log tillfredsstäld. Tvåfattiga pojkar hade hennes man tagit upp förut för att ge uppfostran till. Men ingen af dem hade visat något af den klokhet, hjärtefinhet och tankeklarhet som hon redan iakttagit hos denne fjälets och nödårens son.

"Nu, förstå du, min lilla unge, får du det lika bra i Sylvias hem. Och räknar du påh vad som är fint riktigt, såfår du det bättre."

"Du får Evas dockskåp", sade Sylvias mamma ifrigt. Hon hade medan hon höll Maglena i sina armar lät att äska henne och tänkte med hopp och glädje på att det friska enkla lilla fjälbarnet skulle kunna hafva ett godt, stärkande inflytande på hennes egen äskade, enda lilla flicka.

"Ett dockskåp mådu tro", upprepade den andra, "med smårum och små småbord och stolar och pannor och fat. Th du kan inte tänka dig!"

"Och lagård och kor och getter ä?"

Frun såg häpen ut. Hon hade aldrig hört talas om sådant i dockskåp.

"Vi ha riktiga hästar i stället, ser du liten vän, och du skall få åka ut med oss i vagn."

"Har ni en get å som ä som Gullspira", frågade Maglena med ganska ängslig och jänmerlig stänma.

"En get, nej det ha vi inte. Ingen människa i staden har getter", fortfor den fina frun förvirrad och rådlös.

"Ante han sa' en gång att kungen hade tusende getter och jag tänkte att han bodde i stan, åatt dom getterna hade gullhorn och att jag skulle fågeta dom å kungen."

"Getter har kungen inte. Men när du åker i vagn får du se honom själf och häsa fint och vackert på honom."

"När jag tänker rätt påsaken, du Oktavia", fortfor hon vänd till prästfrun, "såvet jag inte hvarför ej Sylvia och lilla Maglena här skulle kunna fåen get. Den kan fåsin plats nere i stallet. Kusken får skåa den. Gamle Bergström gör allt som kan glädja Sylvia."

"Får vi en get såvill jag föja. Men nog kan vi skåa' na själf, Sylvia åjag."

Fru Gerda log belåen över den lillas tillförsikt och redan

förtroliga "Sylvia och jag".

"Du har sårät i den tanken och så blir det nog nyttigt för Sylvias bröst. Getmjök är ett förträffligt botemedel mot tuberkler", sade prästfrun, som med rätta var orolig för vännernas enda barn.

"Dessutom", fortfor hon, "ha ni ju ert vackra landställe med holme, där geten kan få uppehålla sig hela sommaren. Hjä det där skola vi nog ordna om till det bästa. Men nu skall du få höra på något annat, som du säkert tycker är storbra."

Prästfrun, som såg huru svårt Maglena hade att behålla fattningen, mest, det förstod hon, vid tanken på skilsmässan från Ante, ansåg det bäst att ge barnet annat att tänka på

TRETTIONIONDE KAPITLET.
ALLA SJU FRÅN LILL'GRÖSTUGAN.

Lilla Maglena fick höra samma historia, som Ante redan nyss fått del utaf dels genom prästen och dels genom hans hustru. Historien om honom själf och hans syskon.

Deras vandring från fjället med geten i föje, var känd nere i bygderna, rörande och förunderlig som den var.

Jägmästaren på Björnmon hade kommit att berätta den när han var nere i landet i tjänsteförättning för att märka ut trädfälning på prästbordsskogen.

Hos sina gamla vänner i prästgården hade han talat om "sina små flickor", och ordat vidt och bredt om den lycka och beläenhet han och hans hustru kände öfver att äga barnen.

"Du förstår Maglena, att såhade jägmästaren aldrig talat förut, därför att han inga barn ägt."

"Det var småtinterna våra, Mäta-Greta och Brita-Kajsa, som blef barna å dom", utropade Maglena. "Herre gulla heller, lef dom?" fortsatte hon, i ifvern alldeles förgående sin vanliga försagdhet.

"Lefver! Jo det må du tro att de göra. De äro friska, och de sädaste, raraste småtintor. Deras lilla mamma har blifvit såfrisk och glad och duktig sedan de kommo till huset. Hon har vätt tyg till kläder åt dem, röd och hvita, och blå och hvita bomullskläningar, som hon själf sytt för hägdag eller hvardag."

Maglena stod med armarna lagda öfver bordet seende ut, opp genom fönstret, lyssnande med undran och tjusning, som om hon hört en saga berättas.

"Ja, och såhar den lilla mamman sytt dem vida förkläden af gröre, hemvädt slag. Dem ha de påsig när de äro i stök eller arbete. Kan du

gissa hvad såna småungar kunna uträtta i arbetsväg?"

"h allting och hvad som helst", försäkrade Maglena med sådan övertygelse, att om det kommit därpåan hade hon kunnat ge småtintorna betyg påatt de voro fullfärdiga i "alla inom hus förefallande göromå."

"I allting?" upprepade prästfrun med ett lustigt leende, som nästan förnämde Maglena.

"Jaa, dom kan sopa, och lägga påelden, och tulla, (vagga), och bäa småvedträn och diska vrilar och träskedar, och -- och --"

Maglena tappade rakt andan när hon skulle nämna upp småtintornas alla färdigheter.

"ro de icke duktiga i ladugården också du?"

Maglena såg häpen och en smula betänksam ut.

"Dom ha just int behöft håla påi lagå'n, småtintema. Mäta-Greta har int varit go' för att komma över de där höga träsklarna häler utan hjälp, såliten som hon ä, och jag har aldrig velat ha' nån hjälp heller, för den delen", tillfogade hon överlägset.

"Ja dåskall du fåhöra att nu bli småtintorna duktiga även i ladugården när de värt upp lite, för du kan tro, de ha' fått hvar sin get, de bo i ett litet vackert nybyggt gethus."

"En ska' vä aldrig ha hört såbehändigt! Hva kan dom heta, tro, getterna där?" undrade Maglena. Hennes ögon tindrade.

"Det skall du fåveta", jägmästaren talade riktigt nog om det. "En hette Gull -- Gull -- hur var det nu igen!"

"Gullspira förstås", upplyste Maglena. "Ante, Geten het Gullspira, som våran."

Maglena kunde icke ståstill. Hon trampade fram och tillbaka och knep ihop händerna, vred sig och tittade påAnte, påfina frun, som log så godt och förstående emot henne och som nu hjälpte henne med att fråga efter hvad den andra geten hette.

"Den andra kallas för Hvitkläppa."

"Dåhar hon tvåhvita kläppar under snyta (nosen) i ställe för skägg. De ägomärken för mjökgetter de", anmärkte Maglena med en erfaren ladugårdsdejas säkra min.

"Och så vet du, såha småtintorna tvådockor, de äro såfina att de ha porslins huvud, med tjocka porslinsfläor, fastän de äro lindebarn och ligga i en liten vagga."

"Ja jag vet, åsmåstinterna sjung vaggvisa "Millmaste tana".

Det var nära att Maglena brustit i gråt vid de sista orden.

Prästfrun skyndade sig att tillägga:

"Anna-Lisa och Maglena heta de, de där fina lindebarnen."

"Ante, har du hört hvad dom ä märkvärdig, småstinterna?"

"Ock hvad mer ä. De ha sjäfva lagat till å sig tre pojkar af vedträn, som de klädt på och dem kalla de Ante, Per-Erik och Månke. Ni ha väl aldrig hört de namnen för?"

Maglena vände sig tyst emot brodern med ett anlete, som glädde af hänförelse.

Han såg lika tyst och meningsfullt på henne tillbaka. Glädje och belåenhet lyste även ut ur hans ögon.

"Du skall väl fåhöra ännu mer, som du tycker om."

"Kan småstintorna sy rosor påtumvantar kanske?"

"Det tror jag nu inte, och nu ä historien slut om småstintorna. Men jag skall tala om för dig att jägmästaren också har varit inne i en storbondgård."

"Kanske i den, där vi släppte af Anna-Lisa och Per-Erik?" afbröt Maglena full af förväntan.

"Rätt gissade du. Du kan tro att Anna-Lisa, hon ä som dotter där i gården. Hon hade fått en liten grönmålad spinnrock och riktiga små ullkardor. När jägmästaren kom in i storköket där påkvällen, såsatt Anna-Lisa och spann lin påsin lilla rock, medan mor i gården spann ull, som skulle bli till vinterkläder å hennes gubbe, och å alla tre barnen. Elden brann påspisen. Tvåsmåpojkar --"

"-- de va, å jag vet att de va Per-Erik och lill'Kalle", afbröt Maglena och gjorde ett hoppande af ifver.

"Jag tror mest att de hette så De kommo in med torrved i fångat och lade påelden sådär var såljust och grant i stugan. De hade sjungit såroligt och gladt tillsammans, mor i gården och Anna-Lisa, och såen piga, som ocksåspann."

"De va' Brita de."

"Jag minns rakt inte hvad det var de sjöngo. Det var om en liten getpiga."

"Och kungen tog getpigian i sin famn, han gaf henne gullkrona och drottningenamn". Ante, den visan sjöng dom, han ä sexton verser lång

och de ä en rolig och gladelig visa. "

"Ja just den var det!"

"Nåjägmästaren blef glad han, när han kände igen Anna-Lisa och Per-Erik. I gården hade de varit såbelåna med stintan såhon hade fåt en liten blåmåad käna, som hon fick käna smör uti om lördagarna. Och nere i ladugården hade hon haft en hel rad af getter att se om. De stodo i småbås och åo torrt lör, som hon lade till dem i krubborna innan hon mjökade dem. Den största och grannaste geten där hette också Gullspira. Var det inte märkvärdigt! Killingen bredvid henne hette Morlik. Kan du förståhvarför?"

"För han var lik mor sin förstas", svarade Maglena åter frimodig och vaken i tankarna.

"Han hade varit ute med Per-Erik och den andra lillpojken också jägmästaren. De hade byggt kvarn och såg nere vid en bäck, som rann strid påvåren. Både såg och kvarn hade snurrat och gåt sådet var lust å det."

"Ja, Per-Erik han var alltid såför sånt bygge i vattne", log Maglena stolt och belåen. "han höl alltid efter far för att hōran' spela när han hade häsan innan han dōdde."

"En liten fiol hade ungbonden gjort å pojkarne också, fortfor prästfrun, "ock en liten kära hade de fåt att draga in ved uti och småråfsor, såatt de, som riktiga karlar kunde vara med när folket ränsade slåtern, och håla gården fin och snygg."

"Såfarligt behändigt han ha' fåt de' Per-Erik", sade Maglena icke utan en viss saknad i stänman.

"Du måtro de hade tvåfdungar påstall där. Per-Erik, som stod högt i gunst hos ungbonden därför att han ä en rar pojke, som fåt lif i hans egen pojke, lå honom fåsin vilja fram, såatt han fick kalla den ena fdungen Ante och den andra Månke."

"Har du Ante, i all världsens tid hört påmaken? Men han var vä farligt tvätad åkammad ändåPer-Erik?" tillfogade Maglena försiktigt, med något snarlikt medlidande i rōsten.

"Ja det kan du vara säker på Jägmästaren han sade, att han rent af aldrig hade sett såriktigt blanktvätade och kammade barn, som de där tre i bondgården."

Maglena och Ante logo hemlighetsfullt emot hvarandra.

"Ja, det var nu historien om Anna-Lisa och Per-Erik."

"Men nu komma vi till något, som ni kanske aldrig minnas; såmycket som du vandrat omkring och påsåmånga ställen som du varit inne så kanske du alldeles glömt af en, som gjorde laddar?"

"Oj, Ante! Glasögonkarln!" Maglena skrattade högt af fröjd. "I en lillgråstuga bor han. Lef han? Aldrig ska' en ha hört såmycke märkvärdigt!"

"Du lilla rara, varmhjärtade barn". Fina frun log emot Maglena. Hon följde hela tiden med lifligt deltagande och ifver det fränmande barnets känsloyttringar. Barnet skulle ju bli hennes eget och hvarje ord, hvarje tonfall hos lilla Maglena fick betydelse inför henne.

"Ja just i en lill'gråstuga lä han bo, den där laddkarlen. En gång under en hisklig vinterstorm i å, dåvargen smög ute i vildmarken", fortfor frun.

"De va' int nån ursnöstorm, de vardt", afbröt Ante allvarligt.

"Vargen kom int heller för mor bedde Gud följ oss jänt, ja, de vet du vä Ante", följ Maglena in.

"Jag ha' int sagt nå annat heller", anmärkte Ante saktmodigt. "Men de va vi som kom dit."

"Bor'n kvar än i lill'stugan upp under berge, Gla--, Gla--, Ante, hur va' de han hette, för riktigt folk?"

Maglena vände sig åter med brinnande ifver emot henne, som hade så mycke märkvärdigt att tala om.

Ante tittade upp ett ögonblick från sitt arbete. Han späntade nu stickor.

"Ladd-Pelle hette han."

"Nåttill den där Ladd-Pelle kommer en kväl sju stycken småbarn, bra hungriga."

"Farligt", suckade Maglena.

"Men vi hade fått mat för pådan, kom ihåg de stinta", ljød Antes allvarliga stänma.

"De voro bra tröta ocksåde där barnen, tänker jag", fortfor prästfrun, som alldeles icke hade något emot att barnen glömde deras försagdheth och sade ut hvad de tänkte såhon bättre läde känna dem.

"Int såfarligt", sade Maglena påverkad af broderns ord. "De va' mest bena, som va' tröt, och fätren, som de gåt hå på Men sjäf va' vi int tröt när vi kom in i stugan. Nä för vi va' rädd."

Maglena såg ut framför sig. Hon log när hon tänkte påatt de varit rädda hos den karlen, i den lill'stugan. Sålite vett de haft om sän't, som var att riktigt räddas för.

"En get hade de haft med."

"Gullspira förstås", nickade Maglena lifligt upptagen af berättelser.

"Barnen hade måst stanna öfver för snöyra, och de hade gjort den lilla stugan såfin, tvätat fönster, skurat, lagt påtrasmattor, hvitlimmat spisen."

"De va' Anna-Lisa, som först kom påde", upplyste Ante.

"Ja för hon led ingen lort Anna-Lisa, och de fanns inge kvinnfolk i stugan, sådä var rent farligt i förstone."

"Men riktigt me' mat och kaffe fick vi, och ligga fick båvi å Gullspira, kom ihåg de stinta?"

"Ha' jag sagt att ja glömt tocke då, ifrade Maglena förtrytsamt. "Dä de int fins nåkvinnfolk kan en vå int ha' de fint heller, såint undras jag påde int."

"Nänä', medgaf Ante, fullt övertygad om att systemen hade rätt fast denna åsikt ju inte var smickrande för honom, som inte var kvinnfolk.

"Tala om för dem om blomman och fönstret, Oktavia!"

"Ja ni, det var sant! Ladd-Pelle dä hade haft en kaktus i fin kruka i fönstret."

"-h, lill'kaktusen min, som jag bar i kanten och höl såkär såhan fick föje med oss första da'n."

"Just den kaktusen var det förstå. Fönstret hos Ladd-Pelle lä nu för tiden jämt vara skinande klart för att kaktusen skall ha det bra, förstär du. När fönstret blef klart såkom Pelle själf att se huru ruskig stugan såg ut inne, och i alla vrår. Sånu håler han hela stugan fin med rent golf och hvit spis fastän han är utan kvinnfolk."

"Hör du Maglena!" sporde Ante med nästan högtidligt tonfall i rösten.

Maglena "hörde" dä hon stod med en påen gång stolt och stukad min.

"Men nu ska' ni fåhöra hvad som är märkvärdigare ändå Ja Ante, han har hört det här förut, han."

Maglena trampade och vred sig, räd och ifrig.

Märkvärdigare ändå än hvad hon redan hört!

"Jo du, karlen i lill'stugan har slagit sönder brännvinsflaskorna sina. Han tå inte se dem för sina ögon, och --."

"Nu ska du fåhöra påstormärkeligt, stinta!"

"Du kan tänka dig Maglena, han har skaffat sig en get, en stor, grann högmjökande get, som jägmästaren köpt å honom nerifrån Småand, där de ännu ha präktiga getter."

"- hon fåheta Gullspira, såsant som jag här stå", skrek Maglena alldeles utom sig af förtjusning. "Han ville ju köpa våran Gullspira, och han sa' ju de, att om en jämt hade mjök te koka å och te ha i kaffe såkunde en inte just behöva supa för jännan."

"Si du nu Ante, att de va' bra ändåatt du hadde oss i väg. Du ha låit om dej ibland för de, och vari ånger båför du tog oss och Gullspira med dej ut i lande. Men nu si du hur bra de va. Int månån tro att Pelle tänkt ut te ha en get, åhåla fint i stugan och te sluta supa, om han int sett våran Gullspira."

"Ja, om ocksåinte Gullspira precis varit med om att lära honom håla fint såhar hon haft sin uppgift ändå, log prästfrun. "Bra kortsynt vore du, Ante", tillade hon allvarligt, "om du icke insåge att det varit godt påmånga sät det, att ni gåvo er af när stugan var tom, godt inte endast för er sjäfva. Barn, som lät hvad rät och sant å af mor och far, bära fram väsignelse med sig, hvart i världen de ånta vägen."

"De kom bara påmej nån gång, när småbarna led ondt, att jag gjort de tokigt var", ursåktade sig Ante, skamsen och illa till mods, så lycklig och tacksam som han ån kände sig. "De var som om jag burit mig såfjaskigt (ynkligt, tanklöst dumt) å, och att jag just som narrat dom in i de jag int kunde hjälpa dem ur. Men nu såår de bara bra. Int behö jag ampas för lill'Maglena här heller."

Maglena åerfick sin ångsliga, föfårade uppsyn vid Antes ord.

"Sylvia och du skola fåfåja med hitopp om somrarna", sade fina frun, "eller få Ante komma ner till oss."

Madlena sånkte hufvudet. Allt ljus var som försvunnet ifrån hennes förut leende, lyckostråande, anlete.

"Lilla kåra barnet mitt", sade fostermodern och drog Maglena mildt intill sig. "Ante få många syskon här, och fosterbröder också Lilla Sylvia min å ensam hon, utan liten syster."

"Kanske mor skickat fram mej till' na liksom när vi skulle in till Ladd-Pelle", mumlade Maglena för sig sjäf. Hon hade fåt en djupt begrundande uppsyn och såg forskande upp, in i ågonen påden fina frun, som inte syntes henne bara "fin" långre, utan ljus, blid. Maglena fick med ens för sig att mor skickat fram henne att vara syster å den, som ingen syster ågde. Såhon stretade inte emot och var stel som en pinne långre, utan småg sig mjuk i leder och sinne in i den famn, som åppnade sig emot henne.

Far och mor, och hem och syster funnos såedes ocksåför Maglena, den sista, som nu ståit ensam kvar af de sju småstackare, hvilka i

nååstider övergifna, utan far och mor, lämnat en lill'gråstuga en
bister kall vintermorgon nä elden slocknat påhåden där inne.

End of file.

End of Project Gutenberg's Barnen ifran Frostmofjaellet, by Laura Fitinghoff

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK BARNEN IFRAN FROSTMOFJAELETT ***

This file should be named 8bifr10.txt or 8bifr10.zip

Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8bifr11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8bifr10a.txt

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed
editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US
unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not
keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance
of the official release dates, leaving time for better editing.
Please be encouraged to tell us about any error or corrections,
even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til
midnight of the last day of the month of any such announcement.
The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at
Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A
preliminary version may often be posted for suggestion, comment
and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or

<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project
Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new
eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement
can get to them as follows, and just download by date. This is
also a good way to get them instantly upon announcement, as the
indexes our cataloguers produce obviously take a while after an
announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or

<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want,
as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks!
This is ten thousand titles each to one hundred million readers,
which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1	1971	July
10	1991	January
100	1994	January
1000	1997	August
1500	1998	October
2000	1999	December
2500	2000	December
3000	2001	November
4000	2001	October/November
6000	2002	December*
9000	2003	November*
10000	2004	January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created
to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people
and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut,
Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois,
Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts,
Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New

Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

***

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

The Legal Small Print

(Three Pages)

START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers.

They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other

things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time, public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or

software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be they hardware or software or any other related product without express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

k to legally

request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation

PMB 113

1739 University Ave.

Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment

method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by

the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN

[Employee Identification Number] 64-622154. Donations are

tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising

requirements for other states are met, additions to this list will be

made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

***

If you can't reach Project Gutenberg,

you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

The Legal Small Print

(Three Pages)

START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers.

They tell us you might sue us if there is something wrong with

your copy of this eBook, even if you got it for free from

someone other than us, and even if what's wrong is not our

fault. So, among other things, this "Small Print!" statement

disclaims most of our liability to you. It also tells you how

you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm

eBook, you indicate that you understand, agree to and accept

this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive

a refund of the money (if any) you paid for this eBook by

sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer

codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may

receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR

UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE

OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE

POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of

receiving it, you can receive a refund of the money (if any)

you paid for it by sending an explanatory note within that

time to the person you received it from. If you received it

on a physical medium, you must return it with your note, and

such person may choose to alternatively give you a replacement

copy. If you received it electronically, such person may

choose to alternatively give you a second opportunity to

receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER

WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS

TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT

LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A

PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to